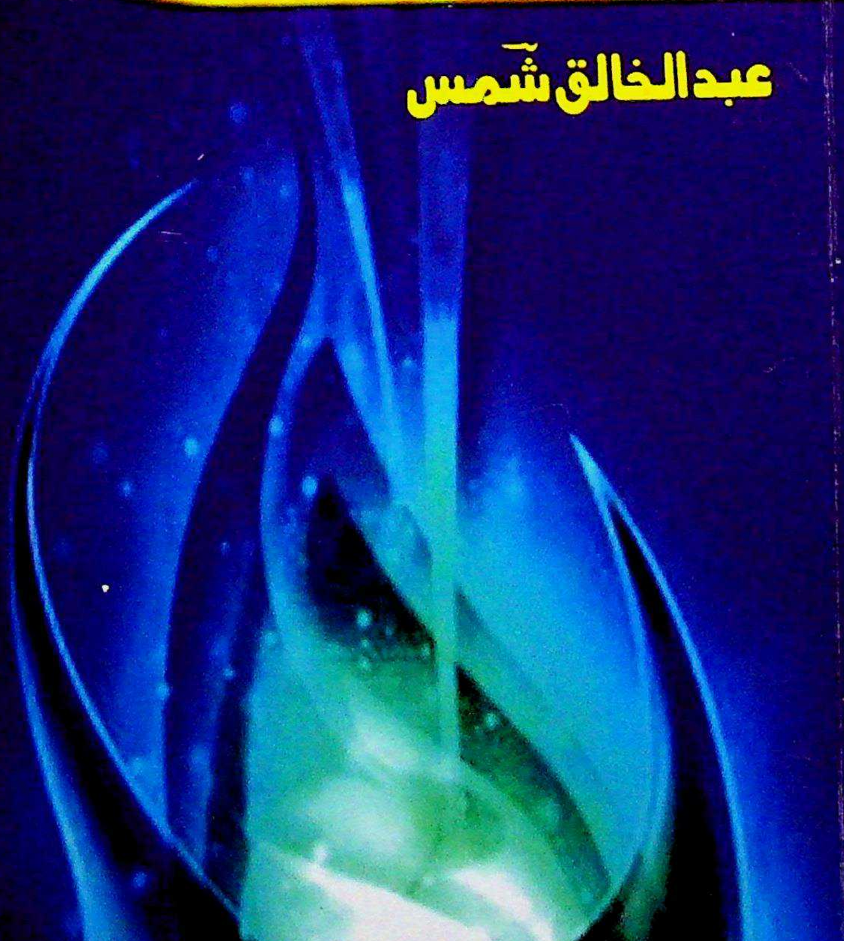
وَلہٕ کاشُر ہیٚچھَو

عبدالخالق شمسؔ

وَلہٕ کاشُر ہیٚچھو

عبدالخالق شمس

کتابہِ ہُنٛد ناو : ولہٕ کاشُر ہیٚچھو

مصنف : عبدالخالق شمسؔ

زبنہٕ جائے : ژکر تحصیل پٹن ضلع ورمل

موجوٗدٕ سکونت : کانسپوٗر۔ تحصیل تہٕ ضلع ورمل

چھپنٕ وٕری : ۲۰۲۱

چھاپ خانہ : شاہین کمپیوٹر مین چوک سوپور

تعداد کاپیہ : ۳۰۰

موول : ۸۰۰

بنیادی کمپوزنگ : محمد یوسف میر ٹینگن پانپور

اِی میل : akshams@gmail.com

کتاب میلنگ پتاہ: عبدالخالق شمسؔ کانسپور ورمل

7780861567

انتساب

تمِہ قومہٕ کہِ ناوٕ

ییمٚہِ چھِہ آڈرنہِ مشٕز

بوٗنہِ نارچھُ

☆

ترتیب

☆

گوڈُت

سون اِملا چھُ نستعلیق رسم الخط کس بنیادس پٮ۪ٹھ یس خوش قسمتی سٟتؠ دۄنٛ نصف کھوتہٕ زیادٕ عالمہٕ چٮ۪ن زبانٮ۪ن سٟتؠ اَسہِ مشترک چھُ یٮ۪مہِ کِنۍ اسۍ قدرتی طور تمہِ پٮ۪ٹھ نوِ ایجادٕکۍ وارث دَرتہٕ مالکھ چھِ بنان یمہٕ اَتھ املا یا رسم الخطس منٛز ضرور تو مطابق کل عالمس اندر سپدان چھ تہٕ یہِ چھُ زبانٛ ہِندِ فروغ تہٕ جاودانی خاطرٕ اکھ خوش تہٕ شاد کرٕونۍ کتھ۔ عالمس اندر غلبہ پرٛاون والین قومن ہنٛز تارٟخ پرِتھ چھُ معلوم سپدان زِ تمہٕ وٕتھۍ زبانٛ ہنٛزٕ ےلورِ پٮ۪ٹھ تھوٚد۔ گویا کہ زبان چھِ اکھ ترٛشہ لۄر یا ہتھیار یوسہٕ انٛس تہٕ لنٛکس دۄشوٕنۍ تھوٚد وۄتھنس منٛز مدد چھ کران۔ اَمہِ چہِ مثالہٕ چھ اَسہِ اسرائیلی غلبہٕ تہٕ انگریزی لسانی یلغار کِہن اثراتن ہِندس صورتس منٛز بروٚنٛہہ کنہِ۔ یمو ترتیب وار عبرانٛی تہٕ انگریزی پننہِ زبانٛ ہتھیار زانٟتھ یہنٛز تجدیدِ نوٚ کٔرِتھ پٔنٛن آسن عالمس باسہٕ نوٚد یعنے قومی شناختن ہندِس بحرانس منٛز چھُ زبانٕے سوٚ مشین یوسہٕ کُنہِ قومس زندٕ تھاوِتھ ہیکہِ تہٕ تھس صورت حالس منٛز یٮ۪تہِ سروٚنٛٹی قوم نبنٛگلِتھ تہِ ڈاگر آونہٕ چھ ماجہِ زبانٛ ہنٛز اہمیت لازم تہٕ مانہٕ آمٕژ تہٕ امیُک احساس چھُ وختُک تقاضہٕ تہٕ آلو۔ ماجہِ زبانٮ۪ن ہُنٛد عالمی دوہ مناون تہِ چھِ پیٛ تاکید تہٕ تقاضہ کران زِ اَمہِ کہِ فروغہٕ خاطرٕ یہِ یڈ بٔرِتھ کوٚشش کرنہٕ۔ خوش قسمتی چھ یہِ زِ وۄنۍ چھُ کاشرس قومس امیُک بہترین انداز سپدنہِ لوٚگمُت تہٕ بعض لۄکھ چھِ اَمہِ زبانٛ

ہُند جذبہٕ تہٕ لولہٕ یا فأشنہٕ پأٹھی تہٕ سالہٕ چھٹھِ کأشری پأٹھی لکھان یمہٕ لۆکھ بامے لولہٕ چھ کران یا فأشنہٕ یم لۆکھ چھِ بہرحال شاباشکی مستحق تہٕ مرحبا کرٕنی لایق زٕژیری تہٕ ہرگاہ، سمجھ آوٕ زِ وونی چھُ یوہے اکھ چیز یتھ قدر کرنہٕ خدایہ بیہہ تھو دتلہٕ نتہٕ چھ واقعی یہٕ پوٗزٕ زِ

گُری والو گُرہا موٗدٕ ے لوٗٹ ہارٕوٗ دٕ ے اُتھ ہیے کیتھ

یقینن چُھس اکھ کتھ انتہائی اہم زانان یُس تمن دوستن گلو گنڈِتھ ادبہٕ سان ونان چُھس یمہٕ ونان چھ آسان زِ کأشر چھنہٕ کانہہ زبانے زِ کأشر چھ عالموچو زندٕ پایندٕ عظیم تہٕ قدیم ترین زبأنو اندر تمو زبانو اندر یمہٕ پانہٕ بابہٕ آدم بولان اوس تہٕ سُہ شہنشاہ عالم بولان اوس یہٕ سند بن ہدایاتن پتھ تیٚسند بن شاگردن ہٕندِ ذریعہ یتھ بتراُ ژٕکن لوٗگ مگر بدنصیبی زٕ اَسہٕ چُھنہٕ تأریخک صحی گیان ییٚمہٕ کِنی اَسہٕ تگہٕ بازن ہٕندی تگہٕ مأنتھ گرا ییٚمہٕ زبأنی منز تہٕ گراہُمہٕ زبأنی منز دژاہٕش قرار دِژ۔ تحقیق چھ بہرحال تحقیقے تہٕ تحقیقکی نتیجہ چھ یِی ونان زِ کأشر چھنہٕ کُنہٕ منز دژاہٕش ۔ یہٕ چھُ آگرے آزاد تہٕ وکھرٕ زبان یوسہٕ اَز اَسہٕ نِش ابتدأئی زبأنی ہٕنز مقأمی تہٕ اُزکہٕ زمانٕچ کأشر چھ یوسہٕ آگرے بختاوار چھ ووں گو بار بار رسم الخط بدلنن چھ یہٕ فرتوٗ زٕ گرمُژ ۔ واریاہ دوس چھ ونان زبأنی ہُند رسم الخط چھُ سخ ٹھ (وُٹھتھ Taugh) یمہٕ کِنی اُتھ پلن شخ مشکل چھ مگر ژٕکہٕ چھنہٕ یتہٕ صحیح اسلاف نوازی گیہ پننہٕ جایہٕ مگر پزر چھ یہٕ زِ یُس دخیل الفاظ کأشر اونٕچ نٕچ پتمہٕ صدی یورکن سانین فأضل ویدوانن ہُند ذریعہ عملہ منز آنہٕ آیہٕ سُہ سپز نہ جان ثأبت تہٕ کیاز ژکہٕ بنیاد یہوے چیز عام کأشرس کأشر نِشہٕ دور نک وجہ۔ تہٕ

کیاز پرن وألس طبقس چھ الفاظ بروٚنٹھے ذیہنس منز موجوٗد آسان تہٕ یتھے تم کاڑہہ لفظ وچھان چھ یا پران چھ فورن چھ تمیک معنہٕ یا تمیک روٗپ تہندس ذیہنس منز یوان۔ أچھن تہٕ ذیہنس چھ پانہ وأنی واٹھ لگان تہٕ سمجھنہٕ چھُ زنم لبان۔ ووٚنی ہرگاہ "معنہ" لفظ بدل "مانہٕ" لیکھو لأزمن گڑھن معنہٕ سمجھنس منز گڑبڑ۔ لہاذا چھ حکمت یہأے ز رسم الخط اِی یہ نہ دخیل لفظن ہُند بدلاونہٕ یتھ پرن وول طبقہ تہٕ زبأنی پلہٕ تہٕ لفظ آگرتہٕ روزِ محفوٗظ۔ روٗ دسوال شأیر پرن تہٕ شاعر لیکھن، یہ زنہ فاضل وبدوانو دخیل لفظ کأشراونک جواز اوس بنومت مگر اتھ ضمنس منز تہٕ چھ بروٚنٹھے اصوٗل بنتھ یعنے مکتولی تہٕ ملفوظی مثالیے انگریزی زبأنی ہندنالج پرن knowledge پاٹھی لیکھن ہوی آنتھ رستی الفاظ یا عربی اردو یا فارسی زبأنی ہندی "ال" "رسم الخط" یا "فی الحال" بیتر ہوبن لفظن ہند لیکھنک تہٕ پرنکی ول تہٕ دستوٗ رئیس درس عالمس اندر ووٚنی معروف چھُ۔ تہٕ ہرگاہ عالمی لسأنی ویدوانو یہ اصوٗل مون تہٕ تسلیم کوٚر کأشُر کیاز مانہٕ نہٕ۔ بہرحال یمہ آسہِ کہنہ گذارشہ یم مبتہ عالمی لسانیاتکہ مطالعہ پتہٕ ژیری سمجھ آئے۔ وومید چھ ذبأ تے دوس تہٕ کرن اتھ پیٹھ غور۔ شکریہ

عبدالخالق شمس

۲۶ جنوری ۲۰۲۱

کانسپور

(ا)۔ اچھریات یعنے کأشرِ ہیٚجلو

یِمہٕ چھِ دۄیمہِ قسمہٕ:

ا۔ زٲرٕ ۔ اَصدٲوی یا ژھوپٲوی

یعنے "Consonant" یا گٲلر بےآوازٕ

تِم چھِ یتھٕ گٔنز:۔

ا ب پ پھ ت تھ ٹ ٹھ ث

ج چ چھ ح خ

د ڈ ذ ر ڑ ز ژ ژھ

س ش ص ض ط ظ ع غ

ف ق ک کھ گ ل م ن

و ہ ی (یے) ے

(٢)

واوِلں یا صدأ وٕ

کأشرِ زبأنۍ چھِ وُنس تام وُہہ واوِلں یعنے صدأ وٕ یا أرۍ ہیٚجلی یا وُزی آوازٕ یا اچھرٕ وَنہِ آمتۍ یِمہٕ پٲٹھۍ کٔنہٕ چھِ۔

١۔	اَ	=	زَبر
٢۔	آ	=	مَد
٣۔	أ	=	(ہمزٕ کلہٕ پیٹھِم) اَمالہ
۴۔	ٲ	=	(ہمزٕ مد پیٹھِم) اَمالہٕ مَد
۵۔	اِ	=	زیر
٦۔	اِی	=	زٕ پٹھ زیر
٧۔	یٖ (ے)	=	سادٕ یٖ۔ اتھ چھ آواز بڈٕ (یے) ہیٚ
٨۔	إ	=	(زیرِ وول ہمزٕ کلہٕ) سایہ
٩۔	ٳ	=	(زیرِ وول ہمزٕ مد) سایہٕ مَد
١٠۔	اُ	=	پیٚش
١١۔	اُو	=	زٕ پٹھ پیٚش
١٢۔	او	=	اوڑ O۔ انگریزی زبأنۍ ہُند او۔
١٣۔	او	=	پۆرٕ O۔ انگریزی زبأنۍ ہُند او
١۴۔	و	=	دودٕ واو

۱۵۔	اوا	=	سواد واو
۱۶۔	ۓ	=	بۆڈ آوڈیے
۱۷۔	ٻے	=	گول آوڈ یے
۱۸۔	یٚے	=	گول بۆڈ یے
۱۹۔	ۓ	=	أُٹھ یا جزم
۲۰۔	ؽ	=	آوڈلو کٹ ی یا تاڑ

(٣)

واوِلن ہُنٛد ورتاو

ا۔ واوِلہٕ نشانہٕ ۍ زَبرٕ ہنٛز مثالہٕ

(١) اَل۔ اَ + ل (کدو)

(٢) بَ + ر = بَر (دروازہ)

(٣) رَ + ز = رَز (رسی)

(۴) نَ + م = نَم (ناخن)

(۵) مَ + س = مَس (بال)

(٦) اَ + ن = اَن

(٧) اَ + م = اَم

(٨) دَ + گ = دَگ

(٩) لَ + م = لَم

(١٠) اَ + گ = اَگ

(١١) کَ + ر = کَر

(١٢) ڈَ + ل = ڈَل

جُملہٕ بناونک وَل

اَل	+	اَن	=	اَل اَن
دَچھ	+	ژٹھ	=	دَچھ ژَٹھ
وچھ	+	کھن	=	وَچھ کھن
نَم	+	چھل	=	نَم چھل
دَب	+	کر	=	دَب کر
رَز	+	وَٹھ	=	رَز وَٹھ
ژھل	+	کر	=	ژھل کر
ژٹھ	+	کتھ	=	ژَٹھ کتھ
کڈ	+	کش	=	کڈ کش

(۴)

مد

(۲) (۳) ''مد'' ہیجٕلۍ رلاونچہِ مثالہِ

(۱) آ+ب	=	آب	(پانی)
(۲) آ + ش	=	آش	(امید)
(۳) لا + ش	=	لاش	(لاش)
(۴) گ +آ+و	=	گاو	(گائے)
(۵) گ+ا+ڈ	=	گاڈ	
(۶) ب+ا+ل	=	بال	
(۷) ک+ا+ٹھ	=	کاٹھ	
(۸) ز+ا+ل	=	زال	
(۹) گ+ا+م	=	گام	
(۱۰) ب+ا+غ	=	باغ	
(۱۱) م+ا+م	=	مام	

ہیجٕلۍ رلاونک وَل

(۱) آش + تھاو = آش تھاو

(۲) گاو	+	چاو	=	گاوچاو
(۳) گاش	+	آو	=	گاش آو
(۴) مام	+	دراو	=	مام دراو
(۵) لاش	+	ہاو	=	لاش ہاو
(٦) تاپھ	+	چھاو	=	تاپھ چھاو
(۷) بال	+	وال	=	بال وال

(۵)

أ زبرِ وول ہمزٔ کلہٕ أڈی چھِس امالہٕ ونان

(۱) أچھ   أ   +   چھ   أچھ   (آنکھ)

(۲) ژٔ   +   ر   =   ژٔر   (چڑیا)

(۳) ؤ   +   ٹ   =   ؤٹ

(۴) دٔ   +   ج   =   دٔج

(۵) پٔ   +   ٹ   =   پٔٹ

(۶) پٔ   +   ج   =   پٔج

(۷) م   +   ٹ   =   مٔٹ

(۸) ڈٔ   +   ج   =   ڈٔج

(۹) نٔ   +   ر   =   نٔر

(۱۰) زٔ   +   ر   =   زٔر

(۱۱) لٔ   +   ٹ   =   لٔٹ

لفظ رلاون ول تہٕ جُملہٕ

(۱) أچھ   +   ؤٹ   =   أچھ ؤٹ

(۲) دٔج   +   ژٔٹ   =   دٔج ژٔٹ

(۳) گٔج + پھٔٹ = گٔجپھٔٹ

(۴) لٔٹ + ژٔٹ = لٔٹ ژٔٹ

(۵) لٔش + ڈٔز = لٔشڈٔز

(۶) پٔچ + ڈٔز = پٔچڈٔز

(۷) کھٔر + گٔب = کھٔرگٔب

(۸) أڈٔ + زٔر = أڈٔزر

(۹) ۂج + پٔٹ = ۂج پٔٹ

(۶)

(أ) زَبرِ وول ہمزٕ مد (امالہٕ مد)

(۱) أ + ر = أر (آڑو)

(۲) لأ + ر = لأر (کھیرا)

(۳) ح + أ + ج = حأج

(۴) ژ + أ + ش = ژأش

(۵) ک + أ + ر = کأر

(۶) د + أ + ن = دأن

(۷) أ + ل = أل

(۸) ہ + أ + ر = ہأر

(۹) ٹ + أ + ل = ٹأل

(۱۰) ن + أ + ر = نأر

(۱۱) ب + أ + ژ = بأژ

(۱۲) أ + ٹھ = أٹھ

جُملہٕ بناوَن وَل

(۱) أر + وال = أرٕوال

(۲) دأن + اَن = دأن اَن

(۳) ژأس + کر = ژأس کر

(۴) ہأر + ژج = ہأرژٕج

(۵) مأل + چھاٖ = مأل چھاٖ

(۶) کأر + ہج = کأرہج

(۷) دأر + تراو = دأرتراو

(۸) وأر + لاگ = وأرلاگ

(۹) وأج + لاگ = وأج لاگ

(۷)

اِ (ِ)زیر

(۱) پ	+	ل	=	پِل	(دوائ)
(۲) ش	+	گ	=	شِگ	(بدشگون)
(۳) دِ	+	ل	=	دِل	
(۴) ش	+	ل	=	شِل	
(۵) ی	+	ن	=	یِن	
(۶) دِ	+	گ	=	دِگ	
(۷) گِ	+	ل	=	گِل	
(۸) ٹھِ	+	ل	=	ٹھِل	
(۹) مِ	+	ش	=	مِش	
(۱۰) وِ	+	ج	=	وِج	
(۱۱) نِ	+	ب	=	نِب	

جُملہٕ بناونک وَل

۱)	بِل	+	واُ ژ	=	بِل واُ ژ
۲)	پِل	+	دِس	=	پِل دِس

۳) دِگ + دِ = دِگ دِ

۴) گِل + ژٔج = گِل ژٔج

۵) پِن + نِس = پِن نِس

٦) ٹھِل + کڈٕ = ٹھِل کڈٕ

۷) کِٹھ + پھٔٹ = کِٹھ پھٔٹ

(۸)

زٕ ٹھ زیر (یٖ) ای

۱) پ + یٖ + ر = پیٖر (بوڑھا یا بزرگ)

۲) ت + یٖ + ر = تیٖر (تیر)

۳) م + یٖ + ل = میٖل

۴) ت + یٖ + ل = تیٖل

۵) ز + یٖ + ن = زیٖن

۶) ٹ + یٖ + ن = ٹیٖن

۷) ش + یٖ + ن = شیٖن

۸) ش + یٖ + ر = شیٖر

۹) ک + ش + یٖ + ر = کٔشیٖر

۱۰) ن + یٖ + ک + ی = نیٖکی

۱۱) ت + یٖ + ت + ر = تیٖتر

جُملہٕ بناوٕنکی وَل

۱) پیٖر + آو = پیٖر آو

۲) تیٖل + دژاو = تیٖل دژاو

۳) زٕہن	+			کر	=	زٕہن کر
۴) تٕر	+			لاۓ	=	تٕر لاۓ
۵) شٕین	+			وال	=	شٕین وال
٦) ٹٕین	+			دِہ	=	ٹٕین دِہ
۷) تقصٕر	+	مہ	+	کر	=	تقصٕر مہ کر
۸) تٕر	+			رأچھ	=	تٕر رأچھ

(۹)

ی سادٕ ی

۱) ن + ی + ر = نیر(جاو)

۲) م + ی + ز = میز

۳) گ + ی + ج = گیج

۴) ت + ی + خ = تیخ

۵) س + ی + ف = سیف

۶) ک + ی + ل = کیل

۷) ر + ی + ش = ریش

۸) ج + ی + ل = جیل

۹) ط + ی + ش = طیش

۱۰) ت + ی + ز = تیز

جُملہٕ بناوٕنکۍ وَل (اَمِچ آواز چھُژ کہِ بڈُ (ے) ہیچ

۱) نیر + جل = نیرجل

۲) میز + اَن = میزاَن

۳) سیف + ڈال = سیفڈال

۴)	ریش	+	رچھ	=	ریش رَچھ
۵)	تیز	+	کن	=	تیز کن
۶)	گیج	+	پَر	=	گیج پَر
۷)	فین	+	وال	=	فین وال

(۱۰)

ٕ - زیروول ہمزٕ کلہٕ (سایہٕ)

یہٕ چھ ہیٚجلس بوٚنہٕ لگان - مثلن

۱) ہٕرژ - سٕ + ژ درزی)

۲) بٕ + تِ + ہ =بٕتہٕ (میں بھی)

۳) تٕ + ر = تٕر

۴) پھٕ + ر = پھٕر

۵) گٕ + ر = گٕر

۶) گ+ا+زٕ+ر = گازٕر

۷) وَ+ژھ+ر = وژٕھر

۸) ڈ+ا+بٕ+ر = ڈابٕر

۹) زٕ+ژ = زٕژ

۱۰) کٕ+تٕ+ر = کٕتٕر

۱۱) کھ+ا+س+ر = کھاسٕر

۱۲) ک+نٕ+کھ = کٕنٕکھ

جملہٕ بناوٕنکی وَل

۱) ہٕرٛ + ژلہِ = ہٕرٛژلہِ

۲) وٕژھر + ژٔج = وٕژھرِژٔج

۳) گاٗزر + چَھل = گاٗزرچَھل

۴) کھٕر + گرٛشھِ = کھٕرگرٛشھِ

۵) کٕنکھ + وَو = کٕنکھوَو

۶) کٕتر + ہِش = کٕترہِش

(۱۱)

(ٕاِ)زیرِ ووِل ہمزِ مد(سایہِ مد)

۱) تِٕ	+	ر	=	تٕر	(سردی)
۲) ڈِٕ	+	س	=	ڈٕس	(ڈنڈا)
۳) ژِٕ	+	ن	=	ژٕن	
۴) خِٕ	+	م	+ ہ	=	خٕمہٕ
۵) قِٕ	+	م	+ تھ	=	قٕمتھ
۶) زِٕ	+	ز	=	زٕز	
۷) کِٕ+ت+س			=	کٕتِس	
۸) ب +رِٕ+ر			=	برٕر	

جملہٕ بناوُنک وَل

۱)	تٕر	+	وٗژھ	=	تٕروٗژھ
۲)	خٕمہٕ	+	لاگ	=	خٕمہٕ لاگ
۳)	قٕمتھ	+	وَن	=	قٕمتھ وَن
۴)	کٕتِس	+	کٕنکھ	=	کٕتِس کٕنکھ
۵)	زٕز	+	باُگر	=	زٕز باُگر
۶)	ڈٕس	+	دِم	=	ڈٕس دِم

(۱۴)

اُ (پیش) ُ

۱) کُ + ل = کُل (درخت)

۲) تُ + ل = تُل (توٗت)

۳) تُ + ج = تُج

۴) پُ + ج = پُج

۵) گُ + ر = گُر

۶) بُ + تھ = بُتھ

۷) وُ + ٹھ = وُٹھ

۸) سُ + ل = سُل

۹) ٹھُ + کھ = ٹھُکھ

۱۰) ٹھُ + س = ٹھُس

۱۱) رُ + م = رُم

جملہٕ بناونک وَل

۱) ٹُل + چُک = ٹُل چُک

۲) تُج + ئُج = تُج ئُج

۳)	بُل	+	بُل	=	بُلبُل
۴)	دُب	+	دُب	=	دُب دُب
۵)	وُٹھ	+	ژٔٹ	=	وُٹھ ژٔٹ
۶)	سُلہٕ	+	پُچ	=	سُلہٕ پُچ
۷)	مُلہٕ	+	گُر	=	مُلہٕ گُر
۸)	گُل	+	لاگ	=	گُل لاگ
۹)	ٹِکھ	+	تُل	=	ٹِکھ تُل

(۱۳)

اُ - ٗ (زیوٗ ٹھ پیش)

۱) ک + ٗ + ن = کوٗن (کوٗنہٕ)

۲) ز + ٗ + ن = زوٗن (چانٛد)

۳) ش + ٗ + ب = شوٗب

۴) م + ٗ + ل = موٗل

۵) ٹھ + ٗ + ل = ٹھوٗل

۶) ٹھ + ٗ + س = ٹھوٗس

۷) چ + ٗ + ن+ہ = چوٗنہ

۸) م + ش + ٗ + ر = مشہوٗر

۹) م + س + ت +ٗ + ر = مستوٗر

۱۰) ح + ٗ + ر = حوٗر

۱۱) ژ + ٗ + ر = ژوٗر

۱۲) م + ن + ظ + و + ر = منظور

جملہٕ بناوک وَل

۱) زوٗن + کھٔژ = زوٗن کھٔژ

۲) ہۆر + ہش = ہۆرہش

۳) لٲو + مۆر = لٲومۆر

۴) چۆنہٕ + جران + چُھس = چۆنہٕ جران چُھس

۵) منظوٗر + آوا + یور = منظوٗر آوا یور

۶) مشہۆر + گو + دۆر = مشہۆر گو دور

۷) زۆن + دژایہ + از = زۆن دژایہ از

۸) شۆب + دار + ٹھۆل = شۆب دار ٹھۆل

۹) نۆل + ژاو + واجہٕ = نۆل ژاو واجہٕ

(۱۴)

اوٚڈ(O)اوٚ

۱) پ + وٚ + ژھ = پوٚژھ (مہمان)

۲) ژ + وٚ + ٹ = ژوٚٹ (روٹی)

۳) و + وٚ + ژھ = ووٚژھ

۴) پ + وٚ + پ = پوٚپ

۵) ک + وٚ + ش = کوٚش

۶) ژ + وٚ + ک = ژوٚک

۷) گ + وٚ + ژھ = گوٚژھ

۸) ژ + وٚ + ڈ = ژوٚڈ

۹) ک + وٚ + ژھ = کوٚژھ

۱۰) ن + وٚ + ن = نوٚن

۱۱) و + وٚ + ن = ووٚن

جُملہٕ بناوُنک وَل

۱) اوٚپ + چھُکھ = اوٚپ چھُکھ

۲) پوٚپ + دَچھ = پوٚپ دَچھ

۳) دۄب + مرِ = دۄبمرِ

۴) ژۄپ + کڈ = ژۄپکڈ

۵) پۄژھ + ژۄل = پۄژھژۄل

۶) ژۄٹ + بأگر = ژۄٹبأگر

۷) ہۄٹ + وُچھ = ہۄٹوُچھ

۸) تۄت + چھی = تۄتچھی

۹) نۄٹ + پھُٹ = نۄٹپھُٹ

۱۰) وۄژھ + کۄت +گو = وۄژھکۄتگو

(۱۵)

پۆرٕاو(O)

۱) ا + و + ل = اول (گھونسلہ)

۲) پ + و + ش = پوش (پھول)

۳) ڈ + و + ل = ڈول

۴) ک + و + ج = کوج

۵) ش + و + ق = شوق

۶) ز + و + ر = زور

۷) د + و + س = دوس

۸) ش + و + ٹھ = شوٹھ

۹) ک + و + ڈ = کوڈ

۱۰) ر + و + ب = روب

۱۱) ٹ + و + ک = ٹوک

جُملہٕ بناوک وَل

۱ اول + وال = اول وال

۲ زول + دِہ = زول دِہ

۳ے	تور	+	گڑھ	=	تورگڑھ
۴ے	پوش	+	ژٹھ	=	پوش‌ژٹھ
۵ے	چور	+	لاگ	=	چورلاگ
۶ے	مور	+	ژٚول	=	مور ژٚول
۷ے	شور	+	وٚتھ	=	شوروٚتھ
۸ے	زور	+	کر	=	زورکر
۹ے	تور	+	لاگ	=	تورلاگ
۱۰ے	کور	+	کیُتھ	=	کورکیُتھ

(۱۶)

(ۄ) دوٚدٕ واو

(۱) د + ۄ + س = دۄس (دیوار)

(۲) ک + ۄ + ل = کۄل (ندی)

(۳) گ + ۄ + ژ = گۄژھ

(۴) د + ۄ + ب = دۄب

(۵) د + ۄ + ژھ = دۄژھ

(۶) خ + ۄ + ش = خۄش

(۷) کھ + ۄ + ڑ = کھۄڑ

(۸) گ + ۄ + پھ = گۄپھ

(۹) ت + ۄ + ژھ = تۄژھ

(۱۰) ہ + ۄ + ڑ = ہۄڑ

(۱۱) ٹھ + ۄ + ل = ٹھۄل

(۱۲) ک + ۄ + کُ+ر = کۄکُر

جملہٕ بناونک وَل

(۱) موٗٹھ + ۄٹ = موٗٹھۄٹ

(۲) پھوکھ + دِن = پھوکھ دِن

(۳) دود + چاو = دودچاو

(۴) ہوٕ + ہُر = ہوٕہُر

(۵) دوب + کھوٚن = دوب کھوٚن

(۶) موکھہٕ + پڑون = موکھ پڑون

(۷) سون + کھوٚٹ = سون کھوٚٹ

(۸) کھور + چھل = کھورچھل

(۱۷)

اوا(سوادٕ واو)

ا ص وا د =سواد

جُملہٕ: صواد + ژۄر =صوادژور(یہ چھُ پڑ ون کأشُر)

سوامی وِوِکانند = سوامی وِوِکانند (یہِ چھُنۆ وہندی لفظ)

(١٨)

(یٔ) بۆڈ اوڈیے

١ـ کھ + یٔ = کھیٔ (کھاو)

٢ـ ش + یٔ = شیٔ (چھ)

٣ـ ن + یٔ + ہ = نیٔہ

٤ـ ل + یٔ + د + ر = لیٔدر

٥ـ ٹ + یٔ + چھ + ر = ٹیٔچھر

٦ـ ش + یٔ + چھ = شیٔچھ

٧ـ ک + یٔ + ا + ہ = کیاہ

٨ـ م + یٔ + ژ = میٔژ

جملہٕ بناونک وَل

(١) کھیٔ + ژٕ = کھیٔ ژٕ

(٢) ہیٔچھ + اَز = ہیٔچھ اَز

(٣) میٔژ + تیل = میٔژ تیل

(٤) ژے + کیا + گئے = ژیٔ کیا گئے

(٥) ریٔہ + وٕژھ = ریٔہ وٕژھ

(٦) شیٔچھ + واُژ = شیٔچھ واُژ

(۱۹)

یٖ (ایٖ) گول اوڈ یٖ

۱	و	+	یٖ	+	تھ	=	وبتھ (جہلم)
۲	س	+	یٖ	+	کھ	=	سکبھ (ریت)
۳	گ	+	یٖ	+	و	=	گبو
۴	ب	+	یٖ	+	ک + ر	=	ببکار
۵	ر	+	یٖ	+	تھ	=	ربتھ
۶	گ	+	یٖ	+	گ	=	گبگ
۷	گ	+	یٖ	+	ل	=	گبل
۸	ح	+	یٖ	+	س	=	حبس
۹	ب	+	یٖ	+	ل	=	ببل

جُملہٕ بناوٕنک وَل

۱ وبتھ	+	چھےٚ	+	پکان	=	وبتھ چھےٚ پکان
۲ سکبھ	+	چھےٚ	+	وُڑان	=	سکبھ چھےٚ وُڑان
۳ لبکھ	+	کیا	+	لبکھکھ	=	لبکھ کیا لبکھکھ
۴ کھبتھ	+	چبتھ	+	پبو	=	کھبتھ چبتھ پبو

۵۔ حبس + تھاو + سأ = حبس تھاوسا

٦۔ ببل + واے + گوڑ = ببل واے گوڑ

۷۔ گبگ + دۆر + مۓ = گبگ دۆرمۓ

مُشترکہ اُردو املاہس نکھہٕ اننہٕ موکھ چھ ووٚنی أسی چھیٚ (چَھ) پأٹھۍ تہٕ لکھان۔

(۲۰)

یے (گول بۆڈ یے)

۱ ک	+	یے	+	ج	=	کیج (Catch)
۲ ب	+	یے	+	ٹ	=	بیٹ (Bat)
۳ ر	+	یے	+	ٹ	=	ریٹ (Rat)
۴ ف	+	یے	+	ٹ	=	فیٹ
۵ ٹ	+	یے	+	گ	=	ٹیگ
۶ ک	+	یے	+	ش	=	کیش
۷ م	+	یے	+	چ	=	میچ
۸ ہ	+	یے	+	ٹ	=	ہیٹ
۹ ف	+	یے	+	ک	=	فیک

مثالے

۱ ٹین	+	گرٔ	+	گیج	=	ٹین گرٔ گیج
۲ میچ	+	کۆت	+	ووت	=	میچ کۆت ووت
۳ کیچ	+	رٹھ	+	جل	=	کیچ رٹھ جل

۴	کیش+	کر	+	سا	=	کیش کرسأ
۵	فیک+	کال	+	چھا	=	فیک کال چھا
٦	میک+	اَپ	+	کر	=	میک اَپ کر

☆

نوٹ:-یمہٕ چھِ جاد پٲہن تمے یمہٕ انگریزی پٹھ اَمہ کہِ لسأنی یلغارسَببہٕ پٕری متئبن ہنٛدونہٕ ٹنک آگرِ بولن آیٔ زانہٕ کٔنی کأشرس منٛز آےٚ یہ چھ "پے ی" ہَس ہتی کھلہٕ مبلہٕ گرٛھان مگر انگریزی بولن لہجہ Pronunciation کٔنی یُس سأنی انگریزی دان کران چھِ یم تمہِ نِشہِ وکھر گرٛھان ۔لہٰذا چھُ یہِ زبأنی منٛز وکھرِ پأٹھی آنہٕ نٕچ وبڑھے محسوٗس کرنہ یوان ییٚلہِ زنہ نو ۹ نمبرس پٹھ درج اُردو کٮ۪بن لفظن ہنٛدِس طرزس پٹھ مثالے تیز تہٕ میز چھ کیچ تہٕ فیک لفظو نِشہٕ بولن آیہِ یعنے تلفظہٕ کٔنی بیوٚن ۔اوے چھ اَتھ تلہٕ کنہِ زٕ گول نکہ دأیرِ دِنہٕ آمتی ییتھہِ کنہٕ أڈس بڈس (یے) ہس اکھ گول یے (دبن) طرزس پٹھ چھُ ۔ پرون اکھ کأشر ضرب اوس "دبلہ" یُس أتھی طرزس پٹھ چھُ

(۲۱)

ۓ أٹھ یا جزم

۱ م + ڽ + گ = منگ (مانگ)

۲ گ + رُ + ڹ + د = گرٕبد (گدھ)

۳ س + ژ + و + ڽ + گ = سژونگ

۴ ک + ژ + ڽ + ز = کرٕژز

۵ کھ + ر + ڽ + گ = کھرنگ

۶ ش + و + ڽ + گ = شونگ

۷ ک + ژ + أ + ج = کرٕأج

یہِ چھُ زِ کہِ عربی زبانٕی ہُنٛد جزم۔ کأشرِ بو گرامر سازو کوٚر ہس ''أٹھ'' ناو۔ یہِ چھُ سوے کأم لفظن رلاونس منٛز کران یُس عربی جزم چھُ کران۔

جملہٕ بناونک وَل

۱۔ بُڈ + بوٚنہِ + پیٹھ + بُڈٕ + بڑگ

۲۔ کرٕأج + منگان + بانہٕ + پچ

۳۔ پھرٕس + چھُ + الان

۴۔ پوٚپُر + منگان + ٹنگ

۵۔ کوٚنگہٕ + ڈارن + دیُت + سگ

(۲۲)

ؠ اوڈلوکُٹ "ؠ" یا تالُر

اَتھ چھونان تالُر ۔ مثالہِ چھِ یِتھٕ کنہٕ

۱) ش	+	ر	+	ؠ	=	شُرؠ (بچے)
۲) گ	+	ر	+	ؠ	=	گُرؠ (گھوڑے)
۳) أ	+	س	+	ؠ	=	أسؠ (ہم)
۴) اُ	+	س	+	ؠ	=	اُسؠ (تھے)
۵) پٔ	+	ژھ	+	ؠ	=	پٔژھؠ
۶) رٕ	+	ت	+	ؠ	=	رٕتؠ
۷) أ	+	ڈ	+	ؠ	=	أڈؠ
۸) ب	+	ت	+	ؠ	=	بُتؠ
۹) م	+	س	+	ؠ	=	مُسؠ

جُملہٕ بناوُنک وَل

۱۔	بُتؠ	+	زال	=	بُتؠ زال
۲۔	شُرؠ	+	وول	=	شُرؠ وول
۳۔	گُرؠ	+	مۆدؠ	=	گُرؠ مۆدؠ
۴۔	پٔژھؠ	+	آے	=	پٔژھؠ آے
۵۔	ؤژھؠ	+	ژٕلؠ	=	ؤژھؠ ژٕلؠ

(۲۳)

وارٕ

(ا)۔ وارٕ چھِ ستھ ےیمہٕ یتھٕ کنہٕ چھےٚ۔ مثلن

ا۔	ژٕنٛدروار	Monday
۲۔	بوٚنٛوار	Tuesday
۳۔	بوٚدوار	Wednesday
۴۔	برٛسوار	Thursday
۵۔	جمعہ	Friday
۶۔	بٹہٕ وار	Saturday
۷۔	آتھوار	Sunday

(ب)۔ رٕتھ- انگریزی کاشری بولن آیہٕ

عربی رتھ

ا۔	جنوری	January	محرم
۲۔	فروری	Feberury	صفر
۳۔	مارچ	March	ربیع الاول

۴۔ اپریل	April	ربیع الثانی
۵۔ مئی	May	جمادی الاول
٦۔ جوٗن	June	جمادی الثانی
۷۔ جولائی	July	رجب
۸۔ اگست	August	شعبان
۹۔ ستمبر	September	رمضان
۱۰۔ اکتوبر	October	شوال
۱۱۔ نومبر	November	ذی العقدہ
۱۲۔ دسمبر	December	ذی الحجہ

(ج)۔کأشری ربتھ	اُردو
۱۔ ژِتھر	چیت
۲۔ وہیکھ	بیساکھ
۳۔ زیٹھ	جیٹھ
۴۔ ہار	اَساڈھ
۵۔ شراوٗن	ساون
٦۔ بأدون	بھادون
۷۔ عوشوٗر	اسوج
۸۔ کارتک	کتک

۹۔ مونجہ ہور مگھر

۱۰۔ پوہ پوہ۔پوس

۱۱۔ ماگ ماگھ

۱۲۔ پھاگن پھاگُن

(د)۔ گرٛند

اکھ زٕ ترٛے ژور پانٛژھ شیٚے سَتھ

اُٹھ نَو دَہہ کہہ بہہ ترٛوواہ ژوداہ

پنداہ شوراہ سداہ ارداہ کُنوُہہ وُہہ اَکوُہہ

زٕتووُہہ ترٕوُہہ ژووُہہ پنٛژٕہہ شبتٕوُہہ ستووُہہ اُٹھووُہہ

کُنترٕہہ ترٕٛہہ اکترٕہہ دٔویہِ ترٕٛہہ تی ترٕہہ ژٔویہِ ترٕٛہہ پنٛژٕترٕہہ

شی ترٕہہ ستہٕ ترٕہہ ارترٕہہ کُنہٕ تأجی ژتجہہ اَکتأج دٔویہِ تأج

تِی تأج ژٔویہِ تأج پنٛژتأج شی تأج ستہٕ تأج ارتأج کُنوَنزاہ

پانٛژاہ اَکونزاہ دُونزاہ ترٛونزاہ ژُونزاہ پنٛژوَنزاہ شونزاہ

ستونزاہ ارونزاہ کُنہٕ ہأٹھ شیٹھ اَکہأٹھ دُہأٹھ ترٕہأٹھ

ژہأٹھ پانٛژہأٹھ شِہأٹھ ستہٕ ہأٹھ ارہأٹھ کُنہٕ ستتھ ستتھ

اکہٕ ستتھ دُوستَتھ ترٕستتھ ژُستتھ پنٛژستَتھ شِہ سَتتھ ستہٕ ستتھ

ارستَتھ کُنہِ شیتھ شیتھ

اکھ ساس نوشتھ اَرستتھ	کُنہٕ وُہ شتھ اَرستَتھ

سداہ شتھ ژوَنزاہ	زٕ ساس کُنوُہہ	زٕ ساس ترٛے ہتھ نمتھ
شیٚے ہتھ اَرنمتھ	زٕ ہتھ ترٛ وواہ	پاژھ ھ، پنداہ، اکتأجی
ترٛ وواہ شتھ اَکشیتھ	داہ شتھ سداہ	نوشتھ ستہٕ ہأٹھ

(ھ)۔ پہاڑٕ

زٕ تہٕ زٕ	ژور	ترٛیٚیہِ تہِ گو	تری
زٕ ترٕی	شیٚے	ترٛے دُونے	شیٚے
زٕ ژأ کی	أٹھ	ترٛٚے ژأ کی گو	بَہہ
زٕ پٔنزی	داہ	ترٛے پٔنزی	پنداہ
زٕ شُتی	بَہہ	ترٛے شُوی/شُتی	ارداہ
زٕ ستا	ژوداہ	ترٛے ستا	اَکوُہہ
زٕ أٹھی	شوراہ	ترٛے أٹھی	ژودُہہ
زٕ نٔوی	اَرداہ	ترٛے نٔوی	ستوُہہ
زٕ دٔہی	وُہہ	ترٛے دٔہی	ترٕہہ

ژورِ تہِ گو	ژورے	پاژِ تہِ گو	پاژے
ژور دوُنے	أٹھ	پاژ دونے	داہ

ژور ترِیا	بَہہ	پانژٕ تی یا	پنداہ
ژور ژأ کی	شوراہ	پانژٕھ ژأ کی	وُہہ
ژور پٔنزی	وُہہ	پانژٕھ پٔنزی	پنژٕہہ
ژور شٔوی/شِتی	ژووُہہ	پانژٕھ شٔوی/شِتی	ترٕہہ
ژور ستا	اَٹھووُہ	پانژٕھستا	پنژٕترٕہہ
ژور اَٹھ	دٔویہِ ترٕہہ	پانژٕھأٹھا	ژتجہہ
ژور نٔوی	شیہِ ترٕہہ	پانژٕھنٔوی	پنژٕتأجی
ژور ڈٔہی	ژتجہہ	پانژٕھ ڈٔہی	پنژٕاہ

شےٚ تہِ گو	شی	ستہِ تہِ گو	ستَے
شےٚ دونے	بَہہ	ستھ دونے	ژوداہ
شےٚ ترِیا	اَرداہ	ستھ ترانا	اَکوُہ
شےٚ ژأ کی	ژووُہہ	ستھ ژأ کی	اَٹھووُہہ
شےٚ پٔنزی	ترٕہہ	سَتھ پٔنزی	پنژٕترٕہہ
شےٚ شِتی	شی ترٕہہ	ستھشِتی	دویہِ تأجی
شےٚ ستا	دٔویہ تأجی	ستھستا	کُنہِ تأجی
شےٚ اَٹھا	اَرتأجی	ستھأٹھی	شِہِ وَنژاہ
شےٚ نٔوی	ژُونزاہ	ستھنٔوی	ترٕہأٹھ
شےٚ ڈٔہی گے	شیٹھ	ستھ ڈٔہی	ستَتھ

(۲۴)

(واحد جمع)

(الف) تم لفظیم اٗخری ہجلس تالری لاگنہٕ جماہ چھ بنان۔

پوہل = پٲہلی		دۄن = دۄٕنی	
ہون = ہۄٕنی		منزل = منزٕلی	
رون = رأنی		ووژھ = وٕژھی	
گُر = گُری		گور = گوری	
ووگوو = ووگوی		شُر = شُری	
پۄٕت = پۄٕتی		مول = مأٹلی	
ژونگ = ژأنگی		نۆٹ = نٕٹی	
ہۆٹ = ہٕٹی		لۆٹ = لٕٹی	
ژھاوٕل = ژھاوٕلی		کۆٹ = کُٕٹی	
کھوس = کھأسی		بُتھ = بُتھی	
گریوٕس = گریٖسی		بٕنُیل = بُنلی	
کۆر = کٕری		تۆت = تٕتی	
چھۆت = چھٕتی		شوژ = شوژی	

اور	=	أرِ	بۆڈ	=	بٔڈِ
اۆڈ	=	أڈِ	ڈۆل	=	ڈٔلِ
ژۆل	=	ژٔلِ	مۆت	=	مٔتِ
أوێل	=	أوِلِ	پھۆل	=	پھٔلِ
لۆوو	=	لٲوِ	رُت	=	رِتِ
ترُک	=	ترٕکِ	گاٹُل	=	گاٹٕلِ
اوپ	=	أپِ	پۆپ	=	پٔپِ
چور	=	چأرِ	توس	=	توسِ
کرٕہُن	=	کرٕہنِ	نۆس	=	نٔسِ
کۆل	=	کٔلِ	وۆٹ	=	ؤٹِ
ٹۆٹ	=	ٹٔٹِ	پھۆٹ	=	پھٔٹِ
کون	=	کٲنِ	موٗکُر	=	مٔکرِ
دۆد	=	دٔدِ	وۆتھ	=	ؤتھِ
نیۆر	=	نیٔرِ	سیۆد	=	سیٔدِ
گونٛد	=	گونٛدِ	ٹوٗٹھ	=	ٹاٹھِ
کۆب	=	کۆبِ	گۆب	=	گۆبِ
ہۆل	=	ۂلِ	گۆل	=	گٔلِ
سون	=	سٲنِ	میون	=	میأنِ

ٹوک = ٹاکی   پوژھ = پاژھی

کوڈ = کاڈی   پھیور = پھیاری

حوج = حائجی   مون = مائنی

ژرول = ژرالی   کھوت = کھئتی

سیوٚد = سیٚدی   وٚوتھ = وٗتھی

بُیل = بِلی   کاژُر = کاژری

ابوس = اباسی

(ب) تم لفظ یہند بن اٗخری ہجلبن پوٗتُس زیرِ وول ہمزٕ کلہٕ لگنہٕ ستی جمع چھ بنان۔

دلیل = دلیلہٕ   کول = کولہٕ

وُزمل = وُزملہٕ   خبر = خبرٕ

شکل = شکلہٕ   رَز = رَزٕ

وَتھ = وَتہٕ   دستار = دستارٕ

کُکِل = کُکلہٕ   کھراو = کھراوٕ

پھیٚژ = پھیٚژٕ   کتھ = کتھہٕ

ماو = ماوٕ

(ج) تم لفظ یمن اٗخرس پیٹھ زیر لاگنہٕ ستی جمع چھ بنان۔ یمہٕ چھِ اکثر مونثٕ۔

بٹٕچ	=	بٹچہِ	کوٕکر	=	کوکرِ
گٕگر	=	گگرِ	أڈِج	=	أڈجہِ
ہٲر	=	ہارِ	وٕژھر	=	وژھرِ
ژٕر	=	ژرِ	دٲر	=	دارِ
یٕٹ	=	یچہِ	پٕٹ	=	پچہِ
مٕٹ	=	مَچہِ	کٕٹ	=	کچہِ
لٕٹ	=	لَچہِ	ہٕٹ	=	ہَچہِ
پھٕٹ	=	پھچہِ	گگراے	=	گگرایہِ
پٕتج	=	پتجہِ	کأنز	=	کانہِ
مہرٛینز	=	مہرٛینہِ	لٕنڈ	=	لنٛجہِ
کٕنڈ	=	کنٛجہِ	ژٕنڈ	=	ژنٛجہِ
پٛینڈ	=	پینجہِ	کھٕنڈ	=	کھنٛجہِ
موٛنڈ	=	موٛنجہِ	ڈٕنڈ	=	ڈنٛجہِ
أٹ	=	اچہِ	گاٖزر	=	گازرِ
نوٛش	=	نوٛشہِ	ہش	=	ہشہِ
ژھاوٕج	=	ژھاوجہِ	ژریٹ	=	ژرچہِ
وٕٹ	=	وچہِ	زٕٹ	=	زچہِ

(د) تم لفظ یمن اٗخری ہیجلہٕ برونٹھ کس ہیٚجلس زبر یا ہمزٕ کلہٕ لاگنہٕ ستی جمع چھ بنان مثالیے۔

جنٛگل	=	جنٛگل	ہانٛگل	=	ہانٛگل
کوٗتُر	=	کوتَر	بطُخ	=	بطَخ
کوٗکُر	=	کوکَر	گگُر	=	گگَر
چوٗبُر	=	چوبَر	سرُپھ	=	سرَپھ

(ھ) تم لفظ یمہٕ اٗخری ہیجلہٕ برونٹھ کس ہیٚجلس زیرِ وول ہمزٕ کلہٕ لاگنہٕ ستی جمع چھِ بنان۔ مثلن

برکت	=	برکٕژ	نعمت	=	نعمٕژ
علامتھ	=	علامٕژ	رحمت	=	رحمٕژ
زحمتھ	=	زحمٕژ	شفقتھ	=	شفقٕژ

(و) کینٛہہ لفظ یمہٕ جمع چھ باسان مگر چھِ ژ کہٕ دوشوے

اَتھٕ	ناٹہٕ	کلہٕ	مالہٕ	کاو

(زِ) تم لفظ یم اوٗگنی چھ باسان مگر چھ ژ کہٕ دوشوے۔ مثلن

اُچھ	اٗس	کن	آب
شِشُر	سون	تیل	وان

(۲۵)

جنس یعنی نَر - مادٕ

(الف) بوے = بیٚنہٕ   زامُتٕر = کور

نیٚچُو = نوٗش   ہٕہُر = ہَش

پوپھُو = پوپھ   بابہٕ تھر = باوِز

کأشُر = کأشِر   رۄن = رٔنی

زوٗن = زٔنی   نٔول = نٔوج

کاٹُر = ژٔر   اوش = اُشی

موٚت = مُژ   سال = بیمہٕ

گاو = داند   لوٚنگ = لٔنڈ

کٹھ = گٔب

(ب) تمہ لفظ یمہٕ باے لاگنہٕ ستی مادٕ یا مونث چھ بنان۔ مثلن

دوٚب = دوٚبِ باے   پوٚژھ = پۆژھی باے

گوٗر = گوٗرِ باے   ماشٹر = ماشٹر باے

ڈاگدر = ڈاگدر باے   موقدم = موقدم باے

حأج = حأج باے   چپرأسی = چپرأسی باے

پپر	=	پپۄر باے	ہُہر	=	ہوٗوری باے

(ج) تمہِ لفظیمہٕ ''ٲنۍ'' یعنے الف یاون تہٕ تالری (ی) لاگنہٕ ستی مادٕ یا مونث چھ بنان۔ مثلن

فقیر	=	فُقرٲنۍ	پٹھان	=	پٹھانۍ
چوہُر	=	چوہرٲنۍ	سِکھ	=	سِکیٲنۍ
ووستاد	=	اُستانۍ	کنجر	=	کنجرٲنۍ
مستانہٕ	=	مستانۍ	مہرازٕ	=	مہرێنۍ
ہیوٗند	=	ہینزیٲنۍ	کاندر	=	کاندرێنۍ
ٲنز	=	ٲنزِنۍ	ہانٛز	=	ہانزنۍ
بٹہٕ	=	بٹٕنۍ	پیٚتر	=	پچھٕنۍ
مام	=	مامنۍ	اوبن	=	ٲنۍ
وٲنۍ	=	وانٛنۍ			

ٲتھی طرزس پیٹھ چھ وول لفظس ''واجێ'' لاگنہٕ ستی مونث بنان مثلن

پُلسہٕ وول	=	پُلسہٕ واجێ
ہٕسی وول	=	ہٕسی واجێ
لورِ وول	=	لورِ واجێ
شُری وول	=	شُری واجێ
ہاپتی وول	=	ہاپتی واجێ

(د) ژم لفظ یم اٗخری ہێجلہِ برو ٹھٲٹھِمس ہێجلس پێٹھٕم (زیوٗٹھ) یعنے ہمزٕ مد لاگنہٕ ستی ماذِ چھ بنان۔ مثالے

کژال	=	کژٲج	مول	=	مٲج
بیور	=	بیٲر	چور	=	چٲر
پھیور	=	پھیٲر	شال	=	شٲج
کھار	=	کھٲر			

(ھ) ژم لفظ یمہٕ اٗخری ہێجلہِ برو ٹھٲٹھِمس یا بیۍ گُنہِ ہێجلس پێٹھٕم ہمزٕ لاگنہٕ ستی ماذِ چھ بنانِ۔ مثلن

پوہل	=	پٕہج	ووزُل	=	ووزٕج
نٲوِد	=	نایٕز	واتُل	=	واتٕج
ہاپُت	=	ہاپٕژ	گاٹُل	=	گاٹٕج
وَرہوٗل	=	وَرٕہج	موٗت	=	مٕژ
توٗت	=	تٕژ	گوٗت	=	گٕژ
چھوٗت	=	چھٕژ	بوٗڈ	=	بٕڈ
کوٗل	=	کٕج	پوٗنز	=	پٕنز

(و) ژم لفظ یمہٕ بونہٕ کُنہِ ہمزٕ کلہٕ یا زیرِ وول ہمزٕ کلہٕ لاگنہٕ ستی مونث چھ بنان۔ مثلن

ووژھ	=	وٕژھر	ژھاول	=	ژھاوٕج

بطٚخ = بطٕچ

چوٚبُر = چوٚبٕر

گولُر = گوٕلر

مونڈ = موٚنڈٕر

گگُر = گٕگر

کوتُر = کوٕتر

پھوٚت = پھوٚتٕر

☆

(٢٦)

اچھرن ہنٛدی خاندان

ہیٚچھنہٕ خاطرٕ ہسکو کھ اُسی کاشُری اچھر ہیُنٛد اعتبارٕ ییٚمہٕ آیہٕ خاندانن منٛز بأگرِتھ۔

تعداد	ہیٚچھی	خاندان
٣		(١) ا۔ل۔م
٨		(٢) ب۔پ۔ت۔ٹ۔ث۔ف۔ک۔گ
٦		(٣) پھ۔تھ۔ٹھ۔چھ۔ژھ۔کھ
٨		(٤) د۔ڈ۔ذ۔ر۔ڑ۔ز۔ژ۔و
٦		(٥) س۔ش۔ص۔ض۔ن۔ق
٦		(٦) ج۔چ۔ح۔خ۔ع۔غ
٢		(٧) ط۔ظ
٣		(١٠،٩،٨) ہ۔ی۔ے
٣٩		کل

ییٚمہٕ تمام اَچھر چھ دٔہن خاندانن اندر یوان ییتھ اندر ترٛبن منٛز شیٚے ، ڈون منٛز اُٹھ اُٹھ، اَکس منٛز ترٛے تہٕ اَکس منٛز زٕ چھ یوان تہٕ باقے

ترٖ (ہ) ی تہٕ (ے) چھ وکھرٕ ترٕ بن خاندانن ہٕنتی تعلق تھاوان۔

تمام اچھر چھ زٕ جنٛسن ہٕنتی تعلق تھاوان تہٕ یمن چھ اَسی اَصدأ وی یا بے حبس ہیٚکلٕ ونان تہٕ یہنٛدی حبس تہٕ حرکت چھ واویلوٕ ہٕنتی عملہٕ منٛز یوان۔ مثالے اکھ لفظ چھُ دوٚن ژھوپأ وی لفظن یہمہٕ آیہٕ زنم لبان یعنے "گ۔ ر" اتھ ہرگاہ اَسی گوڈنکس پتہٕ زبر لاگوہٕ بنہٕ "گر" یعنے کانٛہہ چیز گرنُک حکم۔ پتہٕ یٚمہٕ آیہٕ

۱۔ گ+ر = گَر کانٛہہ چیز گرنُک حکم

۲۔ گ+رٕ = گرٕ یعنے مکان

۳۔ گُر+ر = گُر یعنے گھوڑا

۴۔ گُر+رٕ = گُرٕ رنگہٕ قسم

۵۔ گُر+رٕ = گُرٕ چوپاین ہٕنز وٚڈھ پتہٕ ترٛاونٛچ عمل

۶۔ گٲر+ر = گٲر وٕخنُک اکھ مقدار مثالے گٲر۔ پٲہر

۷۔ گٲر+ر = گٲر گٲر (گھڑی)

۸۔ ٕگر+ر = ٕگر وٚوٹہٕ یُن

۹۔ گ+رٕ+گٕ+ر= ٕگرٕگر جہازٕ یا کانٛہہ مشین چلنٕچ آواز

یتھے کٔن چھ دوٚیم لفظ "ک+ر" وٕچھی تو اَتھ اندر کیا چھ واولن نظامہٕ ہٕنتی بروٚنٛہہ کُن یوان۔ مثالے

۱۔ ک + ر = کَر کانٛہہ کأم کرنُک حکم

۲۔ ک+ر = کر مکانٕک لٲکرٕ کر

۳۔ ک+ر = کر سوال یعنے کرسپُد؟

۴۔ ک+ر = کر ہُسی کریا دوٚیم روپ ٹلکہٕ ٹوٗنٹ

۵۔ ک+ر = کر پتجہِ دونہٕ ٹک کاٹھک تہٕ گاسہِ رزِ بناونہٕ آمُت فریم۔

٦۔ ک+رٕ = کرٕ (کروں گا) بیا کھ معنہ چھُس مٹر پھوٚل

۷۔ کُر+ر = کُر کاٗم کُر

۸۔ کٔ+ر = کٔر سوگٕب یاوژھر یٚیمہِ نہِ پٔین دیُتمُت آسہِ

۸۔ کٕ+ر = کٕر (۱) کٕر

(۲) کھوربانن پکنہٕ وِزِ نیرن واجنی آواز

۹۔ ک+وٚ+ر = کوٚر کاٗنہہ کارکوٚر

۹/۱۔ک+ ٛو+ر = کور ہرٔنگ یا کُنہ چیزُک وَس یا گول دأیرٕ

۹/۲۔ک+ٛو+ر = کور لبہِ لیوٗنک دٕ ویم رنگ کرنک نشانہٕ یا بانس ربہِ ستی کوٚنڈ کرنک نشانہٕ۔

۱۰۔کِ+رٕ = کِرٕ انگریزی طرزُک مس رچھن یا ترشہ حرکُتھ کرنہِ۔ کرسچن لفظُک ژھوٚٹ

۱۱۔ ک+رٕ = کرٕ کاٗنہہ کاٗم کرنک ابرٕ اِدٕ کرُن۔ وعدٕ کرُن

۱۲۔ کُ+رٕ = کُرٕ کمچہِ یا کمچہِ واجنی

۱۳۔ ک+ی+ر = کیٖر خیال۔ پرواے

۱۴۔ ک+اٗ+ر = کاٗر گردن

یہ اوس واوبل نظامُچ عمل یمہٕ ژھوپاۆ لفظن وزناوان چھ۔ ووں وُچھو اَسی یمن ژھوپاۆ لفظن ہنٛدی قسم۔

۱۔ تھوٚپ (Stop): ۔یمہٕ چھِ لفظن ہنٛدِس بولنس منٛز درنگی پاْدٕ کرن واٗلی ہیٛجلی۔

مثالے ب۔پ۔ت۔تھ۔ٹھ۔د۔ڈ۔ک۔کھ۔گ

۲۔ تھوٚپ گگھرل (Appricates): ۔یم چھ تمہٕ ہیٛجلی یمہٕ ادا کرنس منٛز گوڈٕ تھوٚپ تہٕ پتہٕ یمن بولنس منٛز گگھر ہش لگہِ۔ مثالے ژ۔ژھ۔چ۔چھ۔ج

۳۔ گگھرل (Fricates): ۔تمہٕ ہیٛجلی یمہٕ گگھرِ سان بولن تانو منٛز نیرن مثلن: س۔ش۔ہ۔ز۔

۴۔ نٔسی (Nasels): ۔تم ہیٛجلی یمہٕ نستہِ منٛزی نیرن۔ مثلن ۔م۔ن

۵۔ تھرتھرل (Trills): ۔تم ہیٛجلی یمہٕ زیٛوِ نیرنہٕ وِزِ زنتہٕ لفظس تھتھراے ودتھِ مثالے۔ ر

۶۔ تھپری (Flap): ۔یم چھ تم ہیٛجلی یمہٕ زیٛوِ ہنٛدِس ادا کرن واٗلِس حِصس دَکہٕ دِتھ ییٛلہِ گرژھن۔ مثالے۔ڑ۔ل۔

۷۔ کھرل (Glide): ۔تمہٕ ہیٛجلی یمہٕ نیرنہٕ وِزِ اَسس وژھر پاْدٕ کرن یعنے کھر نیرن۔ مثالے۔و۔ے۔

☆

(۲۷)

لفظ

یہ زنہٕ ہیٚرِ بیان کرنہٕ آو زیہِ چھُ اچھرن یا ہیٚجلبن ہُند نظام ۔ یموٕ ے ہیٚجلوٕ ستی چھ صدأ وِی چھرن ہٕندِ مدتہٕ ژھوپأ وِی ہیٚجلی وأٹتھ لفظ بنان۔

(الف) لفظ چھ پیٹھ بانے دۄیہِ قسمہٕ آسان۔

ا۔ معنہِ وأٔلی تہٕ ۲۔ بے معنہِ

ا۔ معنہِ وأٔلی لفظ:- دُنیاہس اندر چھُنہٕ لسأنی ماٗہرن ہٕندِ مطأبق کانٛہہ لفظے تیُتھ یُس زبوٕ دژاو زِ یتھ نہٕ کُنہِ نتہٕ کُنہِ زبأنی منز معنہِ آسہِ مگر أسی چھ معنہِ وول لفظ تتھ لفظس ونان یُس پننہِ زبأنی منز معنہِ آسہِ تھاوان یا معنہِ ہیتھ پننہِ زبأنی ہٕندِس ورتاوس منز اِی یہِ۔ تہٕ یتھ نہٕ کانٛہہ معنہِ آسہِ سُہ چھُنہٕ خاص پأٹھی زنٛہے استعمال سپدان۔ ووں گو کُنہِ جایہِ چھ یم معنہِ وأٔلِس لفظس موقعہٕ مناسبت وُچھِتھ سنگ تہِ دِوان تہٕ جاے پراوان۔ مثالے

ا۔ سانگ وانگ۔ ۲۔ ژھرٹھ وَٹھ۔ ۳۔ گپن شُپن

یمن ترکیبن اندر چھ "سانگ، ژھرٹھ تہٕ گپن" معنہِ وأٔلی تہٕ وانگ، وَٹھ تہٕ شُپن استعمال کرنکہِ موقعہٕ مطابق بے معنہِ۔ کُنہِ وِزِ چھ کُنہِ ترکیبہٕ منز دۄیم لفظ بطور مبالغہ استعمال کرنہٕ یوان مگر دۄیمس لفظس تہِ چھ پٔنن وکھرٕ تہٕ

تہٕ سنگی معنہِ تہٕ آسان۔ مثالے۔ ژھلی ئلی۔ گُری گُپن۔ شُری بأژ بیترِ بیترِ تہٕ یِمہٕ چھِ سائلم بامعنہِ لفظن منز یوان۔

۲۔ معنہِ وأل لفظ چھ کُلس پٹھ دۄیہٕ قسمہٕ:

۱۔ بیأل لفظ یا مؤلہٕ لفظ۔ ۲۔ پیوندی یا ڈأل متی

۱۔ بیأل لفظ چھ تِم لفظ یِمہٕ نہٕ چھکرتھ ہیکو کھ مثالے۔ شُر۔ لڑھ۔ موت۔ پیر۔ یِمہٕ لفظ یِمہٕ وِزِ پیوند کرنہٕ ین یِمن چھ بنان دۄیم قسم یعنے ڈأل متی لفظ مثالے۔ ۱۔ شُر نشہِ شُرِل۔ ۲۔ لڑھ نشہِ لڑھل۔ ۳۔ مۄت نشہِ مُتل تہٕ پیر نشہِ پیرِل۔

یِمن ڈأل متین لفظن تہٕ چھِ ترٛے قسم:

۱۔ لنگہٕ لفظ۔ ۲۔ لنجہِ لفظ۔ ۳۔ مِلون لفظ

۱۔ لنگہٕ لفظ:۔ تِم یِم اندر مے ہیر پھیرٕ ستی بدلن۔ مثالے

مندَ چھ	لفظٕ منز	منٛد چھاوُن
ٹھگ	لفظٕ منز	ٹھُگِل
مشک	لفظٕ منز	مشکاوُن
بۄڈ	لفظٕ منز	بجر

۲۔ لنجہِ لفظ گوسہٕ لفظ یُس گوڈ یا پتہٕ کینٛہہ رلأ وِتھ بنہِ۔ مثالے

۱۔ کال لفظٕ نشہِ سوکال یا کوکال

۲۔ ہُرش لفظٕ نشہِ اَن ہُرش۔ ہرشہِ وول یا ہُرشہِ واجتی

۳۔ہور لفظ نشہِ اَن ہور۔ ہورِ روس یا جورِ روس۔

۴۔توٗل لفظ نشہِ اَتوٗل۔ یا توٗلتھ یا تولی متی

۵۔گاٹل لفظ نشہِ گاٹہٕ جار بیترِ بیترِ۔

۶۔پڑھ لفظ نشہِ بے پڑھ

۳۔مِلون لفظ گے تم یم زٕ مولہٕ لفظ بناونہٕ ستی بارسس ین مثالے:

۱۔سفید+ پوٗس = سفید پوٗس

۲۔کاٗر+ ہوٚل = کارِ ہوٚل

۳۔عقل+ وزیر = عقلاوزیر

۴۔موٗل+ چور = موٗلہٕ چور

۵۔سیوٚد+ ہوٚل = سبد ہوٚل بیترِ

واٹہٕ کس اَتھ نظامس چھ اَسی لگی نظام (Appexsystem) ونان۔ اَتھ چھِ زٕ قسم۔ ۱۔گوڑ لوگ تہٕ ۲۔پوٚت لوگ

۱۔گوڑ لوگ مثالے اَسہِ چھ گلاس مقصد ونن امیُگ

گوڑ لوگ بنہِ۔ ۱۔شیشہٕ گلاس

۲۔سٹیل گلاس

۳۔ترامہٕ گلاس

۴۔موکر گلاس

۵۔بوٚڈ گلاس یا ہوٚل گلاس یا

کور لفظہِ نِشہِ اَ کور یعنے کارنے یمہٕ چھ یمہِ آیہ تہِ عملہٕ منز یوان

مثالے۔۱۔اُکہٕ بُری۔۲۔دۄیہ دۄیہِ۔۳۔ہتہِ لٹہِ۔یمہٕ گے گرزٕلگی۔یا

۱۔ازکال۔۲۔روتوراتھ۔۳۔پرانہِ پیٹھے۔یمہٕ گۓ کالہٕ لگی یا

۱۔نامنظور ۲۔نابایا ۳۔ناموافق (یمہٕ گے نکارٕ لگی)

گوڈنکین منز چھِ اَڈ۔اَن۔اَ۔بے۔بد۔بلا۔لا۔کو۔سو۔ہر۔ہم۔

کم۔پرٕ بتھ۔غاٗر۔نبے۔لفظہِ یسلہٕ رلاونہٕ یوان۔مثالے

۱۔ اَڈ زمت۔اَڈٕ مور۔اَڈ کۄل

۲۔ اَن پرٕ۔اَن زان

۳۔ اَچھوو۔اَکور۔اتۄل

۴۔ بدحال۔بدمس۔بدور

۵۔ بے پرٕ ژھ۔بے مثال۔بے جور

۶۔ بلاروک۔بلادرنگ۔بلاخوف

۷۔ لاجواب۔لاپتاہ۔لامثالی

۸۔ کوور۔کوپۄت۔کوپاٹھی

۹۔ سوکال۔سوکار

۱۰۔ہر کانہہ۔ہر کانٛسہِ۔ہرطرف

۱۱۔ ہم ذاتھ۔ہم معنہِ۔ہم ناو

۱۲۔کم ذاتھ۔کم عقل۔کم علم

۱۳۔ پرٕ بتھ کینٛہہ ۔ پرٕ بتھ ساتہٕ ۔

۱۴۔ غأرزان ۔ غأرگھاٹ ۔ غأر آباد

۱۵۔ نبے پٹر ۔ نبے زبان ۔

۲۔ پۆت لۆگ ۔ یہِ گوسہٕ لفظ یُس اصل مدعا کس لفظس پتہٕ لگہِ مثالے:

۱۔ زأل دار (یعنی ضلع دار)	دار لاگنہٕ ستی
۲۔ گُری وول ۔ لورِ وول ۔	وول لاگنہٕ ستی
۳۔ پوشہٕ وُن ۔ ژلہٕ وُن ۔	وُن لاگنہٕ ستی
۴۔ عید ۔ نشہٕ عید یانہٕ ۔ شادیانہٕ	یانہٕ لاگنہٕ ستی
۵۔ فقیری ۔ امیری ۔	ی لاگنہٕ ستی
٦۔ دھوکہٕ باز ۔ فند باز ۔ ڈراماباز	باز لاگنہٕ ستی
۷۔ جعل ساز ۔ ٹوپہٕ ساز	ساز لاگنہٕ ستی
۸۔ ننِد رِ ہۆت ۔ بوچھِ ہۆت	ہۆت لاگنہٕ ستی
۹۔ ننِد رِ مۆت ۔ جنہٕ مۆت	مۆت لاگنہٕ ستی
۱۰۔ خانن ہنٛد ۔ پیرن ہنٛد	بیترِ بیترِ
۱۱۔ وَدن وان	گبون وان

(ب) آیت ۔ زٕ لفظ یکہٕ وَٹہٕ رلٲ وَتھ گروپس چھ آیت ونان ۔ یہ چھ اکھ اَڈلیچ معنہِ واجنی جُملہٕ چھَل آسان ۔ مثالے

۱۔ کارِ خأر ۔ ۲۔ دِلہٕ دۆر ۔ ۳۔ نظرِ تل ۔ ۴۔ اتھو ستی ۔ بیترِ بیترِ ۔

(ج) ڈٟلۍ یاڈٕ پٕتی ۔ تمہٕ کتھہٕ یمہٕ بروٚنٹھے ڈٟپتھ چھ تہٕ اَسہِ تام چھ سیٖنہٕ بہ سیٖنہٕ وأتتھ زبأنی ورتاوس منٛز یوان ۔ یہنٛدی وَنن وألی چھنہٕ معلوم آسان لہٰذا چھس لوٗکن ہنٛز مشترکہ میراث آسنہٕ کِنۍ "لُکہٕ ادب" ونان ۔ مثالے

ا۔ الن پھل تہٕ نبندن دوا۔

۲۔ اکھ اَسن گومدٕ وُسن تہٕ دوٚیم گو کھرس کھسُن ۔

۳۔ اَتھ دِتم تہٕ بُتھ تِم ۔

۴۔ أنس مُشی ہاوٕنی نہٕ گوناہ نہٕ ثواب ۔

۵۔ تژکس کتھاہ مُڈس لور ہتھاہ ۔

(د) گنڈتی ۔ سُہ جُملہٕ یتھ معنہٕ آسہِ مگر پس پردٕ آسبس کانٛہہ دلیٖل یا لُکہٕ کتھ تہِ ڈکھ ۔ مثالے

"دہٕسی درن نہٕ واوٕ بُجہِ کڈنا کپس"

یہِ چھ ڈوگرٕ شأہی ہندِ ظٔلمچ اکھ دلیٖل زِ مہاراجس اوس أرکس کوٚہی تھزر کس زمیٖنس کپس ۔ أتھی لاجیکھ بُجہِ کپس کڈنس یتھ منٛز یتھ واو کوڈُن زِیم لوکٹ أسی تمہِ ژٔلی ۔ سزاوٕل وۆتھ بجن زِ کپس سمبرأوِو ۔ یہِ وٕڑِ تہٕ مہاراج مارِ ۔ بجو ووٚنہس "دہٕسی درن نہٕ واوس بُجہِ کڈنا کپس" یتہِ چھ لُکہٕ ادبہٕ ہے منٛز یوان۔

یہٕ چھ ناجی منور ہنٛز تشریح وُچھو کأشُر گرامر صفحہٕ ۱۱ ۔ مگر غلام نبی ناظر چھ اتھ ڈٟپتمن منٛز نوان وُچھو صفحہٕ ۲۲۶ کأشرِ دۆتی کلچرل اکادمی ۔ ناظر چھُ ڈپتھ تمہٕ کتھ اتان یمہٕ کأشرِ تجربو مطابق دنہٕ کڈتھ یاسہٕ گرِتھ دنہٕ مثالے ۔

ا۔ آسُن چھُ ہنچھناوان نہٕ آسُن چھُ مند چھاوان ۔ ۲۔ اپٕز زِچھ ثلہٕ کتُرِ پٕز زِچھ آفتاب ۳۔ ہتھ گوز کھبتھ گو نے تہٕ چھُ ناظرٕ ہے ستی اتفاق ۔

(ھ) محاورٕ :- محاور چھ سہ جُملہٕ یتھ ظأہرن بولن ورتاو مطأبق معنہٕ اکھ آسہِ مگرژ کہِ تہٕ پسِ پردٕ آسہِ مقصد بدل۔ مثالے۔

ا۔ اتھس منز یُن

۲۔ أ رکس دزان دأر بیا کھوٗ شناوان اتھٕ

۳۔ أندرِم دِپان نبر مبن گاش ہوآو

گوڈنہِ رکس چھ اصل معنہٕ یہِ زِ کانٛہہ کأپس منز یُن ییلہِ زنہٕ دوٚیمس یہ معنہٕ چھ زِ کانٛہہ کڈ دوٚیمہٕ سٟندِ خسارٕ نِشہِ پٔنُن فأیِد۔ ترٛییمیُک چھ یہِ معنہٕ زِ نہ زانن وولٕے ہیٚچھناوِزانن وأ لِس۔

(و) تلمیہہ :سہ ترکیب یا جُملہٕ یُس کُنہِ تأریخی واقعہس کُن اشارٕ کرِ مثلن۔

ا۔ وترٕ بٹُیل (ییمہِ سٟتی وولر بارسس آو)

۲۔ شیر سنگھُن دزاگ

۳۔ کاکرخانی (یٚیمی افغأنی حأ کمن موردس کُن ژچاو)

۴۔ چراغ بیگ (یٚیمی چاروان ہُند دزاگ تجاو)

(ز) استعارٕ: کانٛہہ لفظ کُنہِ دوٚیمس لفظس سٟتی مقابلہٕ کرِتھ تمہِ خأطرٕ مبدل بناون۔ یہ چھ شأعری ہندس فنس سٟتی تعلق تھاوان۔ مثالے شیخ العالم چھ ونان۔

موت چھی سہہ تے کوٚتوژلی زے

اَتہِ چھ موت سہہ کس استعارس منز ہاونہٕ آمُت۔ یاللہِ ہُند

موت چھی پتہٕ پتہٕ ''تحصیلدار'' گویا کہ ہہہ تہٕ تحصیلدار استعارو موچ زوراوری تلخی تہٕ سختی ہاونہٕ آمڑ۔ مثالے

ا۔ ہہہ ہنٛدی پأٹھی گر بزان یا

۲۔ گُری ہنٛدی پأٹھی دوُرُن بیتر۔

(ح) تشبیہہ :- یہ چھ سہٕ لفظ یُس کانٛہہ چیز کُنہِ چیزس ہیوٗ آسُن ظأہر کرِ۔ مثالے۔

بُتھ	ژودأہمہِ زوٗنہِ ہُنٛد ہیو
زُلف	رأژہنٛدِ رنگہٕ آسٕنۍ
أچھ	زنتہٕ نرگس پوشسِ ہشہٕ آسنہِ۔ یا بادم ہشہِ

(ط) ردیف :- ردیف گوگُری وأرِلس پٔتۍ کنۍ دوٚیم سوار۔ شأعری ہنٛدِس دُنیاہس منٛز چھ یہِ قأفیہ پٔتۍ کنۍ یوان۔ مثالے

عجیب۔ یقینہٕ روٗس یہ کرٕ بکھ ژوپأرۍ وانہٕ وانہٕ گۓ
تیمِس تہِ موختہٕ مال اُس، تَس سو دانہٕ دانہٕ گۓ

(شہناز رشید)

اتھ شعرس اندر چھ وانہٕ تہٕ دانہٕ قأفیہ تہٕ گۓ چھ ردیف۔ تتھے کن چھ محی الدین گوہرن یہِ شعر۔

تنہٕ اُس کُنہِ کُنہِ تانس دگ
ووٗنۍ چھم ئرہے پانس دگ

یتھ شعرس اندر چھ دگ ردیف ییلہِ زنہٕ ''تانس'' تہٕ ''پانس'' قائفیہ چھ۔

(ی) کأشر بودبد وانو چھ دپنن ژور درجہِ گرِئ متی۔ مثلن

۱۔ داناؤپ ۲۔ شبقہٕ دٕپ ۳۔ گنڈتی ۔ تہٕ ۴۔ مثالہٕ:

۱۔ داناؤپ:۔ یہ چھ سُہ مقولہٕ یعنے کہاوتھ (وۄنت یا دۄپ) یُس پرانوٕ تجربن ازمأوِتھ تہٕ مختصر لفظن اندر ژٕمہٕ رأوِتھ رأ تیچ آسہِ کۄ رمُت یعنے رأ تیچ آسہِ سپد یومُت۔ مثالے۔ اتول کھوٕ ہاپتو۔ پوٗنسہٕ چُھ مہمک یار۔ یاپۆ زچھ ٹیٚوٹھ۔ ڈپس جھاردوزبانی اندر کہاوت تہِ انگریزی پأٹھی wisesaying ونان۔

۲۔ شبقہٕ دۆپ:۔ اتھ چھ انگریزی پأٹھی bysaying, Proveb ونان۔ اَتھ اندر چھ کانہہ ڈکھی کتھ شرپرأوِتھ آسان۔ مثالے۔'' آیے وأنِس گیہ کاندرس'' یتھ منز للہِ ہُندِ زمانہٕ امیر کبیر سٕنزِ تشریف آوری ہُند واقعہٕ رچھتھ چھ۔

۳۔ گنڈیُت:۔ اَتھ چھ انگریزی پأٹھی Realsaying ونان۔ یہ چُھ کُنہِ آفاقی پزِرچ عکأسی کران۔ مثالے۔ رگہِ رگے چھ خون پکان۔ ہِندٕ رگیہ موٗتی نبہر یا بنہٕ بیترِ۔

مثالہٕ:۔ اتھ چھ انگریزی پأٹھی Byword ونان۔ مثالے أنِس مُشی ہاوٕنی نہ گوناہ نہ ثواب بیتر بیترِ۔

۴۔ مکتوبی:۔ یم گے تم لفظ یمیک کانہہ تہجی اچھر لیکھنہ ایپہٕ مگر پرنہٕ ایپہٕ نہ مثالے۔

رسم الخط۔ لفظس منز درمیانی الف

فی الحال۔ لفظس منز درمیانی 'ی' تہٕ 'الف'

یا شأعر لفظک 'ع' چھُ بولنس منز 'ی' اچھرس منز تبدیل سپدان لہذا اچھُ 'ع' یا گوڈنکس منز 'الف' تہ دوییمس منز 'ی' تہٕ 'الف' مکتوبی یعنے تم یم لیکھنہ ین تہٕ رسمل خط، فلحال تہٕ شایر ''ملفوظی'' یعنے تم یم بولنہٕ ین۔

(۲۸)

جُملہٕ

یتھ کنہٕ لفظن ہنٛدِس بارس منٛز وننہٕ آو زِ لفظ چھ ہیٚجلین ہنٛدِ گرامری اصوٗلہٕ مطأبق زنم پٔژ اوان لہٰذا اچھ لفظن منٛز بُنیأدی اکائی ہنٛز حیثیت تھاوان تہٕ لفظ تہٕ چھ جملن منٛز یہاے حیثیت تھاوان ہنٛدی۔ لفظ چھ أٹھ قسمہٕ جُملس زایُن بخشان تہٕ یم أٹھ قسم چھ یتھہٕ کٔنۍ:

۱۔ ناوُت	Noun
۲۔ اشارٕ ناوُت	Pronoun
۳۔ کرٛاوُت	Verb
۴۔ باوُت	Adjective
۵۔ ہر کراوُت	Adverb
۶۔ ملہٕ ناوت یا اُشناوُت	Preposition
۷۔ بندِت	Conjuction
۸۔ ژھٹت	Interjection

۱۔ ناوُت (Noun)۔ کأنٛسہِ شخٕژ ، جایہِ یا چیٖزُک ناو چھُ ناوت ونان۔ مثالے: نذیر۔ ویٚجہِ بیور۔ ٹی وی بیترِ۔

۲۔ اشارٕ ناوُت(Pronoun)۔ تِم لفظ یِمہٕ ناوتہٕ بدل استعمال کرنہٕ یِن۔ مثالے: سُہ۔ ہُہ۔ یِہ۔ تِہ۔ ژٕ بیترِ یتھٕ کنہٕ۔

نذیر آو۔ سُہ آو آدک۔ یتھ منٛز چھ نذیرِ ناوُت تہٕ ''سُہ'' لفظ چھُ اشارٕ ناوت یاٹی وی پھُٹ اَتھ کیا گو۔ یتھ منٛز چھ ٹی وی ناوتہٕ ''اَتھ'' چھُ اشارٕ ناوُت۔ اُردو والین نِش چھُ یہِ ضمیر۔

۳۔ کراوُت(Verb) یہِ چھُ سُہ لفظ یِیمہِ سٟتی کینٛہہ کرن یا کراوُن وننہٕ یِیہِ۔ مثالے: ''ژٕ ے کروٚنتھ''۔ سُہ چھُ ونان''مےٚ چھُنہٕ وُنُن'' یِمن اندر چھُ ''کر''، ''چھُ'' تہٕ چھُنہٕ کراوُتی۔ تہٕ وٚنتھ ونان تہٕ وُنن چھُ کراون یعنے کرنہٕ یِنہٕ وول چیز یا کرنہٕ آمُت چیز۔

۴۔ باوُت(Adjective)۔ سُہ لفظ یِیمہِ سٟتی ناوتچ کانٛہہ خأصیت بروٚنٛہہ کُن یِیہِ۔ مثالے۔ سیوٚد۔ کرٛہن۔ زیُٹھ۔ مثالے۔ سُہ چھُ سیوٚد۔ قلم چھُ کرٛہُن۔ کَل چھُ زیُٹھ۔ اُردو وألی چھِ اَتھ صفت ونان۔

۵۔ ہُر کراوُت(Adverb)۔ سُہ لفظ یُس کُنہِ کراوتس یا باوتس معنہِ یَس ہُر برٕ کرِ چھُ ہُر کراوت وننہٕ یوان۔ مثالے: سُہ چھُ زیادٕ تیز ژلان۔ سُہ چھُ واریاہ زیادٕ خوشوٗن۔ ژٕ چھکھ زیادٕ بجہٕ کتھٕ کران۔ یِمن اندر چھُ ژلن، خوشوٗن تہٕ کتھ کرنہٕ کراوُتی مگر ''زیادٕ تیز، واریاہ زیادٕ، تہٕ زیادٕ بجہٕ'' چھُ ہُر کراوُتی۔

۶۔ مِلہٕ ناوُت(Preposition)۔ سُہ لفظ یُس ناوتس تہٕ اشارٕ ناوتس یا جُملہٕ چین چھلن پانہٕ وأنی رشتہٕ ہاوِ۔ مثالے: یِم چھِ اتھہٕ......سٟتی......بتہٕ

کھوان۔ ہرگاہ اَتھ جُملس منز ''دِستی'' آسہِ تہٕ یِمن دون چھُلن ناوٕتی حس تہٕ کراوٕتی حس ییہِ نہٕ رشتے بروٚنٛہہ کُن۔ میز و...... پٹھٕ...... پین کتابہٕ ڈالنہِ۔ یتھ اندر چھ لفظ ''پٹھ'' مِلہٕ ناوٕت یا اشناوُت۔ پیمٕ ژن دوٚسن ''تل'' چھ سرپھ۔ یٔتھٮ چھ ''تل'' لفظأ اشناوُت۔

۷۔ بندُت (Conjuction)۔ بندُت چھُ تتھ لفظس ونان یُس لفظن، جُملن، جُملہٕ چھُلن پانہٕ وأنی واٹھ کرِ۔ مثالے:

۱۔ سُہ ''تہٕ'' بہٕ چھ پانہٕ وأنی یار۔

۲۔ بہٕ چھس زیوٚٹھ مگر سُہ چھُ ویوٚٹھ۔

۳۔ بہٕ چھُس لکھان اِدٕ تِمس کیا۔

گوڈٕنہِ کِس جُملس منز چھُ ''تہٕ'' دوٚیمس منز ''مگر'' تہٕ ترٛیٚیمس منز چھ ''اِدٕ'' لفظ بندتی۔

۸۔ ژھٹت (Interjection)۔ سُہ لفظ یٚیمہِ ذریعہِ خوٚشی، حأرتھ، دوکھ، پریشأنی تہٕ موی‍ٔسی بیترٕ ہاونہٕ ییہِ۔ مثلن:

۱۔ ہائے! مےٚ گوٚمٔتی تھے

۲۔ وأے! مےٚ چھُ یہِ کھران

۳۔ ہٕنٛہہ! کیا چھکھ ونان

۴۔ بچأری! زنتہِ راوی مُتی

یِمن جُملن اندر چھ ہاے، وأے، ہٕنٛہہ تہٕ بچأری ژھٹی۔

جُملن ہنٛدی قسم

(الف) بیاٗنی جُملہٕ Assertive Sentences مثلن:

۱۔نذیر بیوٗٹھ گرے۔(یہ چھُ پان یعنے بیانیہ جُملہ)

۲۔سُلہٕ چھُنہٕ آمتے۔

۳۔عامر لیکھہِ مضموٗن۔

بیاٗنی جُملن چھ زٕ قسم۔

۱۔آنکاٗری۔ ۲۔اِنکاٗری

جملہٕ نمبر ۲ چھُ اِنکاٗری تہٕ ۳ چھ آنکاٗری۔

(ب) سوالہٕ جُملہٕ Interrogative Sentences۔مثالے

۱۔ژٕ ے کیا چھی ناو۔ ۲۔ژٕ کتہِ روزان ہیترٕ۔

سوالہٕ جُملن چھ ترٛے قسم:

۱۔گوڈنکی تم یِہنٛدی جواب (آ) یا (نَہ) آسہِ مثالے

۱۔ہرٛ آیاو؟

۲۔توٚہۍ آنیونا؟

۳۔بانگ پرٛکھاہ۔

۲۔دوٚیم قسم چھ تکراری جُملہٕ مثلن:

۱۔اَسہِ اُس پےٚ۔اُس نا؟

۲۔اَسہِ اوبن فون۔اوبن نا۔

امیُک جواب چُھ گوڈنیتھے دِنہٕ یوان یا پے آسان۔

۳۔ہزلہٕ جُملہٕ:

۱۔ژٕ کیا خوجہِ چُھکھا؟

۲۔کیا ساوِران چُھکھا؟

(ج) حأرتہٕ جُملہِ Exclamatory۔یم چھِ تم جُملہٕ یمن اندر خۆشی،غم، حأرتھ،شرارت،دوکھ تہٕ مویوٗسی ہاوِنہٕ یِیہِ۔مثلن

۱۔ہاے! اَمِس لوٗگ دب۔

۲۔واے! ووُکس نیرِ بازر۔

۳۔تلا۔تھاو وۄتھیکن

۴۔مأُلس جنّت۔اصل کیا ساکوٗ رُتھ

(د) حُکمہٕ جُملہٕ Commanding Sentences۔یمن اندر حکم یا ہدایت آسہِ۔مثالے:

۱۔اَن سأ چائے

۲۔پگاہ یِنہٕ بہٕ یِیتہٕ وُچھتھ

۳۔یِنہٕ از فیل گرِ ڈھکھ

(ھ) گذأرشہِ جُملہٕ Request Sentences۔یمن جملن منز گذارش آسہِ مثلن۔

ا۔ تلا چایہٕ گۅ ولا دی تو

۲۔ سون حال تہٕ وُچھونا

۳۔ اَسہِ دِی تو چھٹی

(و) مشورٕ جُملہٕ (Advice)

یمن اندر نصیحت یا مشورہ آسہِ دِنہٕ یوان۔ مثالے

ا۔ غم گژھ نہٕ ہیوٚن

۲۔ لۄ ر پزِ نہٕ وانِنۍ

۳۔ کتاب گژھ نہٕ مائلہٕ کرٕنی۔

۴۔ زٕٹھی گژھن تہٕ خجل کرٕنی بیترٕ۔

(رُ) یژھن جملہٕ Optative یا دُاے خأر والی جُملہ

یمن اندر کینٛہہ یژھن ہاونہٕ ییہِ مثالے:

ا۔ ژٕ نون تہٕ پھولن

۲۔ ژٕ ڈی۔سی بنُن

۳۔ سیّد بتھ أزٕ نے واپس

۴۔ دے تھأوی نے سارنٕے سرس بیترٕ۔

(ح) شرط جُملہٕ Conditional or Dependent یمن اندر شرط آسہِ مثلن

ا۔ ہر گاہ ژٕ پاس گوکھ بہ دِمَے اینام۔

۲۔ اگر ژٕ یور آکھ خبر سہٕ تہٕ مایہٕ۔

۳۔ بہ وٕنے مگر ہرگاہ ژٕ ژٕور تھاوکھ بیتر بیترِ۔

(ط) ٹھاکہ جُملہٕ

تم جُملہٕ یمن منٛز کُنہِ کامہِ یا چیز نِشہِ ٹھکھ آسہِ کرنہٕ یوان مثالے:

ا۔ پوش یِنہٕ ژٕٹو

۲۔ یکہٕ وٕٹہٕ چھُنہٕ بیہوٗن

۳۔ یِنہٕ کال یہِ ژٕٹو بیترِ۔

(ی)۔ سادٕ تہٕ ترکیبی جُملہٕ

Compound&Simple

جُملہٕ ہیکن لوکٕٹ تہٕ سادٕ تہٕ اُستھ تہٕ بڈٕ تہٕ ترکیبی تہٕ۔ سادٕ جُملہٕ گوسہٕ جُملہٕ یتھ منٛز اکوے کراول تہٕ اکوے کراوت آسہِ۔ مثالے۔

ا۔ سُہ چھُ ڈولمُت۔

۲۔ تٕمی پوٚو

۳۔ سُہ چھ عاقل۔

سادٕ جُملہٕ ہیکن ژٕ تہٕ اُستھ مگر یم ونن توتہٕ سادے۔ مثلن:

ا۔ تس اُس نہٕ کتاب

۲۔ تٕمی پوٚر میانہِ کتابہٕ پٕٹھ یا

۳۔ تس اُس نہٕ کتاب میانہِ پٕٹھ پوٚرن۔

ووٚنی ہرگاہ أسی اتھ بندتھ (Conjuction) لاگو یِہ بنہِ ترکیبی مثالے۔

ا۔تس أسے نہ کتاب پتہٕ پوٚرتٕھ میانہِ پٮ۪ٹھ۔ یا

۲۔تس أس نہ کتابے تورے پوٚرُن میانہِ پٮ۪ٹھ۔ یا

۳۔پانس کتاب نہ آسنہٕ کنی پوٚرتٕھ میانہِ کتابہِ پٮ۪ٹھ۔

زِ یا دوٚیہ کھوتہٕ زیادِ سادِ جُملہٕ رلاونہٕ ستی ہیکہٕ (Complex) پیچیدٕ جُملہٕ بارسس یتھ۔مثالے

ا۔تس أسے نہٕ کتاب۔سُہ آومُت نش تہٕ پوٚرُن میانہِ کتابہِ پٮ۪ٹھ۔

(۲۹)

''کالہٕ ورتاوٗ(Tense)

کال چھ ترے۔

۱۔ راتھ۔ ۲۔ اَز ۳۔ پگاہ

۱۔ راتھ یعنے گذریمُت کال

۲۔ از یعنے چلہٕ وُن یا موجودٕ کال

۳۔ پگاہ یعنے بروٚنٛہہ کال یا ینہٕ وول زمانہٕ

۱۔ راتھ یعنے گذریمُت یا پتھ کال PastTense

۱۔ مےٚ کھیوٚو ۲۔ مےٚ اوس کھیومُت

۳۔ بہٕ اوسس کھبوان

۲۔ از کال PresentTense

بہٕ چھُس کھبوان۔

۳۔ پگاہ یعنے ینہٕ وول کال FutureTense

۱۔ بہٕ کھیمہٕ

۲۔ ژٕ کھیکھ

۳۔ تٔم کھین

(۳۰)

اِملا نشانہٕ

۱۔اَنٛدٕ نشانہٕ	(ے)	FullStop	وقف کامل۔
۲۔ژھٕبن یا کاما	(،)	Comma	وقف خفیف۔
۳۔واشہِ نشانہ	(:-)	Colom	تفصیلہٕ:-
۴۔سوالہٕ نشانہٕ	(؟)	Questionmark	استفہام؟
۵۔حأرتہٕ نشانہٕ	(!)	Exclamation	تاسف!
۶۔بریکیٹ	( )[ ]	Bracket	وحدانی
۷۔ڈیش	(_)	Dash	
۸۔واونشان		Qutation	اقتباس

۱۔اند نشانہٕ چھ جُملہٕ یا کتھِ ہُنٛد حصہٕ پوٗرٕ سپدنہٕ وِزِ دِنہٕ یوان۔مثلن

اکبر اوس راتھ آمُت۔

۲۔ژھٕبن۔یہٕ چھ ہوی چیز وکھرٕ ہاونہٕ یا کتھِ درمیان ضمنی کتھ اَننہٕ موکھہٕ وکھرٕ کڈنہٕ موکھ استعمال کرنہٕ یوان۔مثالے:

قلم۔دوات تہٕ کاغذات اَسی چھُکرِتھ۔

اُردو وألی چھ اتھ وقفِ خفیف ونان یعنے امہِ مطأبق گژھہِ اتہٕ کم کاسہٕ

ٹھہراوکرن ۔ کأشرِ چھ بولن وِزِ آواز منز بیٚیہِ ٹھہراو یوان ۔ مثالے:

گُرِ ، گُپن ، کٕڑ ، ژھاولی سألم اُسی مرگہِ منز ۔

۳۔ واشہِ نشانہٕ : اُردوٗ وأل چھِ اَتھ تفصیلہٕ ونان تہٕ کیازِ اَمہِ پتہٕ چھ بُتھِ تفصیل یوان ۔ مثالے:

ا۔ تٔمۍ ونہِ نومہٕ کتھہٕ :۔

۲۔ نوٚمن جاین گژھِ وارٕ وارٕ پکن :۔

۴۔ سوالہٕ نشانہٕ :۔ سُہ نشانہٕ (؟) یُس سوال پرٛژھنہٕ وِزِ لاگنہٕ ایِیہِ مثالے

ا۔ ژےٚ کیا چھی ناو؟

۲۔ سُہ کیازِ آونہٕ؟

۳۔ ژٕ گیا کھہٕ شہرٕ؟

۵۔ حأرتہٕ نشانہٕ :۔ سُہ نشانہٕ (!) یُس حأرأنی ۔ دوکھ ۔ خوشی تہٕ موہٕ سی خأطرٕ ورتاونہٕ ایِیہِ ۔ مثلن

ا۔ ہائے! مےٚ گوٚمشی تھےٚ :۔

۲۔ اُس! توتہٕ نامون ےٚ

۳۔ اوو! سُہ آو یوٗرِ

۴۔ ہےٚ ہےٚ ! تٔمۍ کھیوٚو زہر بیتر بیترٕ ۔

۶۔ بریکٹ :۔ جملس منز کانہہ ترٛژھ کتھ یوسہِ ضمنی آسہِ ہادٔن حض درمیان واتھ ہاونہٕ کس ضمنس منز ایژ ادی آسہِ مثلن :

ا۔ژٕ وٕنی پٔنٕز کتھ (اَڈ گرے) ییٚہِ کۄرُن ژرِ پۄپ تہٕ

۲۔مےٚ کھیۄ وبتہٕ (ووٚدنی ووٚدنی) اُتی دژ اس بیترٕ۔

۷۔ڈیش:۔کتھ ژٕٹتھ خیال بدلاونہٕ موکھ چُھ یہِ نشانہٕ استعمال کرنہٕ

یوان۔مثلن۔ا۔سُہ آو پتہٕ......فائید......آمُتہٕ آسہِ ہے نہ۔

۸۔واو ("''):۔کانٛسہِ ہنٛز کتھ کتھن دوران ونہٕ موکھہٕ چھ یِم استعمال

کرنہٕ یوان اُسی چھِ بولنہٕ وِزِ انگریزی اندازٕ ورتاوِتھ تقریس دوران یا پرچہٕ

پرٛنس دوران لفظ "کوٹ" تہٕ اندس پتھ "ان کوٹ" تہٕ ونان۔

۹۔لیٚکھت یا لیٚکھی نشانہٕ (~):۔کانٛسہِ شاعرسنٛز اہم یا لکھارٕ سُند

ناوٕنہِ راونہٕ موکھ چونچکی پاٹھی تژ اونہٕ ییٚنہٕ واجنہِ علامژ چھ اُسی لیٚکھت ونان۔

مثالے:مہجوٗر۔امرتسر بیترٕ۔

۱۰۔وٕنت (ے):۔کانٛہہ شعر ییٚنہٕ برونٛہہ چھ اُسی یہِ "ے" علامتھ لاگان،

یُس یہِ ونان چُھ زِ بُتھِ چھ کانٛسہِ ہُند شعر۔مثالے:علمدار چھ ونان ے

ییتھ واوٕ ہالے ژونگ کُس زالے

۱۱۔ترٛاوِتھ:۔کانٛسہِ ہُند اقتباسہٕ منٛز کانٛہہ حصہٕ ترٛاوِتھ آسُن ہاونہٕ موکھہٕ

چھ اُسی ییتھ کُنہٕ نشانہٕ لاگان یِمن اُسی ترٛاوِتھ نشانہٕ چھ ونان۔

(۳۱)

پاس

کُنہِ کُنہ چُھ چیزِن واریاہ پاس آسان۔ مثالے: اَسی ییتھ کاینا تس اندر روزان چھاتھ چھِ دۆچھن۔ کھوُر۔ پیتھ۔ برونٛٹھ۔ ہیۆر۔ بۆن۔

پلو : کرتُن، پھیرن۔ دستارِ (پگڑ) کوٹ۔ پاجامہ۔ ہونٛز۔ راد

رنگ : کرٛہُن۔ سفید۔ ووزُل۔ نیوٗل۔ سبز۔ دالچینی۔ لیٚدُر۔

وانٛگنٛز۔ خاکی۔ گگری۔ ناستہِ۔ اَسمانٛی۔ ہِنکہِ۔ کنہِ۔ سنگتری

اباسی۔ بیأری۔ سوٗری

انسأنی قد: ژھوٹ۔ زیوٗٹھ۔ سۆم

کأشُر چھ اکھتُے مزاحیہ تہِ۔ یم ٹِنگہ یا ٹھکنہ۔ لانگرٕی ژھوٗٹس ہِتی ''ژھوٹہِ پیندل'' تہٕ زِیٹھس ہِتی ''کوٗٹا ہیوٗ'' لفظ استعمال کران تہٕ سۆم وننہٕ موکھہٕ دۆیہ پھرِ یہ لفظ ورتاون یعنے ''سۆم سۆم'' ییتھے کن چھ انسأنی خأصیژ ییمہٕ آیہ پھران۔

۱۔ خوشون	۲۔ ژلی وُن	۳۔ بومہٕ لد	۴۔ موہٕ وول
۵۔ اَسہٕ وُن	۶۔ وِدٕوُن	۷۔ زیوٗزیوٗٹھ	۸۔ تالہٕ کرٛہُن
۹۔ رویہ وۆتھ	۱۰۔ مندچھِ بُتھ	۱۱۔ ژھوٗپ	۱۲۔ بکوأسی

۱۳۔ کتھ کُتال ۱۴۔ کتھ گوٚر ۱۵۔ لڑایہِ گوٚر ۱۶۔ دم بوبُسی

۱۷۔ تھسیٚکۍ نل ۱۸۔ کتھِ ستیٚ گُلتھ گرٛھن وول ۱۹۔ سیٚد ہوٚل

۱۹۔ اتھ زیوٗٹھ یا نرِ زیوٗٹھ ۲۱۔ لڑاُے مُلی ہبنہٕ وول۔

۲۲۔ زنگہٕ زیوٗٹھ۔ لانگری ۲۳۔ تھانکی ۲۴۔ چرٛسی

انسانٛی انہار:

پھولہٕ وُن ڈبکہٕ یا ڈبکہٕ بوٚ ڈ۔ گلاب اُچھ۔ نستہٕ کدل۔ مٔکہٕ نوٚس۔ طوطہٕ نوٚس۔ کٹہٕ اُچھ۔ گگرکن۔ گگر چونٹھ۔ ہوٗنی بُتھ۔ پٔنز بُتھ۔ گبہِ بُتھِ

(۳۲)

کیٖنٛہہ دٔپہٕ

	دۄپ	معنہٕ
۱	آدم رچھُن چھُ کریوٚٹھ۔	انسانہٕ سُنٛد شر رچھن تہٕ پالُن چھُ باقٕے مخلوٗق رچھنہٕ نِشہٕ زیادٕ کریوٚٹھ۔
۲	اُٹھن پچمِش کول شیٖٹھن پوٚک لاوِ (ناو)	مطلب چھُ زنٛانی رشتہٕ چھنہٕ سہل سہل ژھنبان۔
۳	اَسونے تہٕ لَسو کتھہٕ	پریشٲنی ہےٚ آسہِ دوہ نیرنہٕ دِل دۄر تھاونہٕ ژ وس ہرگزتہٕ۔
۴	اَچھو دٔردِلہٕ دٔر	دٔردٔرروزن وٲلِس انسانہٕ سُنٛد چھُ کہٕے پَہن پھیران۔
۵	اتھ کلس چھ زٕرے موٚہ	کٲرزبنہٕ وِزِ چھ تسلی دِوان زِیہٕ چھُنہٕ انسٲنی اتھس منٛز۔
۶	سیٖوٚد کتھ ہے آسہِ ہوٚد چھنہٕ کھران۔	ہرگاہ خلوٗصک زہرے آسہِ سُتہٕ چھُنہٕ مأرتھ ہبکان یاستہ چھ خوٚشی سان قبوٗل کران۔

۷	اتۆل کھیوٗمُت ہاپتو	(مطلب) بے حساب تہٕ بے گنڈ گژھِ نہٕ زانٛہہ خرچ کرن۔
۸	اپزِس کوٗٹھی کتہِ	(مطلب) اپوٗز ونہٕ نس چھُ یی نہٕ کانٛہہ فأیدٕ تہٕ نہ دربر۔
۹	اکھاہ بچٕ تن ساس مٕری تن۔	یہِ چھُ ووٚنی زُومعنہِ وننہٕ یوان مثالے۔ ا۔ کانٛہہ چھُ تیُٗتھ اہم اسان زِ ساأری تیے مرن سہٕ اکھ گژھِ بچُن۔ ۲۔ کانٛہہ خودغرض چھُ تیُٗتھ کارکران زِ تسنٛدِ فأیدٕ خاطرٕ چھ باقین کھش گژھان۔
۱۰	أنی داندن راور ساسس داندس وَتھ۔	(مطلب) ہرگاہ لیڈر غلط آسہِ پتہٕ پتہٕ پکن والین ہُنٛد گمراہ گژھن چھُ لأزمی۔
۱۱	اتھٕ دِتم تہٕ بُتھِ تِتم۔	(مطلب) پننہِ اتھٕ جان کوٚرمُت چھُ بُتھ بکار یوان۔
۱۲۔	اتھٕ گوچھوٚن منز یٛت ژھوٚن۔	غرٕ ہی پیے یہٕ دوستی مو کلے یہٕ۔
۱۳	اتھ چھوٚل	اتھ چھ کینٛہہ بییہِ اکہِ معنہِ مطأبق تہِ ونان ''اتھٕ چھوٚل مِترُت ژول'' یعنے موکُر اتھٕ چھ چھلنہٕ ستی صاف گژھان تہِ ڈیپتھ چھُس مطلب زِ غلطی ہکو سُد ہأرِتھ تہِ۔

۱۴	اتھِ دارُن گو پان کٕنُن	بچھن یا نفسچ لالچ چھ انسانس کھر کھاوکران۔
۱۵	اَتھ شلکہٕ کھوتہٕ گو کتھٕ شلکھٕے وُلٹہٕ۔	مطلب چھس کتھِ ہُنٛد دود چھُ ذہنس پٹھ حاوی روزان۔
۱۶	اتھ چُھ بیاکھ ڈیُیت ڈکھِ زِ	اتھٕ چھوکھ بلہِ کتھٕ چھوکھ کتہِ بلہِ۔
۱۷	نافہم گو قہر خدا	جاہل سمجھاون چھ بڈٕ آزمایش۔
۱۸	اُپس بُتھ پنہٕ نی ژھاے	مطلب اوٚپ ہےَ کوتاہ تہِ ہیٚچھناوون تس چُھ تتھ منٛز تہِ شک باسان۔
۱۹	اتھواس گومو ہر ساس	اتفاق چھ سارٕوے کھوتہٕ موٗلُل چیز۔
۲۰	بوے بأیس دُشمنٕ بوے بایس پشِ پناہ	مطلب: بارٕبن ہرگاہ پانہٕ وأنی تنازعہٕ تہِ آسہِ مگر أندرِم بأیت چُھنہٕ مران۔
۲۱	بأزی گرس بأزی گرس	یُس کأنٛسہِ دوکھہٕ دِیہ تِمس لگہِ سُہ پانس
۲۲	بے کارس ژٕ ے کار	بے کار چُھ غلط سونچان، غلط ونان تہٕ غلط کران
۲۳	بنٛدَ ے چھُ بے صبر	انسانہٕ ہنٛز سختی پتہٕ چھ خدا تِمس آرام تہِ دِوان یہِ چھ سختی منٛز تسلی موکھٕ تہِ دِنہٕ یوان تہٕ رُت نتیجہِ پنہٕ وِزِ تہِ ونہٕ یوان۔

۲۴	یتہٕ لجہِ وُچھان پیٹھ کنے	مطلب: گوڈنچے نظرِ منز چھ معاملک اندازٕ سپدان یا یہِ زِ کأنسہِ انسانہٕ سُند ابتدأیی وبوہار تلے چھُ پے لگان سہ کیُتھ چھُ۔
۲۵	بُتھ وُچھتھ بوگ ژوتھ وُچھتھ ژأ نگج۔	یُس یُتھ بتر آسہِ تس چھُ تیتھے میلان۔
۲۶	بوٚچھ نی زبن تہٕ واز وان نوٚن نی زبن تہٕ بزازوان	کنگالس چھِ چیز وُچھتھ اُچھ تمبان تہٕ لالچ ہُران۔
۲۷	بجہِ کورِ ہنز ژھوپے آنکار	یا کرنہ ینہٕ والہِ کأنسہِ ہندی حرکات ہرگاہ گنہِ سپدیمتس واقعہ کس تأپدس منز لبنہٕ ین۔ اُتی چھونان بجہِ کورِ ہنز ژھوپے چھا نکار۔
۲۸	بے ایمانس کیانی یہ شیطان	یُس انسان شیطأنی کار آسہِ کران تمِس متعلق رکرشھ رِژرائے تھاوو۔
۲۹	بالہٕ نے چھ لال نیران	تہٕ ڈیپتھ گودرِ ایراڈک انسانے چھُ مطلبس واتان۔
۳۰	ییہوال ہنز کتھ کرِ دیوارس ژس۔	مطلب کا یہِ وال ہندی بہانہٕ چھ گنہِ گنہِ وزن دار باسان۔
۳۱	بوٚڈ کمیو کوٚرکھ۔کارن	انسان چھُ بڈی کار کرنہٕ کنی بوٚڈ ناولہان۔

۳۲	پنٕنہِ ہچہ باہ تڑٕچہِ۔	پٕنُن چیز اُسی تن معموٗلی تِتھی پیٹھ چُھ اختیار۔
۳۳	پوٗشکھ تہِ نے ژٕولکھ تہِ نا	دپان جاہلس چُھنہٕ انسان پوشان تس نِش گژھہ ژٕلُن۔
۳۴	پوٗز چُھ شمع	مطلب پوٗز چُھ شمہکی پأٹھی ناپان۔
۳۵	پس غائبتی چُھ لعنی	پتہٕ کنہِ غائبت کرن وول چُھنہٕ رُت انسان آسان۔
۳۶	پٕزٕکتھ چھ ماجہِ لکھ	مطلب: پوٗز چُھ یُتھ ٹیوٗٹھ زِ بوزنے چُھنہٕ برداش گژھان۔
۳۷	ترٕکس کتھا مُڈس لورِ ہتھاہ۔	سمجھن وألس خاطرِ چُھ اشارے کأفی تہٕ بے عقلس چُھ ہشی کتھاہ۔
۳۸	تگہٕ نو لگہٕ یو	اے میانہِ تگنہٕ ژٕے چھٕی مبارک ژٕے توگٕے۔ یہِ چُھ ہزلہِ پأٹھی تہِ ونہٕ یوان ییٚلہِ کانٛہہ کُنہِ عہد کنہِ تمٕیک غلط استعمال کٔرِتھ فائید چُھ نوان۔
۳۹	تٕچھی چھٕی نشانہٕ کوہ	کُنہِ معاملس اُتی زیر زیر کرنہٕ ستی چُھ معاملہٕ خراب گژھان۔

۴۰	تمہِ کنہِ چھَ بیوٚنے یمن زخمکھ وۄتھ۔	تمہٕ لۄکھے چھ الگ یمن نِشہِ دانائی چھ پریڈان۔ (زخمکھ چھ کنہِ منز نیران وول اکھدوا)
۴۱	تابس چھ لابھ	صبرس چھُ فائِد۔
۴۲	ٹوپِ گرٛشِ تراوِنی تُسی کھوٚرن تل یُس نہٕ تراونہٕ دِیِ یہِ۔	مطلب۔ تِمس نِش گرٛشنہٕ پنٕن فائِد ژھانڈن یا تمس پنٕن غرض بیان کرن یُس اورٕ ذلیل کرِ۔
۴۳	جاےِ کتھن نہ سۄد جاےِ گگراین نہٕ رۄد	پربتھ وختہٕ ٹرٹر کرن وول چھ اندر خٲلی آسان۔
۴۴	جہنم گارس زنہٕ تھوٚد روپہٕ سُند پیوٚر۔	ظٲلم انسان گنڈی تن تھوٚد دستارتہٕ سہ بنہٕ نہٕ عٲلم تہٕ کیازِ عٲلم چھُنہٕ ظٲلم آسان۔
۴۵	چھوکھ بلہِ زکھ بلہِ نہٕ۔	ظٲہری زخم بلہِ أندرِم چھوکھ چھُنہٕ سَہل سَہل بلان۔
۴۶	چھتھ بأ گراونی گیہِ رتھ بأ گراوُن۔	حصہٕ باگے چھ زتھ باگرنہٕ کھوتہٕ زیادٕ وُلارٕ آسان۔
۴۷	حرامس چھُنہٕ آرام۔	لوکہٕ ہِنٛدِس تھپہِ یا ژھلہِ نمتس دولتس چھُنہٕ کانٛہہ سکوٚن۔

۴۸	حرام زادس عمر زیادٕ۔	ظأُلم چھُ أ ِکس زِ ژٕٹھس زمانس زندٕ روزان شاید چھس بدلنُک موقعہٕ دِوان۔
۴۹	حرامُک مال حرام چہِ وتہِ تہٕ گُنہِ ییٚتہِ نہ تتہِ۔	حرامٕچ دولت چھ تباہ تہٕ بُرباد سپدان۔
۵۰	حساب چھُ مأُلس تہٕ گوٚبرس۔	مول تہٕ گوٚبُر تہِ گژھِ پانہٕ وأنی وَتھ صاف تھاوِنی۔
۵۱	خأرس تعجلی نیالیس معطل۔	خأرِچ کأم چھ ولی پے سجان۔ نیالیس گژھِ حل کرنُک وخ ژھانڈن یعنے مناسب وختس پرارُن۔
۵۲	دوہ چھ گلان داد چھُنہٕ گلان	حق چھُنہٕ ضایہٕ گژھان دوہے گژھن نیرتھ
۵۳	دَب چھا کأنسہِ ہُند بَب	دب چھُ بے اختیار آسان یہ چھُنہٕ انسانہٕ سٕندِس اتھس منز۔
۵۴	دیُن چھُ دلاوری ہیوٚن چھُ جودوگری۔	کأنسہِ ہرگاہ کینٛہہ دیٚتمُت آسہِ تَس نِش سُہ واپس حأصل کرُن چھُ ہُنر منگان۔
۵۵	دودس چھَ مُندِتھ تھٔنٛز یوان آبس کیا یہِ۔	یعنے جاہلن ستی بحث کرنس چھُنہٕ کانٛہہ فأید۔

٥٦	دۆبۍ سُند چھلُن ننہٕ عیذ دوہ۔	یعنے پر بتھ مخنژ چھ پھل میلنگ دوہ مقرر
٥٧	ڈبکہٕ وُسرتھ چُھنہٕ کانٛہہ کانٛسہِ وُچھان۔	مطلب: کانٛسے چَھنہٕ دۆیمہِ ہنٛدِ نصیحژ پے آسان۔
٥٨	زۆن کھسان تہٕ ہوٗن ووران۔	یہ چھ یمہٕ دۆیمہِ ذٕلِتہ گرژھِ ہتی واضح گژھان۔
٥٩	ہوٗنۍ ووران کارخانہٕ پکان	مخالفت آسِتھ تہِ پٔننۍ کاٗم کران روزُن۔
٦٠	رزٕ زورژٕولُس نہٕ۔	یعنے خصلت چَھنہٕ ہرگز تہٕ بدلان۔
٦١	زندٕنے مرِاد کرسر۔	زندگی منژٕے گرژھن آخرتکی منزل سرنۍ۔
٦٢	زبو پھرنۍ چھا کوہ پھرُن	مطلب اپٕز ونہٕ نس تہٕ وعدٕ خلاٗفی کرنس چَھنہٕ کانٛہہ مُحنتھے لگان۔
٦٣	زوولہٕ ہُند کھسی زِ زیولہٕ ہندِ نہٕ۔	مند چھاون وأکی ہنٛدِ اَتھہ کھبنہٕ کھوتہٕ چھ مگرٕی ہنٛدِ اتھ کھیوٗن بہتر۔
٦٤	زناچُھ گالان بنا۔	زناچھ قرضہٕ یہ چھ خاندانن ہنٛدی مۆل گالان
٦٥	زامژ چُھ کھبنہٕ ہتی گوٗبُر	مطلب چُھ صاف
٦٦	زنانہٕ چھ ہج لرکاٗنۍ۔	مطلب۔ زنانہٕ چھےٚ ہجہِ لرکانہِ ہنٛدی پاٗٹھۍ رژھ کھنٛڈے زور لگبس یکدم یِیہ پھُٹتھ۔

٦٧	زووِہ ہۭنٛدِ ژپہِ چھاژٕٹ نالہٕ کڈان۔	معمۆلی مسلہٕ خاطر چھا مقصدے ترک کران۔
٦٨	زان چھ جہاں	اگر انسان واریاہن زبانن ہۭنٛز زانکاری آسہِ تھاوان تس ییہِ نہٕ دُنیاہس پھیرنس تھوٗس۔ یتہِ چُھنہٕ ییمیُک معنہِ تہِ۔ یتہِ چھ یہِ زِ انسان تھاوِ وۄتھُن بہُن جان لوکن ستی ییمہٕ بکار ینس۔
٦٩	زیوٗٹھ گوبیوٗٹھ	کُنہِ معاملس أتھی أتھی کرنہٕ ستی چھ سُہ معاملہٕ خرابے گژھان۔
٧٠	زندس دِمے نہٕ سۄر ساس مُرِتھ ولے اطلاس	ییٚمہِ وِزِ ضرورت آسہِ تمہِ وِز دِمونہٕ تہِ پتہٕ لاگو قبرِ پٹھ مگافون یہ اوس جان۔
٧١	زیوِ وول کھےیہِ زیوِہ ہۭنٛدِ تہٕ زنگہٕ وول ژٹہِ زنگہٕ	از چھ چالباز زیو چلاوِتھ کم کم فائدٕ میلان ییٚلہِ زنہٕ محنتھ کشس زنٛگ زنٛگ زنگہ چھ ژھبنان۔
٧٢	زیوِ چھا اُڈِج	یعنے انسانی زیوِ ہیکہِ کینٛہہ تہِ وٕنتھ۔
٧٣	زِ گاڈِ چھنہٕ اتھس مۄنز یوان۔	یعنے زِ کار چھنہٕ اکے ساتہٕ أکِس انسانس اتھِ یوان۔
٧٤	زینہٕ نچ ہاروِ ژہۭنٛز کھار	جماہ کھاۓرکھوتہٕ چھ چلہٕ وٕنی ہارے زبر۔

۷۵	زیادٕ نژنس چھُ زیادٕ گیوٚر	یَس یوٚت ناوتھوٚ دتس تیژٕ پریشانٔی۔
۷۶	دوٚن صلاح ترٚبن واویلا	ہمیشہِ چھ دوٚن صلاح کرنک غرض آسان مگر ترٚے ییم چھ منزٕس ترٚس دِنس آسان۔
۷۷	ژوٚنٹھ چھ ژوٚنٹھ وُچھتھ رنگ رٹان۔	کانٔسہِ ستی روتھنس بہنس چھُ تاثیر۔
۷۸	ژوٚر چھُ پھکھ۔	مطلب چھُ نوٚن
۷۹	ژوٚرس چھُنہٕ پوٚران	مطلب چھُ نوٚن
۸۰	ژوٚرس چھ چندٕ ژوٚر سمکھان	یعنے کمینس چھ پننہِ کھوٚتہ بوڑ کمینہٕ فران
۸۱	ژوٚرِ چھُ عأب بیچھنس چھُنہٕ عأب۔	یمہِ تمام چیز چھ ونان زِ کاشرٕ نِچہ ژورِ کھوتہٕ بیچھن بہتر زانان ہرگاہ کینہہ آسہِ بہ [illegible]۔
۸۲	ژوٚر گو ژوٚرٕ ے	
۸۳	ژھوٚٹ چھ موٚٹ	ژھوچہِ کامہِ ہُندٕ انجام نہٕ ٹھیک روزان۔
۸۴	ژھوٚپ ہوٚن ہے ژوٚپ بیٚیہ وٕہرِ ییس انگ۔	ژھوپس متعلق نہٕ کاشرٕ ن ر ۸۱ ے ہان
۸۵	ژھوٚپ [illegible] کھاو۔	
۸۶	ژھیٚنٹ [illegible] تماہ	([illegible]) [illegible] ہران۔

۸۷	ژٕر چھَ پھلہِ دادے حأران	مطلب: پر ہتھ کأنسہِ چھِ پننہٕ ننن ضرورژن ہنژ فکراہ۔
۸۸	ژۄرمہٕ کرژِرألس مہ کھوژ	ییٚلہِ نہٕ کانٛہہ غلطے آسہِ کوٚ رمُت کھوژٕ وِ کیازِ۔
۸۹	ژورن چھ سأری ژورٕ ے باسان۔	یُس پانہٕ غلط آسہِ تَس چھِ سأرٕے غلطے باسان۔
۹۰	ژۄرس نے مأر آسہِ سن رِکتھہٕ شرٛ پبس۔	گُنہ چیزس یب کرنہٕ موکھہٕ چھُ دم لاگُن لازمی۔
۹۱	ژون پٲہرن کس دۄد ژونگ۔	مال ودولتھ چھنہ ہمیشہِ پوشہٕ وِنی۔
۹۲	سخی ودان بار بار بخیل ودان یکبار۔	سخی لیس چھ سخاوت کرٕنی پریشانیو تہٕ مُصیبتو نِشہِ بچاوان ییٚلہِ زنہٕ بخیل گُنہِ تِتھس ورس منٛز ہبنہٕ چُھ یوان زِلتس چُھ اکے ساتہٕ دیوٚن پیوان۔
۹۳	سبز وَتھ چھ لیٚٹھ وَتھ۔	اصل وَتھ گیہ سوے یوس صاف آسہِ۔
۹۴	سیوٚ دساد شہزادِ	معاملاتن اندر ہبنہٕ پننہٕ نِشہِ مچھِ روزن ودل چُھ بے فکر روزان۔

۹۵	سو کار کو کار پانس بکار۔	یعنے یُس یتھ وَوِسہ لونہٕ تتھے ۔
۹۶	سۆن چھُ سۆدر لال چھس وپان۔	دمدار انسانہٕ ہے نِش چھ کتھٕ وپان۔
۹۷	سن دِنس تہٕ کن دِنس کیا فرق۔	مطلب : کُنہِ معاملس منز بیجا دَخل دیوٚن چھُ سَن دِنَس برابر۔
۹۸	سُمِتھ گئے یہ ہمتھ	اتفاقس منز چھُ طاقت۔
۹۹	سخاوتہٕ کھوتہٕ گوٚو قناعت	سخاوت چھ تھٔز مگر قناعت تہِ چھنہٕ کینٛہہ کم۔ اتھ اندر چھ یہ فرق زِ سخاوت چھِ بیٚیس خاطرٕ کرنہٕ یوان ییلہِ زنہٕ قناعت پنہٕ نس ذاتس ستی تعلق چھ تھاوان۔
۱۰۰	شک چھُ آتشک	شک چھُ نارٕ کی پاٹھی تباہی کران
۱۰۱	شُری وول کھے یا پُٹن ہِری وول۔	شُری واٲلِس چھُ شُر بن ہِندِ کھیاونہٕ ستی پانس تسلی میلان۔
۱۰۲	غائبتہٕ کھوتہٕ چھ گانٹھے جان	غائبتھ چھ موٚمتِس بأے سُنْد ماز کھنبس برابر اَمہِ کھوتہٕ چھُ گانٹھ کھیٚنی بہتر۔
۱۰۳	کاغذ گومار خوفتہٕ	تحریر کرن چھُ سبٹھاہ زبر ہر گاہ کانٛہہ زیوِ ڈلہِ کاغذٕ ے کرِ کتھٕ۔

١٠٤	کوہ کتھ نے تہٕ کُنز کتھ کیا؟	اگر کتھ غلط آسہِ نہٕ سو چھنہٕ کنس تل وَنہٕ پٔچ ضرور تھےٕ بلکہِ ونوننہِ وانہٕ۔
١٠٥	کسٕب چُھ حبیب اللہ	کارکسب کرن وول چھ سارِنے ٹوٹھ آسان
١٠٦	کٔشیرِ متوٕ دپوٕ وُٹھ زِ تہٕ زبوٕ	یہِ چُھ افواہ بأزی متعلق وننہٕ یوان امیُک معنہِ گوٚ وزِ کأشرِ چھ پرانہِ پیٹھے افواہ باز۔
١٠٧	کاو ہے چھلون ستہِ صابنہِ کرٕ ہنیارژلبس نہٕ۔	تہِ دٔپتھ گوٚ وخصلت چھنہٕ بدلان۔
١٠٨	کتھ چھ آسہٕ ہسے مژلال۔ نبر دژایہ تہٕ تھوکھ	راز فاش کرن وأٔلِس چُھنہٕ وقتے روزان۔
١٠٩	کمینس خدمت زمینس چوب	کمینس فأیِد واتناوُن گوپنُن پان خراب کرُن۔
١١٠	گھرِس ہے داہ آسہِ ہیے پانہٕ ہسے کاسہِ ہے	گو نابکارس نِش کینْہہ وومید تھاوِنی چھ فضول۔
١١١	گھرِس واتہٕ ہوشرِس ما	انسان ہیکہِ شسری پأدِ کرٕتھ مگر شُری ہشژن شُری لبن چُھنہِ پوشأنی۔
١١٢	کھیاوُن چُھنہٕ راوان	بوٚ چھ پوٚ ژھ تہٕ محتاج گرٕشھِ کھیاوُن۔
١١٣	کھوٚن چوٚن پانس پام گٔیہ سرٕ وز۔	اگر رشتہٕ دارن پانہٕ وأنی تنازعہٕ تہِ آسہِ۔ پام چھ سارِنے واتان۔

۱۱۴	گۆرِ دوہو چھُنہٕ دوژھ مران۔	مأِلس ماجہِ ہُند شرارت چھُنہ بے معنہٕ
۱۱۵	گبو کھبنے چھنہٕ گردن مۆٹان۔	محنت کرنہٕ روس چھُنہٕ کہین تہٕ حأصل سپدان۔
۱۱۶	لحاظہٕ گوشِکسُک بوے	(معنہِ چھُ نۆن)
۱۱۷	لۆر گرِشھِ ٹُکنے بأے ہِندِ کتھ گرِشھِ کرِنی خدلیہ ہِندِ خاطرٕ	(معنہِ چھُ واضح)
۱۱۸	لبھ چھار بکھ لأرِتھ گرِشھِ	(معنہِ چھُ نۆن)
۱۱۹	لأرس نے کلہٕ ژھبنہٕ ٹیچھر کتہٕ مربس۔	مطلب۔ بے عقلس نے دباو کروسہ مند چھاوِ۔
۱۲۰	لچھ تہٕ ژۆرے کچھ تہٕ ژۆرے۔	(معنہِ چھُ نۆن)
۱۲۱	لیمبے چھ پھٹان۔	مطلب ندامتہٕ ہے چھُ پھل۔
۱۲۲	لدن ہنز ماجہِ نے پربسن ژکبن ہنزی گر کتہٕ کھسن	مطلب بے عقل نے زبن چالاکن کتہٕ واتہٕ آرام۔
۱۲۳	منز اَژُن گوکنز اَژُن	کأنسہٕ ذمہٕ وار روزُن چھُ سخ تکلیف دِہہ
۱۲۴	ناو لگن گو نار لگُن	مطلب یُس کُنہِ منز مشہور گو تِمس چھ لچھ پریشأنیہ۔

۱۲۵	نقدس نہ گاڈو وزی سر پھ	أرکی چیز چھنہٕ تتھے بنان۔
۱۲۶	نیتہٕ بدس روز ِبد۔	(معنہٕ چُھ نوٚنے)
۱۲۷	ٲئی یار چھ کأتیاہ جاٲئی یار نہ کانٛہہ۔	مطلب ژوٚٹ چایٔ چاون وألی چھِ واریاہ زٕ دِنہٕ وولے چُھنہٕ کانٛہہ۔
۱۲۸	ہاپتس تے اوٹ آسہِ سُتہٕ کرژ وچھِ۔	مطلب ہرگاہ ضروریات بدس آسن مزٕ ژٹنٕ کوسہٕ کتھ چھ۔
۱۲۹	ہوہوگو پیوٚ وپیوٚ و	زِپر زِپر کرنہٕ چھ تبأہی گژھان۔ کتھِ ترُٔس ترُٔس دیُن گوپان پھساون۔
۱۳۰	یُس یہند گرژ اوسہٕ تہنزٕ ماجہِ زاو۔	اتھ چھ دوٚیمہِ ڈٲلِ تہٕ ستہٕ تہِ وضاحت گژھان۔
۱۳۱	ژورس گیا نُتس منزٕ اتھ تمی ژھنزٕ سینے ترأوِتھ۔	
۱۳۲	یا گژھِ وپُن نتہٕ کیا دپُن	مطلب چھ یہِ زِ نصیحت یا کتھ گژھِ تمُی سے وٕنزٕ لیس تتھ مانہٕ یا یُس قدر کرِ۔
۱۳۳	یہ حکیمس دِمو تہِ دِمو بیمار سے۔	مطلب ہرگاہ پرہیز کرو علاجہِ کھوتہٕ چھ بہتر۔

١٣٤	یہ زبوِ زبوِ کروتہِ کروزنگہِ زنگہِ۔	مطلب منگنہِ کھوتہ چھُ پانے وٕتھتھ حاصل کرنُے سَہل۔
١٣٥	یوٗ تام دم توٗ تام غم	(معنہِ چھُ نوٗن) یوت تام زندگی توت تام اوزقہ کماونٕچ مجبوری
١٣٦	ایس دربارتس کتہِ گوگرٕ بار	(معنہِ چھُ نوٗن) دریا وول چھ دیارن پیٹھ دیار کھالنہٕ موکھ بے سوکھ روزان

(۳۴)

محاورٕ

۱	اَگبھ چھان پھرُن	نابکارس اتھِ لگُن۔
۲	اٲنٛز دڑٕ ے ہٲنٛز دڑٕ ے	ٹال مٹول کرُن۔
۳	افرو َٹھ وٲنٛز	لبہٕ بٔٹھی ہاوٕنی۔
۴	اتالیق پیوٚن	وَتھ ڈالنٛی۔
۵	اتھ پرُنہِ یِیے ژٔرنہِ	ہِوِس ہیٚو پیوٚن۔
۶	اتھٕ پھھر برآسُن	ژٕوٚرآسُن۔
۷	اتھٕ دارُن	بیچھُن۔
۸	اتھٕ ژھر برآسن	تنگدستی آسٕنی۔
۹	اتھٕ شہلاونی	آرام واتناوُن
۱۰	ازگوٚوبے گاہ وٚوں گوپگاہ	ٹال مٹول کرُن۔
۱۱	افراسیاٰبی وٲنٛز	مقصد نبر کتھ کرٕنی۔
۱۲	اٗچھوکھوربو ہاوُن	اشاروٕ سٟتۍ کتھ سمجاونٕچ کوٗشش کرٕنی۔
۱۳	انہِ مَس نہٕ ماٗل تھاوُن	سخ چوب دِنی۔

۱۴	أچھ ٹلۍ نہٕ یُن	فکرے نہٕ کھسُن ۔
۱۵	أچھ تھمبنہٕ	تھمبلن ۔
۱۶	أچھ راونہٕ	تنازعہٕ ووٚتھُن ۔
۱۷	أچھ ناٹہٕ کرنہٕ	بہترین آسُن ۔
۱۸	اتھٕ وَش گژھان	وَرگژھن ۔ کأنسہٕ ہِنٛدِ اتھہٕ کانٛہہ مرُن ۔
۱۹	أسس پھند دِنۍ	کتھ کرنس کانٛہہ مِنٛز کرٕنۍ ۔
۲۰	أسہٕ کِنۍ آم کھالنۍ	تھوٚس اُنُن ۔
۲۲	آبس مُشۍ دِنۍ	بےٚ مقصد عملہٕ کرنہٕ ۔
۲۳	بنگہٕ مِنٛز وورُن	تہٕ کرُن یتھ نہٕ کانٛہہ توجہٕ میلہٕ ۔
۲۴	پنجن لارن	سخ بیمار پیوٚن ۔
۲۵	پنہٕ نِس درأتِس ٹو کھ دیُن	پنہٕ نے مقصدٕ چ کتھ کرٕنۍ ۔
۲۶	پچہِ تل تھاوُن	تنازعہٕ فلحال ملتوی تھاوُن ۔ بیہِ فتنس جائے تھأونۍ
۲۷	پھرِتھ پھبرن ژھٔنُن	کأنسہِ نفسیأتی طور مغلوب کرنہٕ موکھہٕ ہانٛژہ دِنۍ ۔
۲۸	پھاٹہٕ وَن وادلاگُن	فساد ٹُلُن ۔
۲۹	الف ۔ ب نہٕ زانُن	مُلے اَن پَر آسُن ۔

۳۰	اَبکھ چھان پھرُن	ناقائبلس اتھِ کارلگُن ۔
۳۱	ابلوُن آسُن	سأدروازِ ے آسُن ۔
۳۲	اَب تہِ ٹوٗٹھ تہٕ بب تہِ ٹوٗٹھ آسُن ۔	ہُتھ چیزس تہِ تھف کرٕنۍ تہٕ یتھ تہِ ۔
۳۳	ابلق گُر آسُن	لیس تہٕ أکی ہےٕ جایہِ قرار آسہِ بس آسہِ پھیرنس پٹھ ۔
۳۴	اتھ پُرنہِ یمے ژٕرنہِ	گویتہِ یتھ ماحول آسہِ تتہِ تمے حسابُک اثرلبُن ۔
۳۵	اتھ ژٕھن بلاے یتھ ژٕھن چونٛچہِ ۔	گوگوڈٕ پننۍ کأم کرناوُن ۔
۳۶	اتھس منز یُن	گوقبضس منز یُن ۔
۳۷	اتھس منز تھاوُن	گوپانہٕ ہےٕ تل رٹُن ۔
۳۸	اتھس گوٚ دآسُن	گوپأنسہٕ فضول خرچ سپدُن ۔
۳۹	اتھس کبتھ تھاوُن	گو ہأوِتھ محرومےٕ تھاوُن یا وعدٕ کرِتھ پھیرُن یادگ تھاوٕنۍ ۔
۴۰	اتھن پھوکھ دِوان بچُن	کہو تام کُنہِ بلایہِ نِشہٕ مُچھِ گرٕژھن
۴۱	اتھٕ دارُن	بچھُن ۔

۴۲	اتھہٕ چھوٚن	مفلس۔نادار
۴۳	اتھہٕ واس	اتفاق
۴۴	اَلس کھسُن یا کلس کھسُن	اَگادِ گرٕھن۔
۴۵	اَڈٕ زٕوٹ گرٕھن	جوأنی منٛزٕ ے مرُن۔
۴۶	اَڈٕ لیوٚک گرٕھن	کھوٹھ زد گرٕھن۔
۴۷	اَزموومُت گوپتھر پوومُت	کأنسہٕ ہنٛزِ کمزوری ہُند ناجأیز فأیدٕ تُلُن۔
۴۸	الال خان آسُن	گرِکبن ہُند سخ ٹوٚٹھ آسُن۔
۴۹	امانتھ دیُن۔	نقل کرُن۔مرُن۔
۵۰	انہِ مَس نہٕ مأل تھاوُن	أنیکھ شلکھ کرُن۔
۵۱	أنزٕ منٛزٕ گرٕھن	وأقف گرٕھن۔کُنہِ چیزچ پے لگنٕ
۵۲	انگریزٕ بٔنُن یا خوجہٕ بٔنُن	اچانک فأشنس پٔتھ یا نوِ ترایہِ گرایہٕ ہُند بٔنُن۔
۵۴	آوجاو برابر آسن	نفع نقصان ہوٕ ے زانُن۔
۵۵	أچھن کھسُن	کینٛہہ بٔنتھ نہٕ کانٛہہ پانس سوٗنب ییُن۔نشہٕ کھسُن۔
۵۶	أچھن کچھ زٕھنُن	بروٗنٛہہ کنہِ دو کھہٕ دیُن۔
۵۷	أچھومنٛز پان کڈُن	دُشمنٛت موٗلی ہیوٚن۔

۵۸	أچھ پٹھ أچھ گرٛھنۍ	زوٚل پیٚنۍ۔
٦۱	افروٗٹھ کھنن	سخ مشکل کاّم کرٕنۍ ۔(افروٗٹھ چھُ گلمرگہ ہیٚرِ کنہِ اکھ کوہ)۔
٦۲	أچھ درس لگنہِ	کاّنسہِ پیارنہٕ موکھہ وچھان روزُن۔
٦۳	أچھ راوٕرنہِ	تیٚتھ فتنہٕ ووٗتھُن زِ اکھ أکِس ہیکونہٕ بُتھ دِتھ۔
٦۴	أچھ گاش	ٹوٗٹھ نیچوٗ یا ٹوٗٹھ شُر۔
٦۵	أسس آب یُن	کاّنہہ چیز وُچھِتھ دِل تنبلُن۔
٦۷	أسس ترٛوپ دیُن	ژھوپہ کرِتھ بہُن۔
٦۸	اوٚبرس ڈاینگی وٹنۍ	تہِ سوچُن یِنہٕ بنۍ تھےٚ ہیکہِ۔
٦۹	آٹہِ نوٗن دیُن	کم کینژھاہ دیُن۔
۷۰	أچھ پھٹنہِ	نظر لگنۍ یا پرأرۍ پرأرۍ ڈاکھ کرُن۔
۷۱	أچھی پھیری تراوٕنۍ	مکاّری کرِتھ کاّنہہ پنُن مقصد برابر کرناوُن۔
۷۲	أدرٕے موہر آسنۍ	یہ نہٕ چُلی تھےٚ ہیکہِ یا یہ کرنس خطرٕ آسہِ۔
۷۳	اوخن صاأنۍ زردی پھیرٕنۍ	کینژھہ بوٗ زِ تھےٚ رنگ ڈلُن۔
۷۴	بتہٕ بتہٕ لگُن	بتہٕ دژاگ ووتھُن یا بار بار کھیوٚن یا یڈل بُٹن۔بوچھ کنۍ یتہٕ بتہٕ کرن

۷۵	بتہٕ کال دِیُن	کٲنسہِ پارٹی دِتھ کانہہ کٲم ہێنٛز ۔
۷۶	بَتھ نیرن	کامہِ گٲری گری ڈاکھ گرٕھن ۔
۷۷	پِر ٹُلنٕز، پِر دٕزنٕز، پِر زالنٕز	مار دیُن ۔ سخت مصیبت یِنُن ۔ کانٛہہ سخ تنگ اَنُن ۔
۷۸	پتہٕ برونٛٹھ وُچھن یا پادمپنٛنہِ	کانٛہہ سخ ٹوٹھ آسُن ۔ تھلہِ تھلہِ وُچھن ۔
۸۰	پتھ روزن یا پتھ ہیوٚن	کُنہِ کامہِ نِشہٕ ییمِک اِرادٕ آسہِ واپس کھسُن ۔
۸۱	پرٕتس آب کھالُن یا اَٹہٕ کرُن	سخ مُشکل کٲم کرٕنۍ ۔
۸۲	پرٕینٛز زدی گرٕھنۍ	مُصیبتن پتھ مُصیبت ٹَکنۍ ۔
۸۳	پٕراٹن دود لور آسُن ۔	کٲنسہِ لوکٕٹ سُند بجہٕ کامہِ موکھہٕ ووتھنہِ وِزِ ونان یُس تہِ سہٕ کرِ ۔
۸۴	پٕران ترٛاوٕنۍ	مرن یا ہِمتھ ہارٕنۍ ۔
۸۵	پٕژ پیٲری کرٕنۍ	قرضہٕ واپس ہنٛبس منٛز رژھا راحت یا موہلتھ دِنۍ ۔
۸۶	پلن پوٚنۍ چھاوُن	بے پھل محنت کرٕنۍ ۔

۸۷	پلالہٕ کرُن	مٹھہِ مَدارٕ کرُن یا پالُن۔ مداد کرُنس چھُ بیاکھ معنہِ ہیوٚن یا دُبارٕ نہ کرُنُک ارمان تھاوُن۔
۸۸	پنُن کچُل باہ موٚن کرُن۔	پنٕنی کتھ مانٛنہٕ راوٕنی۔
۸۹	پننہِ ببہٕ مُشک ہیوٚن	پنٕنی عآب تہٕ درنظر انٛنی۔
۹۰	پنٕنی ہن تٕنی	ہونگ تٕنی یا ہوڈ تٕنی۔
۹۱	پننہٕ نَس دژ اُتس ٹوکھ دیُن	پننہٕ نُے مقصد یژھن۔
۹۲	بدلے پاٹھ پرُن	ییٚلہِ کانٛہہ کالہٕ اَکھ کتھ ونان آسہِ ہے پگاہ وَنہٕ تمہِ برعکس۔
۹۳	پٔژرن سگ تہٕ موٗلن دژ وت دیُن۔	تہٕ کرُن ییٚمہِ ستی باسان آسہِ جان چھُ کران مگر تمہِ ستی آسہِ اصل مقصدس زکھ واتان۔
۹۴	پأزارس وندُن	ملساوُن یا ترأ وِتھ ژھنُن یا بلاے ژھنٕنی
۹۵	پأزار دِنی	بے عزتی کرٕنی۔
۹۶	پُلن	گرِنہٕ کیہنٛز تہٕ روزُن۔ ژھٕنبمٕز چہِ لاگنس واتُن۔

۹۷	پُہرِی بلاے	خطرناک انسان یُس نہٕ کانٛسہٕ بچھتھ ترٛاوِنہٕ رُوس روزان آسہٕ۔
۹۸	پوٚپہ کھبنہٕ	ناکام گژھن۔
۹۹	پیٹھی منٛٹ گژھن	پزنہٕ پیٹھی کانٛسہٕ تتھٕ کنہٕ کانٛہہ چیز بٕنن زِ کانٛسہٕ کُن وُچھی نہٕ۔
۱۰۰	پنٛد دِنۍ	اُسس تھوٚپ دیُن۔
۱۰۱	پینٛچہٕ بہُن	کانٛسہٕ عزتہٕ وٲلۍ سٕتۍ جایہ پیٹھ جاے میلٕنۍ
۱۰۲	پھاٹہٕ ون واد تُلُن	فساد تُلُن۔
۱۰۳	پھاۓ نگر کرُن	دوٲلۍ زد بناوُن۔ دُمبرتہٕ نہٕ کانٛسہٕ تھاوٕنۍ
۱۰۴	پھپھرِ نی لگنۍ	گٔنڈۍ لگنۍ۔
۱۰۵	پھتو پھتو کرُن	لیس کینٛہہ ہاوُنہٕ یا کینٛہہ کرنہٕ موکھٕ سخ بے تابی آسہٕ۔
۱۰۶	پھرِ تھ پھبرن ژھُنُن	پنٕنۍ غلطی دباونہٕ موکھ بییس الزام دیُن۔
۱۰۷	پھوکھ برُن	کانٛسہٕ تیوٗت پوٚزاپوٚز وُنُن زِ بییس خلاف اُکساوُن۔
۱۰۸	پھیر گژھن	بل گژھن۔ حساب نہٕ برابر ین۔
۱۰۹	پھمب کھسنۍ	پوٚس کھسُن۔ خوشکبتھ ووٕتھنۍ۔

۱۱۰	تبراہ پرُن	ردوبد وُنن ۔
۱۱۱	تپالہِ دیُن	بجہِ بلایہ لاگُن ۔
۱۱۲	تپالہِ لایق آسُن	رذیل یا شریر آسُن ۔
۱۱۳	تپاٹِکی ینۍ	مظہر یُن ۔ بلاے ینۍ ۔ پٹہِ لگن
۱۱۴	تتُن ترُن	ترٕ تہٕ پتھ کھسُن ۔ بیمار گرٕھن تہٕ ٹھیک گرُھن ۔
۱۱۵	تچھ تچھ کرُن	کُنہِ معاملس متعلق بار بار ترٕمش ترٕمش دِنۍ ۔
۱۱۶	تختہٕ مشق کرُن	کانٛسہِ پیٹھ ظُلمک انتہا کرُن ۔ کھش گرِتھ مگری کرُن ۔ تہہِ تیغ کرُن ۔
۱۱۷	تدورک کرُن	کانٛسہِ برونٛٹھے سزا دِتھ کینٛہہ کرنہٕ نِشہِ رُکاوُن ۔
۱۱۸	ترُووتھُن	دَگ یا تیلُن ووتھُن ۔
۱۱۹	ترٕٹہٕ بُزُن ووتھُن	الکہِ گڈٕی ملہٕ گڈٕی ووتھنۍ ۔ گٹہٕ کارووتھُن
۱۲۰	تربن تہٕ ترٕوہن گرٕھن	غوطن گرٕھن ۔ حأران گرٕھن ۔
۱۲۱	ترٕوپ ترٕوپ دیُن	زڈٕزڈٕ کڈٕنۍ ۔
۱۲۲	ترٕوپرون	بند کرُن ۔

۱۲۳	ترٛ وٕمبرٕ کرٕنۍ	أکی ہسے جایہِ ژبلہٕ ژرٛٹ گرِتھ بہٕن ۔
۱۲۴	تصرف گژھن	پرٛاہ گژھن۔
۱۲۵	تل اَنُن	قوبوٗ کرُن۔
۱۲۶	تل کُن کرن	شِکس دیُن۔
۱۲۷	تلفس تل کرُن	پتھرِ پاوُن۔تباہ تہٕ برباد کرُن۔
۱۲۸	تلُک پٹھ کرُن	تبأہی کرٕنۍ ۔
۱۲۹	تل پٹھ نہٕ تھاوُن	نوٚن نوٚن وٕنُن ۔
۱۳۰	تلواس وۄتھن	گابرن
۱۳۱	تِمن گژھن	خُجل گژھن۔
۱۳۲	تَمبلہٕ ٹُلنہِ	وٕتھی وٕتھی گژھن۔
۱۳۳	لہون پھش دیُن	بیوٗل گالُن۔
۱۳۴	تیارس مأ لِکھ بٕنُن	ہٹہٕ مٹک شریکھ بٕنُن ۔
۱۳۵	تاپس بہناوُن	کأنہہ بے کار کرُن۔
۱۳۶	تاردیُن	کُنہِ کامہِ ہٕنٛدِس انجامس واتناوُن ۔ یا اتھ مٔنز مدد کرُن۔
۱۳۷	تارٕ کانٛج کرٕنۍ	کأنہہ تولق کڈُن۔
۱۳۸	تازٕ گژھن	طراوَتھ پھیرٕنۍ

۱۳۹	زأوی جار ہاوٕنی	کأنگی کرِتھ کتھہٕ کرنہٕ۔
۱۴۰	گُلی لٔدِتھ وُدُن	سخ پچھتاوُن۔
۱۴۱	تان سینی وٕنی	پٕنُن بجر تھٔکُن۔
۱۴۲	تاوٕن ژٕھنُن	بلایہ بُتھِ دیُن۔ تپالہِ لاگُن۔
۱۴۳	تِلہٕ کرٛاے پیٚنی	یہ چھُ وو ہوتہِ مطلب صدمہٕ یُن۔
۱۴۴	تِلہٕ کنہِ آب دزُن	قسمتھ جان آسُن۔
۱۴۵	ترٛشہٕ کڈنہِ	خٔجل کرُن۔ تِلمہٕ کرنہِ۔ کمرازس منٛز ہرگاہ ووژھ ییٚلہٕ گرٛشھِ تہٕ ژوٗرِ ژوٗرِ چیے یہٕ سورٕ ے دود تمہِ وِزِ تہِ چھ یہ استعمال سپدان دٔتُمی چھ گاوٕ ترٛشہٕ کجہِ مَژٕ۔
۱۴۶	ترِ گٔنڈی ژانٕی	کانٛپہٕ ناوُن۔
۱۴۷	ترٕ پھٹٕنی	کانٛہہ صدمہٕ بوزِتھ یاوُ پھِتھ تھرٕ ووٕنی۔
۱۴۸	تُج گرٛشٕنی	لاغر گرٛشھن۔
۱۴۹	تُغیانہٕ کرٕنی	ترٕ پچہٕ کرنہِ۔
۱۵۰	توٗلی توٗلی کتھہٕ کرنہِ	بوزشوژ سان (سوچِتھ سمجِتھ) کتھہٕ کرنہِ۔
۱۵۱	ژٔکتِر پلہٕ وٕنی	دوکھ دیُن۔
۱۵۲	توٚت توٚرُن ژالُن	سختیہ برداش کرنہِ۔

۱۵۳	توّت کھیوّن	وتاؤلی کرٕنی۔
۱۵۴	توشُن	خوش گرٕھن۔
۱۵۵	تیز گرٕھن	حدٕ کھوتہٕ جاذٕ شرارت کھسن یا دیوانہٕ گرٕھن۔
۱۵۶	تیش دیُن	فتنس گوڈ برُن یا یورے لڑایہِ موکھٕ آپٕنھ دیُن۔
۱۵۷	تیوّل روزُن	عداوتھ یا ضد روزُن۔
۱۵۸	تیٚنگل ووٕتھنٕز	ترٕھ کاٗم یا کارُ وچھنٕز یا کتھ بوزٕنی ییٚمہِ سِتیٚ اندری نار لگہِ۔
۱۵۹	تھپھ ووٕتھنٕز	پان موکلُن۔ کُنہِ بلایہِ نِشہِ مُچھِ گرٕھن۔
۱۶۰	تھٲلِتھ والُن	شاخ ترٲشی کرٕنی یا کاٗنسہِ اِپری پپری والٕنز۔
۱۶۱	تھپر کھسٕنز	لِکھنہٕ یُن۔ وُتھنہٕ یُن۔
۱۶۲	تھُر کھالٕنز	بوش کھالُن۔
۱۶۳	تھوٚ دوو تھُن	خوشحال تہٕ پاپر جاۓ ہٕنز۔
۱۶۴	تھوتھ گرٕھنز	خلل پیوّن۔ ہرجہٕ گرٕھن۔
۱۶۵	تھوکہِ تھوکہِ کرُن	رسوا کرُن۔ ذلیل کرُن۔

۱۶۶	ٹپہ پٹھ کرٕنۍ	ہرکرٕنۍ ۔جگرٕ کرُن ۔
۱۶۷	ٹنگہٕ فارسی بوٕلنۍ	دوگلہٕ زبان بوٕلنۍ ۔اوریور بولن
۱۶۸	ٹنگہٕ ڈلنہٕ	وبسرن ۔ ہوش ڈُلن ۔
۱۶۹	ٹاس کڈن	مزٕ تُلُن ۔
۱۷۰	ٹاوٹاوکرُن	کُنہٕ کتھ ننبر کرُن ۔ہوٚ وہوٚ وکرُن ۔
۱۷۱	ٹاٹھی دَگ پیٚنۍ	بوٚ ڈغم پیوٚن یہ چھُ ووہوتہٕ ۔
۱۷۲	ٹوکہٕ سوٕر گرُھن	ژھبنتھ پیوٚن ۔
۱۷۳	ٹونگرُن یاٹونگر گرُھن	کاوٕرُن ۔(ترٕ بیترٕ ستۍ ژوٹونگر گرُھن)
۱۷۴	ٹیوٚٹھ کرُن	کانٔسہٕ ژکھ تتھہٕ وُلٹہٕ وُلٹہٕ وَنن ۔
۱۷۵	ٹھنڈ کرُن	کانٔہہ شرارتہٕ والُن ۔ژکھ ہمہٕ راوُن ۔
۱۷۶	ٹُھک شُکر کرن	کانٔسہٕ کنہٕ وُنہٕ پاٹھۍ کانٔہہ کتھ یا چیز کلس کھالُن ۔
۱۷۷	ٹھوٗلن بہُن	بے کار گرُھن ۔
۱۷۸	ٹھوٗنٹھ آٹنۍ یاتنۍ	سیتھ اٹنۍ یاتنۍ
۱۷۹	ثواب اَلِس یانکھس کھسُن	رُت کرنس پتھ کانٔہہ مصیبت یِن ۔
۱۸۰	جُچھی ژھٕنۍ	کانٔسہٕ تھپھ تژ اوٕنۍ ۔
۱۸۱	جماتھ کرٕنۍ	موٗٹھ کرٕنۍ ۔

۱۸۲	جانِ منس پٹھ یُن	حدٕ نبر شرارت کھسُن۔
۱۸۳	چھٹھ نہٕ کڈُن	ژِہس منز ختم کرُن۔
۱۸۴	چارنہٕ یُن	چو پراونہٕ یُن۔
۱۸۵	چھِس تہِ نہٕ پھورُن	دَم پھٹِ گژھن۔ تتھ کنہ چوپرُن زکتھِ فورِنہِ
۱۸۶	چیٚٹ پیٚنز	ناحق جرمانہٕ برُن۔ لگہٕ دیُن۔
۱۸۷	چیٚچہ بنُن	ئلیٖ زٕ چھر ہاوُن۔
۱۸۸	چھگ لگنز	ژلہٕ لارٕ لگنز۔
۱۸۹	چھمبن چھارن لگُن	مصیبتس منز گرفتار گژھن۔
۱۹۰	ڈلہٕ گژھن	اَڈٕ وتے خراب گژھن۔
۱۹۱	چھاپہ پیوٚن یا تراوُن	کانٛہہ رَٹنہٕ موکھٕ أندی أندی گیرٕ تژاوُن۔
۱۹۲	چھاولگُن	ناولگنز یا ہانژ ھ لگنز۔
۱۹۳	چھومبتھ تراوُن	سنٛخ ماردِیُن۔ اَتھِ شلکھ یا کتھ شلکھ کرن
۱۹۴	حجاہ کرُن	کانٛہہ رِژ کأم کٔرِتھ کأنسہِ خأر کرُن۔
۱۹۵	حاتمُن طے کرُن	ہٕزلہ پأٹھی۔ سوچھ کرُن۔
۱۹۶	حسابس واتُن	کُنہِ کتھِ سنیومُت آسُن۔
۱۹۷	حبس کرُن	احتیاط کرُن۔

۱۹۸	خبر ہیٚنز	ورگہِ پاٹھی پٔنن آنچھ ہوُرن۔ بۄزِتھ ہیوٚن۔
۱۹۹	خرس کھسُن یا خر کھاو گژھن	بدنام گژھن۔ مند چھاونہٕ یُن۔
۲۰۰	خصلت ہاوٕنی	کمینہٕ گی کرٕنی۔
۲۰۱	خوشکبتھ ترٕنز	فترتھ ترٕنز۔
۲۰۲	دب دیُن	مَدٕ والُن۔
۲۰۳	دپوٕنی تہٕ مائزی راتھ گُنی کرٕنی	گُنہِ کامہِ منزٕ وُتاوٕلی اَنٕنز۔
۲۰۴	دربدر گژھن	آوارٕ گژھن۔
۲۰۵	دژٲلی کھیٚنز	چیزن ہِنہٕ نٔک معاوضہٕ رٹُن یا کمیشن رٹُن۔ پٔنز پھالوٗٹھ کڈٕنی۔
۲۰۶	دژ کہِ پبنہٕ	ووہو۔ پأنسہٕ بیشمار اسنہٕ وِزِ دژٕکن تراونس لگنہِ یا کنگال سپدن
۲۰۷	دژ وت دیُن	مۄلہِ مونجہِ گالنہِ۔
۲۰۸	دَستہٕ لگٕنز	وبسرُن۔ چھنگ پیٚنز
۲۰۹	دگہٕ مکھ کرُن	چوب دِی دِی کأم ہیٚنز یا اَبر بیہہ ناوُن۔
۲۱۰	دند بیٚہناوٕنی	اہرٕ بیٚہناوُن۔ زسمہٕ بیٚہناونہٕ۔
۲۱۱	دال وبسرٕنی	دوِیمہٕ ہِنٕدِ خوفہٕ گابرُن۔

۲۱۲	دأ یراوُن ۔دأ یرُن	بار بارونان روزُن۔
۲۱۳	دَگ تھاوٕنۍ	کأنٛسہِ انسانہٕ سٕندِ توقع خلاف ژۆ رِ روزُن
۲۱۴	دِوتھ ووٕتھنۍ	تہِ کرُن یہ نہٕ پزِ ہے۔
۲۱۵	ڈاج کرُن	پٔنُن مطلب کڈنہٕ موکھ بیا کھ اَنہِ گٹہِ منٛز تھاوُن۔
۲۱۶	ڈل کوٚٹ لاگن	پٔنُن مطلب کڈنہٕ موکھہٕ بیٚیس توس کھالُن
۲۱۷	ڈوٚمب چھلُن	کأنٛسہِ نِشہٕ کتھ کڈٕنۍ۔
۲۱۸	رتس گرٛکھ لگنۍ	خوٗنی رشتہٕ کنۍ جوش یُن۔
۲۱۹	رتہٕ کھل گرٛھنۍ	بُرحالت گرٛھنۍ۔
۲۲۰	روبَس تل تھاوُن	کأنٛسہِ تیُتھ اہر بیٚہناون یتھ نہٕ سُہ کینٛہہ وٕنتھ ہیکہِ۔
۲۲۱	چھوکن کرٛ اٖلی ٹکنۍ	پرأن غم تہٕ ستم یاد پاوٕنۍ۔
۲۲۲	چھوکن نوٗن تراوُن	وارٕے تُچھن ٹلن ۔پرابن ستمن ہُنٛد تذکرٕ کرُن۔
۲۲۳	زگ تہٕ پرٛ ون نوٚن کڈن	چھوٚت کرٛہُن ژارُن۔
۲۲۴	زنگہٕ زنگہٕ کرٕنۍ	کوٗشِش کرٕنۍ۔
۲۲۵	زٕٹ کرٕنۍ	أنجل کرُن ۔چھنگرٕ کرٕنۍ۔

۲۲۶	ژپھ گنٔی آسنی	بے گنڈ پاٹھی سالہٕ آسنی۔
۲۲۷	ژرِ واٹھ آسُن	کنجوٗس آسُن۔
۲۲۸	ژأنگج نالی گژھنی	ذلالتس منز ولنہٕ یُن۔
۲۲۹	ژَپہٕ ژَپہٕ کھیوٗن یا ژپوٕ ستی کھیوٗن	سخ تنگ کرُن۔ زبردس بیوأری کرنی
۲۳۰	جاےِٕ کشنہٕ رتھ یُن	معنہِ چھُ نوٗن مطلب جاےِٕ تچھ تچھ کرنہٕ چھُ کھُر یوان۔
۲۳۱	یَٹہِ کڈُن	پھاپھلاوُن۔
۲۳۲	ژھوہ مارٕنی	عأش کرٕنی۔ ناز کرٕنی
۲۳۳	ستھ سورٕنی	ڈوکھ نیرِ تھ ژلُن۔
۲۳۴	سرپھس دود دیُن	دُشمن رَچھن۔
۲۳۵	سکھراوُن	گُنہِ جایہِ سوزنہٕ موکھہٕ تیار کرُن۔
۲۳۶	سٔنتھ گژھن	ژرِتھ گژھن۔ سنگ دِل آسُن۔ بے رحم آسُن۔
۲۳۷	سوالے نہٕ پأدٕ سپدُن	ژرشہ کتھ یوسہٕ نہٕ بنٔی تھے ہیکہِ۔
۲۳۸	سہل اپوٗز آسُن	نیوٗ لےٕ ٹر۔ سرٕ ونٕٹے اپوٗز آسُن۔
۲۳۹	سجدٕ کرناوُن	ڈِکسہٕ کرناوُن۔ زیر کرُن۔
۲۴۰	سِکہٕ بیہناوُن	أہرِ یا روب داب تھاوُن۔

۲۴۱	سُکہٕ لگُن	فاقہٕ لگُن ۔
۲۴۲	سورمہٕ کرُن	چوٗرٕ کرُن ۔مٔت بناوُن
۲۴۳	سون گرے روپھ گرے کرُن	نابد پھوٚل اٚسس منٛز تھاوُن ۔
۲۴۴	سویہٕ سگ دیُن یا سوے وٕونی	تہِ کرُن ییٚمہِ ستؠ پانہٕ سے زَکھ واتہِ ۔
۲۴۵	سیوٚد لاگُن	زاٗنتھ چور لاگُن ۔
۲۴۶	شب رنگ وَنٕز	تارنہٕ موکھہٕ ژھل کرُن تہٕ ترٕتھ وَنٕز ۔
۲۴۷	شرم بزِتھ کھیٚنٕز	شرم تٕلِتھ تھاوٕنی ۔بےٚ مند چھ بنُن ۔
۲۴۸	شرٛاکہٕ وَسنہِ	کاٗنسہِ ہُنٛد دوکھ وُچھِتھ دوکھ پیوٚن ۔
۲۴۹	شرٛ وکنبن اَژُن	وٕدی وٕدی ہٕکی لگنی ۔ہاٗبتہٕ ستؠ ژور کھتبن اَژُن
۲۵۰	شاٗہی کرٕنی	عاٗش کرٕنی ۔
۲۵۱	فی پیوٚن	شک پیوٚن ۔حسابس کھُریُن
۲۵۲	قباکوٗرِس لدُن	پھٕہہِ دیُن ۔
۲۵۳	قدمن پیوٚن	زارٕ پارٕ کرُن ۔
۲۵۴	قلم بند کرُن	درٕج کرُن ۔لیکھُن
۲۵۵	قیامت کرٕنی	ظُلم کرُن ۔
۲۵۶	قرآن کلس پیٹھ تُلُن	تھوٚ دوٕ تھٕی وٕتھٕی قسم کرٕنی ۔
۲۵۷	قبلس کُن کھور گرٕھنی	ناراض گرٕھن ۔ثواب اٹُس کھسنٕی ۔

۲۵۸	کبابہٕ کرٕنۍ	زدوکوب کرُن۔
۲۵۹	کباکوٗٹس کھارُن	بدنام کرُن۔
۲۶۰	مُسس کپس وَتھٕنۍ	تمٕۍ ہے سُے سبق دیُن تیمۍ سُہ تہِ ہینچھنو وُمت آسہِ۔
۲۶۱	کُتۍ کُتۍ اَکوٚت گژھن	ڈاکھ گرۍ گرۍ تنہٕ کینٛہہ حاصل کرُن۔
۲۶۲	کتھ اتھِ لگنۍ	کانٛہہ کتھ بوٗ زِتھ تتھ ووج ووج دِوان روزُن۔ کاڈی کھینٛنۍ۔
۲۶۳	کتھ پلہٕ ناوٕنۍ	ژینہٕ وَن دِنۍ۔
۲۸۴	کتھ راوٕنۍ	پھاس پیوٚن
۲۸۵	کتھ گنڈٕنۍ	کتھ یادون ہُنٛد خاندریامیٛل مقرر کرُن
۲۸۶	کتھ وٕہتھنۍ	ذِکر سپدنۍ
۲۸۷	کریکھ وٕہتھنۍ	بوٗج ووتھن۔
۲۸۸	کریکہٕ دیاوُن	تنگ اَنُن۔
۲۸۹	کژ وژھ لاگُن	ہاٲبتھ تھاوُن۔ ستم آنٛنۍ
۲۹۰	کل کڈٕنۍ	اُکساوُن۔ پھساوُن کینٛہہ کرنہٕ موکھہٕ
۲۹۱	کلس گنڈُن	کانٛہہ چیز واپس دیُن۔
۲۹۲	شکس یُن	غریب گژھن۔

۲۹۳	شُتلوٕ نیرُن	کُنہِ بلایہِ نِشہٕ مُچھہِ گژھُن۔
۲۹۴	شگ گژھنۍ یا شگ نۍ یا شگ تۍ	بدشگوٗنی مانۍ۔
۲۹۵	شوٗب لاگنۍ	نیشہِ ناوُن۔شوبدار بناوُن۔ناوکڈُن۔
۲۹۶	شوقہٕ یُن	لیہِ یُن۔
۲۹۷	شہلاوُن	قتٕل کرُن۔
۲۹۸	صلاح زانُن	منأسب زانُن۔
۲۹۹	صَلاح کرُن	پانہٕ وأنۍ فتنہٕ دوٗر کٔرِتھ مُژ کری مشراوٕنۍ۔
۳۰۰	طہارت پھُٹن	حوصلہٕ نہ روزُن۔ ہمتھ موکلنۍ۔کوٗٹھۍ ہِنۍ
۳۰۱	طیش دیُن	شرارٕچ کتھ کرٕنۍ۔
۳۰۲	عرشس کھسُن	کِبر گژھُن۔
۳۰۳	عش عش کرٕنۍ	تھوٚ دٔتھۍ وٕتھۍ تعریف کرٕنۍ۔
۳۰۴	عصمت کٕنۍ	پنُن عزت تباہ کرُن۔
۳۰۵	عقلہِ کھش کرُن	عقلہِ نبر کأم کرٕنۍ۔
۳۰۶	عأقبت راورُن	أخرت برباد کرُن۔
۳۰۷	عریان گژھن	ننگہٕ گژھُن۔
۳۰۸	عروٗج لبُن	ترقی پراوٕنۍ۔
۳۰۹	غرضس لاینہٕ یُن	پنُن مطلب پوٗرٕ کرنہٕ باپتھ ہوڈ کرٕنۍ۔

۳۱۰	فرض کرُن	خیال کرُن ۔ مثالہِ مو کھہٕ ۔
۳۱۱	فرق زائنٕز	دۆگنیارزائُن ۔
۳۱۲	فلک نہٕ فِکرِ کھسنٕز	پانس برابر نہٕ کانٛہہ اَنُن ۔
۳۱۳	کن برٕنی	چۆغلۍ کھیٛنٕز ۔ شرارتھ کھارُن ۔
۳۱۴	کن کھیٛنٕز	کنس تل پرٕ پرٕ لاگُن ۔ کتھٕ بکواس کرُن
۳۱۵	کُنٕز شیٛچھ وٕنٕز	سِرٕ کتھ وَنٕز ۔
۳۱۶	کنگال گرُٛھن	مُفلس تہٕ نادار گرُٛھن ۔
۳۱۷	کاژھ گرُٛھن	سِلہِ گرُٛھن ۔
۳۱۸	کالا پانی سوزُن	جلایہ وطن کرُن ۔
۳۱۹	کالہٕ دأسی وٕنٕز	چالاؔ کی ہاوٕنی ۔ زیرکی تھٕیکنٕز ۔
۳۲۰	کہن گاوراوٕنی	اتفاق نہ روزُن ۔ کتھ یاموٗٹھ نہٕ روزٕنی ۔
۳۲۱	کنہِ کنہِ کرُن	سنگسار کرُن ۔ اَڈٕ اَڈٕ کڈُن ۔
۳۲۲	کُنٕز کُنٕز لانٕز	پےروزُن ۔
۳۲۳	کأتِ نۆم کرُن	قأد کرُن ۔
۳۲۴	کأف کھسنٕز	کِبر گرُٛھن ۔ کاڈبن کھسُن ۔
۳۲۵	کأم نکھہٕ وَسنٕز	ذمہٕ دأری پوٗرٕ پأٹھی نکھہٕ وٕسنٕز ۔
۳۲۶	کِتہٕ کِتہٕ نہٕ گرُٛھن	الگزار نہٕ گرُٛھن ۔ اَنٹہِ نہٕ یُن ۔

۳۲۷	کھڑاوُن	مُشکل پآدٕ کرُن۔
۳۲۸	کوٗٹھۍ ڈٕرراوِنۍ	ہمتھ دِنۍ۔
۳۲۹	کوٗٹھہِ پیوٚن	بُجریُن تہٕ بیمار گژھنہٕ کس حدس واتُن۔
۳۳۰	کوٚل گژھُن	کتھ نہٕ پھورٕنۍ
۳۳۱	کولہِ گژھُن	ضایہ گژھُن۔
۳۳۲	کھتیرِ پیوٚن/کھتیرِ کرن	بوٲری پیٚنۍ۔ اُڈزاُڈ گژھٕنۍ۔ بیوٲری کرٕنۍ
۳۳۳	کھسہٕ ؤنہِ وَسہٕ وُن	مشرق ومغرب۔ اٮ۪ندٕ وٮ۪ندٕ۔
۳۳۴	کھن گژھُن	دوٚندژھبُن۔ یڈل بُن۔ کھی کھی بوچھِ لگُنۍ
۳۳۵	کھٕرِل کرٕنۍ	راٮ۪ڈٕ گی کرٕنۍ۔ سیتھ کرٕنۍ۔
۳۳۶	کھٕہرنہِ کھسُن	گرنہٕ یُن۔ لِکھنہٕ یُن
۳۳۷	کھبلہِ مبلہِ گژھُن	رلہٕ گڈٕ گژھُن۔
۳۳۸	کِھلہٕ ہٲرسِ وندن	بوٗٹُس بلایہ دیُٗن۔ پآزارس ؤندِتھ دیُٗن
۳۳۹	کِھنہِ گژ کھٕ لگنۍ	کامہِ چارٕ کنۍ لڑایہ پیٹھ واتُن۔
۳۴۰	کھٮ۪نۍ وٕسنۍ	بِداد یُن۔
۳۴۱	کھٕنز دِیُٗن	رَشوٕ دیُٗن
۳۴۲	کھٕنزن	وال مؤلہٕ کڈٕنۍ۔ چندٕ ژٕٹنۍ۔ سورے مُتھ نیوٚن۔

۳۴۳	کُھت کُھت لاگُن	کتھ کتھ دِنس نہٕ تھپھےٚ ٹٕنٕز۔
۳۴۴	کُھری کانٛگراٮ۪نٛز	سَخ فِترتھ اٮ۪نٛز ۔لانٛج اَنُن ۔تیُتھ کُھر اَنُن یا اعتراض تُلُن ییتھ نہٕ جوابے میلہِ۔
۳۴۵	کھوٹھ گرٕھُن	کامہِ لایق نہٕ روزُن۔ ہاوُن لایق نہٕ روزُن۔
۳۴۶	کھوڈ کھٕنُن	ژوے کرٕنی ۔سأزش کرٕنی۔
۳۴۷	کھورڈُلُن	غلط وتہِ یا کامہِ لگُن۔
۳۴۸	کھورژانُن	کُنہِ منٛز پننہِ شراکتُک موقعہٕ پأدٕ کرُن۔
۳۴۹	کھونہِ کھونہٕ رَچھُن	سارِنٕے ہُنٛد ٹوٹھ آسُن۔
۳۵۰	کھینٛچل کرٕنی	تھوتھ یا گانٛگل کرٕنی۔
۳۵۱	کھیٚنہِ یُن	ژٕپس یُن۔ لڑایہِ یا ژٕونہِ ووتھن۔ ناپسندیدٕ چیز
۳۵۲	کھبتھ گرٕھُن	نکھہٕ نہٕ وألُن ۔دباوُن ۔ہضم کرُن۔
۳۵۳	گتہٕ مارٕنی	گرایہِ مارنہٕ۔
۳۵۴	گتکس رِگندُن	ٹھونچن رِگندُن۔ سبطھاہ سہل پأٹھی کأنٛہہ کأم کرٕنی۔
۳۵۵	گٹہٕ وَسنٕز	دِوَتھ وَسنٕز۔ بدکار کرٕئی

۳۵۶	گرٕ بساوُن یا گرٕ کرُن	نکاح کرُن ۔ یِکہٕ وَٹہٕ لُسن بسُن ۔
۳۵۷	گرٕ نٕکھس تُلن	سخ شور تُلن ۔ کربکہٕ نادلاگُن ۔ گرچہِ تمام کرکرٕتھ گرس شوٗب اَنُن ۔
۳۵۸	گٔلی گٔلی گرٕ چھن	حیاءستی نہٕ کتھ کٔرِتھ ہیکُن ۔ مند چھُن ۔
۳۵۹	گاڈٕ مارنہِ	عأش ژٕٹُن ۔ کُنہ جایہِ کُنہِ مداخلتہ روٗستےٕ یہٕ خوش کرِتہِ کرن ۔
۳۶۰	گاندٕ ووٗتھُن	بدبوے ووٗتھُن ۔ بدنأمی لایق کتھ یا کأم کرٕنی ۔ کأم خراب گژھنٕ
۳۶۱	گرمال کرٕنی	نالہٕ متہِ رٔٹُن ۔ پھساونکی ژھل کرٕنی
۳۶۲	گینڈ گینڈ کرُن	سہل انگأری بوزٕنی ۔ مسأوِی زانُن ۔
۳۶۳	گٕٹھِ گوجہِ گژھنہِ	صاف جواب نہٕ پھورُن ۔
۳۶۴	گیوٗر لارٕوُن	جیرٕ اَنُن ۔
۳۶۵	لبہِ تاپس ترٛاوُن	أرِکتھ کُن کارٕ نِشہٕ تُلِتھ تھاوُن ۔ سأئلم بنتھ کنگال کرنک ژھل کرُن ۔
۳۶۶	لبہٕ وٕنی دِنی	ینامہٕ دیُن ۔ بخشالیس دِنی کاہنہ رووُمت چیز کأنسہ ہندی ڈیسی اتھ ینہٕ کس بدلس منٛز
۳۶۷	لتہِ تَل تھاوُن	ووتلنہٕ نہٕ دیُن ۔

۳۶۸	لڑآے مٗلۍ ہیٚنز	زورٕ نیاے تُلن۔
۳۶۹	لُڑِتھ کھیوٚن	مقابلہٕ کُرِتھ بۄ زِتھ ہیوٚن۔
۳۷۰	لڑ ھِ گرٛژھن	ضایہٕ گرٛژھن۔راوٕ راوُن۔موٚل وَسُن
۳۷۱	لڑٕ ھج دِنۍ	اَنٛد ہیتھ موکلاوُن۔
۳۷۲	لگہٕ ہیوٚن	جرمانہٕ ہیوٚن۔
۳۷۳	للہٕ وُن تھاوُن	پھِرُن تھاوُن۔ارمان تھاوُن۔
۳۷۴	لادن تھاوٕنۍ	مہربأنی کرٕنۍ۔
۳۷۵	لاس لبُن	نایاب چیز لبُن (ہزلہٕ پأٹھۍ) تہِ بُنن یہِ پانس کھرِ۔خبر کیا مگرژ کہِ آسہِ نہٕ کہیںٛ
۳۷۶	لأ ِگتھ تھاوُن	تہمت لاگنۍ۔أ کھیتے کلس کھالُن۔
۳۷۷	لال ٹین ہاوُن	پھشہٕ لد کرُن۔کہیںٛ نہٕ دیُن۔
۳۷۸	لانٛج یُن	کھُرِس منز ولنہٕ یُن۔
۳۷۹	لُش لگنۍ	نار لگُن۔حسد وتھُن۔
۳۸۰	لۆر ہاوٕنۍ	روب کرُن۔روب تھاوُن
۳۸۱	لوٚ نگ گرٛژھن	گُنہِ کتھ یا معاملہٕ کنۍ اورٕ یور نیرنس رکاوٹھ ییٚنۍ۔جوریال راوُن
۳۸۲	لبتھٕ لور کرُن	سخ مار دیُن۔

۳۸۳	لۄُتھ کرُن	ذلیل کرُن۔
۳۸۴	لۆید رِژھٹھ پھیرٕنۍ	اَتُرنۆن گرٕھنہٕ ـکنٕز رنگ ڈلُن۔
۳۸۵	مچھر آسُن یا گرٕھُن	کاربار کم آسُن یا گرٕھُن۔
۳۸۵	مچلہٕ ٹُلن	شور کرُن۔
۳۸۶	مخولہٕ زانُن	معمۆلی زانُن۔
۳۸۷	مخرج کھالُن	تھٕر کھالنۍ۔زورٕ کانٛسہِ مددِیُن۔
۳۸۸	مرن وأنۍ چۆن	ہنگہٕ منگہٕ مرٕ مرٕ لاگُن۔
۳۸۹	مرغولہ پھیرٕنۍ	کیٛنٛہہ کرنس یا ونہٕ نَس نہٕ ووٛنٛدٕ یُن۔
۳۹۰	مرمَتھ کرٕنۍ	کانٛسہِ سدھار نہٕ موکھہٕ چوب دِنۍ۔
۳۹۱	مغزراوٕنۍ	حأران گرٕھن۔
۳۹۲	منگہٕ وُن روزُن	دوہے آویزٕ روزُن۔
۳۹۳	مارٕ گرٕھُن	مٲکرۍ گرٕھن۔خراب گرٕھُن۔
۳۹۴	مان لگٕنۍ	مقابلہٕ لگُن۔
۳۹۵	مچھِ نہٕ کلہٕ ژٹُن	کانٛہہ کأمے نہٕ کرٕنۍ۔
۳۹۶	مأتۍ لازِ کرنہِ	مۆت لأ ـگتھ روزُن۔
۳۹۷	ماتھٕر نیرٕنۍ	برکت نیرٕنۍ۔
۳۹۸	متّھ ہیٛنۍ	احسان ہیوٚن۔

۳۹۹	مٕتھی پھٕلِس کٕٹن یا کٕنِتھ اَنُن	چور بناوُن ۔ بیقل بناوُن ۔
۴۰۰	مخبری کرٕنی	جوسوٗسی یا مُنافقت کرُن ۔
۴۰۱	مُروَتھ کرٕنی	رفاقت کرٕنی ۔ اَتھٕ روٗٹ کرُن ۔
۴۰۲	مُلکھ تُلُن	ہنگامہٕ کرُن ۔
۴۰۳	مُہہ آسُن	روبہٕ وول بُتھ آسُن ۔
۴۰۴	مُہہ وۄتھُن	حیا وۄتھُن ۔ بےٚ شرم بنُن ۔
۴۰۵	مٔتی آب چوٚن	پرٕ بتھ انڈٕ نہ بوزُن گرُھن ۔
۴۰۶	مٔکرس پیوٚن	تھپہ دِنہٕ ۔ حرامس پیوٚن ۔
۴۰۷	مٔکری گرُھن	گُنہٕ غلط حادثس منز کوپاٗٹھی مرُن ۔
۴۰۸	موقعہٕ ژھانڈُن	واریاہ وَتھ ژھانڈٕنی ۔
۴۰۹	موقدمی کرٕنی	پیٹھوٗلی کرٕنی ۔
۴۱۰	موحتہٕ چھکُن	جان کتھٕ کرنہٕ ۔
۴۱۱	میادٕ دُچھن	ووندٕ دُچھن ۔ أندرِم معلوٗم کرُن ۔
۴۱۲	میٔژ گرٕھنی	خجل گرٕھن ۔ مول وٕستھ گرُھن ۔
۴۱۳	نبہٕ چہٕ تارٕ والنہٕ	سخ محنت کرٕنی ۔
۴۱۴	نب الوٗند آسُن	اوٚبرٕ نب آسُن ۔ ناراضگی ہندی آثار بُتھس پیٹھ ہاوٕنی

۴۱۵	نرم ترٛاے تراوٕنۍ	ڈٔبجر تراوُن۔
۴۱۶	ژٔژۍ ژٔژۍ کھیوٚن	بے فکر پأٹھۍ کھیوٚن۔
۴۱۷	نس تالہِ کھسٕنۍ	ژکھ کھسٕنۍ۔ بُتھ لدُن۔
۴۱۸	نستہِ کِنۍ نیرُن	ژٔنڈۍ نیرُن۔ ارمان روزُن
۴۱۹	نظرِ روزُن	زاگہِ روزُن۔
۴۲۰	نفسس کانٹُن	یٔڈ نہٕ پوٗرٕ کھیوٚن۔ کنٛجوسی کرٕنۍ۔
۴۲۱	نکھس کھارُن	ہنگہٕ منگہٕ پنہٕ نِس کلس کھالُن۔
۴۲۲	نم ژھٕنٛنۍ	ژھأنڈۍ ژھأنڈۍ لوٗسِتھ پیوٚن۔
۴۲۳	ننگہٕ گی کرٕنۍ	بدنأمی یا بےٚ پردگی کرٕنۍ۔
۴۲۴	نارو نار آسُن	وولُن۔ سخ شرارت کھسُن۔
۴۲۵	ناکہٕ بندی کرٕنۍ	تمام وتہٕ بند کرنہِ۔
۴۲۶	نالہٕ روٗش کڈُن	یب کرُن۔ نکار کرُن۔
۴۲۷	نالہٕ ہٹہِ رٹُن	کو پأٹھۍ رٹُن۔
۴۲۸	نالہٕ مَتہِ رٹُن	لولہٕ تہٕ مایہٕ سِتۍ سپنس سِتۍ رٹُن۔
۴۲۹	نانۍ یاد پیٚنۍ	سخ عذابہٕ سِتۍ دَدارٕ واتُن۔
۴۳۰	ناوِلگُن	بجرمانہٕ یُن۔
۴۳۱	ناوِ والُن	پھساوُن

۴۳۲	زِ زنگہٕ وایِنہٕ	جدو جہد کرٕنی ۔
۴۳۳	نِلہٕ وَٹھ للہٕ وُن	تفریقہٕ ہیون أندری
۴۳۴	نُنہٕ گُری تِلہٕ تلاوہاوٕنی	ژُرکاوُن ۔
۴۳۵	نوٚن تیلُن	افسوس کرُن ۔ سخ پھیرُن ۔
۴۳۶	نوٚ ودیُن	گوڈ نِکہٕ منز گوڈنبتھ کھیوٚن ۔ چھاون یا استعمال کرُن ۔
۴۳۷	نوٹ تھاوُن	بنٛدِش تھاوٕنی ۔
۴۳۸	نوٕ زدِنی	بارودِنی ۔
۴۳۹	نیب یُن	پےٚ بوزُن ۔
۴۴۰	نیٛول ووزُل بوزنہٕ یُن	کیاہتام شکھ گژھن ۔
۴۴۱	ٹنبھس ژونگ دزن	ژورِتہٕ ٹپلس منز طاق آسُن ۔
۴۴۲	نبتھ ہاوُن	مذاق کرُن ۔
۴۴۳	وتن موختہٕ چھکن	نہ بوزن والین نصیحت کرٕنی ۔
۴۴۴	وَتہٕ پٹھ ٹوک تھاوُن	بچھُن ۔ بچھنس قابل بنُن ۔
۴۴۵	وَتھ ولد کرٕنی	سبیل کرٕنی ۔ کانٛہہ سفارش ژھانڈٕنی ۔
۴۴۶	وٹہٕ لگُن	بُتھ دیُن لایق نہٕ روزُن ۔
۴۴۷	وَچھ وَچھ دِنی	سینہٕ ژٹُن ۔ افسوس کرُن ۔

۴۴۸	وس زائنۍ	جیرٕ اَنُن ۔ بداد اَنُن ۔
۴۴۹	ولیکن آسُن	کانٛہہ پھیرٕ بااعتراض آسُن ۔
۴۵۰	ونہٕ وُن تراؤن	کانٛہہ کتھ دررٕ اونہٕ موکھہٕ شروعا کرٕنی ۔
۴۵۱	وعدس اَٹُن	اقرار کرُن ۔
۴۵۲	واژٕ وان لاگُن	رنہٕ پہوٕ لائگنۍ ۔ وُرٕ لائگنۍ ۔
۴۵۳	والہٕ والہٕ کھوسہٕ کرُن	سائلم کینٛہہ مُہتھ نیوٚن ۔
۴۵۴	واوٕنی ودٕلہ گرٛھنۍ	چھلہٕ چھانگر گرٛھنۍ ۔
۴۵۵	ویرٕ ٹنگ مگنۍ	تہٕ ژھارن پنہٕ بنی ۔
۴۵۶	وُڈٕھنۍ ینۍ	ہوڈ ینۍ ۔
۴۵۷	ونٛیب گرٛھن، دوکھہٕ لگُن	وۄنٹہٕ نژُن ۔ دیوانگی ینۍ
۴۵۸	ووسہٕ راتھ گرٛھنۍ	ونیٛڈُر گرٛھنہٕ موکھہٕ راتھ پٛنڈی نیرٕنی ۔
۴۵۹	ہرُ دوٹُن	کُھلہٕ وٹُن ۔
۴۶۰	ہوانواوُ چھن	نٛہج رٹنۍ ۔
۴۶۱	ہاپُت ہیوٗ متُن	کوٕ پاٹھی اَگادٕ گرٛھن ۔
۴۶۲	ہتھی یار تژٕ اوٕنی	لوٚب کھسُن ۔ ہارُن ۔
۴۶۳	ہرٕ لگنۍ	وُتش لگُن ۔ نارس پیٹرول پیوٚن ۔
۴۶۴	ہتن زاگُن	فتنہٕ موکھہٕ بہانہٕ ژھانڈُن ۔

۴۶۵	ہۆٹ وُچھنے کھش کرُن	بے عارپاٹھۍ ظلم کرُن۔
۴۶۶	ہوش یُن	عقل تیٚز۔
۴۶۷	یڈ پھاٹہٕ وٕنۍ	رشوٕ دیُن۔ کۆژھ تارُن۔
۴۶۸	یئڈ دگ	کۆژھ رٹنہٕ موکھہٕ ژھرٹہٕ ژھرٹھ
۴۶۹	یلاج کرُن	چارٕ کرُن۔
۴۷۰	یادِ پدر تھاوُن	پھِرُن تھاوُن۔
۴۷۱	ییٚتھے ہیوٚ گرٛھن	دِل لگُن۔ دِل اوزرٕ گرٛھن۔
۴۷۲	یرٕ وٕنۍ ناوکرٕنۍ	پریشانی کرٕنۍ۔
۴۷۳	ییری پیری وَسٕنۍ	ٹیٹھ وَسٕنۍ۔

(٣٤)

ضِد یا جورٕ

لفظ	ضِد	لفظ	ضِد
دوہل	رأتُل	بےقل	گاٹُل
گاش	گٹہٕ	صبح	شام
راتھ	دوہ	کال	کوج
وئدٕ	رہتہٕ کول	سوئتھ	ہرُد
تاپھ	شِہُل	توٚرُن	وُشُن
تٔتُن	ٔترُن	آون	گاشدار
زندٕ	مومُت	سوکھ	دوکھ
سوکھ	دوکھ	زیُٹھ	کوٚنس
بُتھ	تھر	اوم	زامُت
مُدُر	ژوٚک	پوٚپ	خام
ہوٚکھ	اودُر	ژھوٚٹ	زیوٗٹھ
چھوٚت	کرٕہُن	نیوٗل	ووزُل
لوٚت	گوٚب	کم	جادٕ

زہر	امربتہٕ	قند	ٹٹھٕ وَن
ظأہر	بأطن	نۆن	گُپتھ
نۆو	پڑون	سأدروار	پرون
کورٕ	مُستعمل/اڈٕ پرون	عأِلم	جأہِل
بۆ رُت	ژھۆر	نب	بُتل
آکاش	بُتراتھ	آسمان	زمین
زون	اختاب	آنکار	اِنکار
سکار	نکار	نفاق	اتفاق
کمی	بیشی	بجر	جوأنی
خأر	شر	حلال	حرام
جنّت	جہنم	ہستی	نیستی
نکھہٕ	دۄر	سیۆد	ہۆل
پوش	کۆنڈ	آباد	وأران
کمال	زوال	عأدِل	جأبر
کأمل	ناقص		
تم لفظ یمہٕ اَ اَن لاگنہٕ ستی ضد چھ بنان مسلس			
ننبر	انبر	پۆز	اپۆز

کاڑِتھ	اَکور	ہور	اَن ہور
ہٲرش	اَن ہٲرش	ٹوٹھ	اَٹوٹھ
توٗلِتھ	اَتۄل	بروسہٕ وول	بےٚ بروسہٕ
پڑھِوول	بے پڑھ	پۆ رمُت	اَن پۆ ر
مٲل	بے مالی	حبس	بے حبس
کارٕ وول	بے کار	ہیۆ چھمُت	ان ہیچھ
عامل	بے عمل	بکوٗن	اَبلوٗن
ٹوٹھ	اَٹوٹھ		

(۳۵)

لفظہِ ہشر

بَر	کانٛہہ چیز یا بانہٕ برُن۔
بَر	درواز
برٕ	کٹہٕ بر
پن	(دھاگا)
پن	(پتے) پنہٕ ٹٔلی
تل	کانٛہہ چیز تلنُک حکم
تُل	تُل کلیُک میوٕ۔
ٹَر	کنہِ چیزُک پےٚ لگُن۔
تر	اودُر
ٹَر	بیائُلی پھلیُک زیوٗن۔
تور	کُنہِ مقامُک نیب۔
تور	درواز چ چیڑ (پچہِ ہٕنز)
کھن	کیٛنٛہہ کھنُنُک حکم
کھن	ژھبن یا کھوڈ

مۆژ	مۆتی بائے
مۆژ	ییٚمہٕ لٔکرِ ستی تھمن چھان گنڈ چھ کران۔
مائلہٕ	مولُت چیز
مائلہٕ	وورُس
ژٔر	جانور
ژٔر	ہریمانہٕ
ژٔر	دستخط
ژٔر	ژھوگ۔ مستس یُس بناونہٕ چھُ یوان۔
ژٔر	ژرِپوٚپ (تالی)
ہُر	ہریمانہٕ
ہُر	یُس زنانہٕ مائنزِ رأژ یاخاندرس منٛز ونان چھ۔
ہُر	دانن یابانن میٛژِ لِوُن۔
ہُر	سُہ گاسہٕ یتھ پیٹھ گوبہٕ کھور شرأس دوان
ژٕنُن	کھبنُک میوٕ۔
ژٕنُن	گوڈٕچ اَنٹ ہیوٗ انگ۔
خبر	ژوپأری سپدن وألی واقعات
خبر	بسترس منٛز خون چبنہٕ وول کیوٚم
اُر	یُس کھبنہٕ چھُ یوان۔ میوہ

اَر	یٚیمہِ ستیٚ ٹیب چھ دِوان۔
اَر	تل پٹِس درامژہٕٹ گول (کرنڈل)
مَل	کانٛہہ چیز ملنُک مشورٕ یا حُکم
مَل	گندگی
زال	کینٛہہ زالُن
زال	والہٕ واُش
ڈال	ژٕن ڈاُلی
ڈال	کانٛہہ چیز ڈالن
بستہٕ	ژَم
بستہٕ	ہَٹھ کھسنٕ
مار	چوب دِنٕی۔
مار	سرُپھ
کار	گاڑی
کار	کاٗم
بال	کوہ
بال	گندن ہال
بال	لڑٕکہٕ
وٚون	کانٛہہ کتھ ونٕی

وٗون	گُنہِ چیزٕچ پہچان
ژھل	چال
ژھل	جانوررٕٹہٕ ٹُک چیز
ناٗلی	پلولائگنٕ۔
ناٗلی	بدرونالی
پے	پتاہ
پے	کانٛہہ دیوار
تار	ڈاکہٕ وأنٛلی ہنٛدِ ذریعہِ چِٹھہِ قسم
تار	بجلی تار
تار	کٔدٕل
تار	انا، من یا ارادٕ
نم	اتھن تہٕ کھورن ہٕنٛزن انگجن ہنٛدی نم۔
نم	نمن۔ جھکُن۔
ژیر	ژیر گژھن۔
ژیر	میوٕ
گرٕ	کأنٛہہ چیز گرُن۔
گرٕ	مکانہٕ (رہأیشی جاے)
گٹھٕ	کپر گٹھٕ۔ مکایہِ گٹھہٕ

گٹھ	جٕجیرِ ہُنٛد گٹھ
نکھ	گُنہِ چیٖز کس تلنس منٛز مدد کرُن۔
نکھ	پھیٚکیُک پٕٹھُم حِصہٕ۔
أٹ	رٔلِتھ سأزش کرٕنۍ۔
أٹ	ییرٕ پٔنیُس دچہِ بندرِیایِرن دَلہِ پیٹھہٕ ٹُلان چھ۔

(۳۶)

رِشتن ہُنٛد دُنیا

(ألف): پٔنُن پان   Self

مول	Father	(بب)
موج	Mother	(موج)
ہش	MotherinLaw	(ہش موج)
ہِہُر	FatherinLaw	(ہہرٕ بب)
خانہٕ دارِنۍ	Wife	(آشٕنۍ)
خانہٕ دار	Husband	(اوش یارؠ ن)
نیٚچُو	Son	
کوٗر	Daughter	
نۄش	DaughterinLaw	
زامتُر	SoninLaw	
بُڑ ببب	GrandFather	(مأ لِ سُنٛد مول)
دبد	GrandMother	(مأ لِ ہِنٛز موج)

ہہرٕ بب سُنٛد مول۔   بُڑٕ ہیٔہُر

ہِہر بب سٕنز ہَش ۔	بڑٕ ہَش

(ب) مألی سٕندِ طرفٕکی رِشتہٕ:

پِتر	مألی سُنٛد بوے
پِچِھنٛز	پِتٕر سٕنز آشِنٛز
پِتُر بوے	پِتٕر سُنٛد نیچو
پِتر بینہٕ	پِتٕر سٕنز کوٗر
پِتر بأے کاکنٛز	پِترِس بأے سٕنز زنانہٕ
پِتُر بیمہٕ	پِترِ بینہٕ ہُنٛد خاندار
پِتر بابہٕ تھر	پِترس بأے سُنٛد نیچو
پِتٕر بابہٕ تھر نوش	پِترِس بأے سٕندِس نیچوِی سٕنز زنانہٕ۔
پِتر بینہٕ	پِترِ بینہٕ ہٕنز کوٗر
پوپھ	مألی سٕنز بینہٕ
پوپھو	مألی سُنٛد بیمہٕ
پوپھتُر بوے	پوپھِ ہُنٛد نیچو
پوپھتٕر بینہٕ	پوپھِ ہٕنز کور
پوپھتٕر بأے کاکنٛز	پوپھِ ہٕندِس نیچوِی سٕنز زنانہٕ۔
پوپھتٕر بیمہٕ	پوپھِ ہٕندِس نیچوِی سُنٛد نیچو
پوپھتُر بابہٕ تھر	پوپھِ ہٕندِس نیچوِی سٕندِس نیچوِی سٕنز زنانہٕ۔

پوپھۍ ترٕ بینہٕ تھر	پوپھۍ ترٕ بینہِ ہُنٛد نیٚچو
پوپھۍ ترٕ بینہٕ تھرنوٚش	پوپھۍ ترٕ بینہِ ہنٛد نیٚچوی ہِنٛز زنانہٕ۔

(ج) ماجہِ ہٕنٛدِ طرٕفکی رشتہٕ:

مام	ماجہِ ہُنٛد بوے
مأمنۍ	مامہٕ ہِنٛز آشیٚنۍ
مامہٕ تُر بوے	مامہٕ سُنٛد نیٚچو
مامہٕ ترٕ بینہِ	مامہٕ ہِنٛز کوٗر
مامہٕ ترٕ بأے کأکنۍ	مامہٕ ترِس بأے ہِنٛز زنانہٕ۔
مامہٕ تُر بیمہٕ	مامہٕ ترٕ بینہِ ہُنٛد خاندار
ماس	ماجہِ ہٕنٛز بینہِ
ماسو	ماسہِ ہُنٛد خاندار
ماسہٕ ترِ بینہِ	ماسہِ ہٕنٛز کوٗر
ماسہٕ تُر بوے	ماسہِ ہُنٛد نیٚچو
ماسہٕ تُر بیمہٕ	ماسہٕ ترِ بینہِ ہُنٛد خاندار
ماسہٕ ترٕ بأے کأکنۍ	ماسہٕ ترِس بأے ہِنٛز خانہٕ دارِٚنۍ۔

(د) پٲنۍ رشتہٕ مألی ہِنٛدِ طرفہٕ:

ا۔ بوے

بٲے کاکنٛز	بٲے ہِنٛز خاندار ینٛز (تیلہِ اَسس کاکنٛز ونان۔ کاکھ اَسی بڑس بیمس یا لوکٹس پوٚ پھوس تہٕ ونان ووٚنی چھس بابِی تہٕ ونان)
بابہٕ تھر	بٲے سُنٛد نیچو
باوزٕ	بٲے ہِنٛز کوٗر
بابہٕ تھر نوٚش	بابہٕ تھر ہِنٛز زنانہٕ
باوزِ زامِتٕر	باوزِ ہُنٛد خانہ دار

۲۔ببنہٕ

بیمہٕ	ببنہِ ہُنٛد خانہٕ دار
ببنزٕ	ببنہِ ہِنٛز کوٗر
ببنہٕ تھر	ببنہِ ہُنٛد نیچوو
ببنزٕ زامتر	ببنزِ ہُنٛد خانہ دار
بینتھر نوٚش	ببنہٕ تھر ہِنٛدِس نیٚچوِ ہِنٛز زنانہٕ

۳۔پنٛنز رشتہٕ زنانہِ ہِنٛدِ طرفہٕ:

سال	زنانہِ ہِنٛز ببنہٕ۔
سأجو	سأج (سالی) ہُنٛد خانہٕ دار۔

(۴۷)

سَر، گوپھ، صحت افزامقامات تہٕ مذہبی جایہٕ

(ألف) کشیرِ ہٕندی سَر:

۱۔ تارسر مارسر ۲۔ وولرسر ۳۔ ڈل سَر

۴۔ آنچار ۵۔ کوثسر ناگ ۶۔ شیش ناگ

۷۔ کائج ناگ ۸۔ نندن سر ۹۔ مانس سر (مانسبل)

۱۰۔ اہرِ بل ابشار ۱۱۔ گنگہٕ بل ۱۲۔ ویری ناگ

۱۳۔ اچھِ ول ۱۴۔ نندن سر

(ب) باغات:

۱۔ نشاط باغ ۲۔ شالمار باگ

۳۔ پہلگام ۴۔ چشمہ شاہی

۵۔ پری محل ۶۔ گلہِ لالہٕ باغ Tulipgarden

۷۔ باٹنیکل گارڈن ۸۔ گلمرگ

۹۔ داچھی گام ۱۰۔ ہارون

(ج) مذہبی مقامات:

۱۔ بابا پیام الدین ریشی ۲۔ بابا غلام شاہ بادشاہ

۳۔ حضرت بل — ۴۔ شنکراچاریہ کوہ ماران

۵۔ بڈٕ مسجد — ۶۔ دستگیر صأبن

۷۔ مخدوم صأبن کوہ ماران — ۸۔ امرناتھ

۹۔ علمدارِ کشمیر — ۱۰۔ عشہِ مقام

۱۱۔ باباشکورالدین ریشی — ۱۲۔ اہم شریف

۱۳۔ شہری کلاش پورہ — ۱۴۔ نبی صأبن ورمل

۱۵۔ زیارت حضرت ابوبکر صدیق تاپر

(د) کٔشیر ہِنٛد بن طرفاتن چھ گوپھازتہِ موجوٗد۔ کیٛنہہ مشہوٗر گوپھ چھِ یتھہٕ کنہٕ

۱۔ امرناتھ، پہلگام — ۲۔ أری راے اسلام آباد

۳۔ علمدارٕ سٕنز کیموہ — ۴۔ زأنہ شاہ صأبنٕز

۵۔ احد صأبٕنز گوپھ نہا لپور پٹن — ۶۔ بیرِوچ گوپھ

(۳۸)

سانہِ گنڈِ باشہِ قسم

(الف) مردن ہٕنڈی

۱۔ اُٹھی کجہِ لوٚٹھ	۲۔ چرخہٕ کوٗٹ
۳۔ ژہکل ژھونٛژ	۴۔ کپڑی کپڑی
۵۔ سوزٕ ہوریا سوزٕ لوٚنگ	۶۔ ہوکس یہِ کُس
۷۔ چور سپاہی	۸۔ رزٕ لمہٕ لمہٕ
۹۔ اَچھِ دار	۱۰۔ ٹِکہٕ داوٕج
۱۱۔ پراجہ گرٛٹہٕ	۱۲۔ کمر دَب
۱۳۔ اُنی کتر	۱۴۔ لورِ جنگ
۱۵۔ ہونی جنگ	۱۶۔ کوکر جنگ

(ب) زنانن ہٕنڈی

۱۔ ہوکہٕ چی چی	۲۔ تُلے لوٚنگُن
۳۔ سوزلونگ	۴۔ ہُہٕ کُس بہ کُس
۵۔ رٕہی (ڈٕری گنڈِتھ)	۶۔ اُنی کتر

(۳۹)

کھنٕکی عادات

۱۔ۂند رِوٕتھِتھ صُبحٕ چاے۔دوٚدرلاٗ وِتھ آساکھ چاے تہٕ ژوٚٹ۔

۲۔یوٗ ہے باہ بجے ہیوٗ کوج۔(توٚمُل رٕنتھ تہٕ سبزی)

۳۔ژورٕ بجہِ أندی پٔکھ بیٚیہِ نوٗنہٕ چاے۔

۴۔شونگنہٕ بروٚنٛہہ بیٚیہِ (توٚمل تہٕ سبزی پاکہٕ وِتھ)

پٔژھس کیاچھ ہریمانہٕ آسان:

ییٚنہٕ وِزِ قہوٕ تہٕ ووٚنی جوس تہٕ/یا لپٹن چاے۔

شامس کھینہٕ پتہٕ شونگنہٕ بروٚنٛہہ دَم ٹیوٗٹھ

کھنٕکو باقے چیز

سبزی:۔ہاکھ،اَل،روانگن،مٹر(قرٕ) وانگن،بند گوبھی،پھول گوبھی،اولو،گنڈٕ،گازرِ،سوژل،پمبہٕ ہاکھ،ھمبہٕ،رزما،گوگجہِ،مُجہِ،ہَنٛد،ندٕری،پالکھ،گاڈٕ،ژامن،ماز۔

سلادٕ قسم:۔روانگن،لیوٚمب،لأر،مُجہِ،گازرِ،مرٕژ وانگن،ڈوٚنی ژیوٚٹ،آنچار،زامُت دوٚد۔

ژٹیٚنیٚ قسم:۔ڈوٗنی ژیوٚٹ، گنڈٕ ژیوٚٹ،اولوموٗنٛجہِ مجہ ژرٛیوٹ۔

وازٕ وانٛکۍ قسم:-

۱۔کباب	۲۔ڈٔنی	۳۔طبق ناٹھ
۴۔رِستہٕ	۵۔روغن جوش	۶۔کورمہٕ
۷۔دوٗدٕ ناٹھ	۸۔یخنٕو	۹۔آب گوش
۱۰۔شأمی کباب	۱۱۔کوکر	۱۲۔بمہٕ ژوٗنٹھ
۱۳۔ٹنگ	۱۴۔گوشتابہٕ۔	

مسالہٕ تہٕ اَتھہٕ ستۍ تعلق تھاون وألۍ چیز:-

مرٕژ وانٛگن، اَلہٕ بجہٕ تہٕ نچہِ، بأدیانہٕ، سرکہٕ، لیٛڈر، روٗنگ، دانہِ ول

جانورن ہنٛد بن ژھون کیا چھ وَنان:-

۱۔گاوژھوس	ووژھ/وژٕھر
۲۔ژھاولۍ ژھوس	پُتر/پٕتر
۳۔گبہٕ ہنٛدِس ژھوس	چھِر
۴۔ہوٗنۍ بچس	یوٗکُت
۵۔گُرۍ بچس	بچھیرٕ
۶۔کوکر، بطخ تہٕ أنٛز بچس	پۆت

(۴۰)

چوپاے، چرٕنٛد، پرٕنٛدٕ تہٕ کُلۍ

(الف) ا۔ عام پرٕنٛدٕ

ژٕر۔ کاڈُر۔ گانٹھ۔ بٕچُر۔ ہأر

راتہٕ موغُل۔ کاو۔ کوتُر۔ نلہٕ کرأ ش

۲۔ سی جانور

(۱) کوکر۔ بطخ۔ أنٛز

(۲) تیر۔ ژھاول۔ داند۔ گاو

مہاجر پرٕنٛدٕ:

پچھن۔ کُکِل۔ ہاگُر۔ یکُر۔ ستہٕ تُت۔ کولہٕ ٹوٹت۔ جل۔ بژگ۔ تُھج۔ قُمیر۔ چھمبہٕ کوتر۔ بڈٕ کأنی۔ اسمأنی أنٛز۔ ژِگل۔ کیوٚس۔ گُھو ریوٚنز۔ واریٖل۔ رنگہٕ ژٕر۔ ندہر۔

(ب) عام کُلۍ:

ا۔ وٮ۪ر	۲۔ پھرٕس	۳۔ ژوٗنٹھ
۴۔ ٹنگہٕ کُلۍ	۵۔ ژٕنُن	۶۔ أر
۷۔ گلاس	۸۔ انجیر	۹۔ دأن
۱۰۔ اولچہٕ	۱۱۔ بڑٕ مٕج	۱۲۔ ڈونۍ
۱۳۔ اَلُن تھرٕس	۱۴۔ ژِریر	۱۵۔ بادم
۱۶۔ دَچھ	۱۷۔ کِکُر	۱۸۔ بٔنۍ

(ج) وَن کُلی:

۱۔ یأر	۲۔ دیودار	۳۔ بُدُل
۴۔ بُرزل	۵۔ پوہ	۶۔ پاکھر
۷۔ گُڑھ	۸۔ کنزل	۹۔ رأئیل
۱۰۔ بُم	۱۱۔ سونِگل	۱۲۔ رِکلَم

(۴۱)

کٔشیرِ ہنٛدی کہنٛیہ گذریمٕتی شعرائے کرام

ژودٲہمہِ صدی پیٹھ گنٕوہمہِ صدی تام

۱۔شتی کنٹھ ۱۲۰۰ء

۲۔لل دید ۱۳۳۵ء ولادت پانپر سیمپور

۳۔شیخ نورالدین نورانی نُنٛد ریٖوش۔باغ سلیمان کیموہ ۱۳۷۷ء-۱۴۳۸ء

۴۔شامہٕ بی بی پنداہم صدی

۵۔بھٹ اوتار ۱۴۲۰ء/۱۴۴۰ء

٦۔حبہ خوتون ژندر ہار بوٹہ نیٖو ۱۵۵۱ء/۱٦۰٦ء

۷۔خواجہ حبیب اللہ نوشہری (حبی) سرینگر ۱۵۵۵ء/۱٦۱۷ء

۸۔صاحب کول سرینگر ۱٦۰۵ء/۱٦۴٦ء

۹۔مرزا اکمل الدین خان بدخشی اکمل سرینگر ۱٦۰۵ء/۱۷۱۷ء

۱۰۔نوندہ اکمل ۱۷۲۰ءوفات

۱۱۔روپہ بھوانی الک ایشوری سرینگر ۱٦۲۵ء-۱۷۲۱ء

۱۲۔نندہ ڈار (کاٹھیوٗل) ۱۷۷۴ءوفات

۱۳۔کاظم گنائی (زاسو) ارداہم صدی

۱۴۔ اُرنہٕ مال	(پلہالن سرینگر)	۱۸۰۰ء وفات
۱۵۔ شاہ غفور	(چھون بڈگام)	اردٲہمہٕ صدی ہُنٛد ٲخری ژورم حصہٕ
۱٦۔ انوروا و	وو گمنہ بانگل؟	
۱۷۔ شاہ قلندر	ہائیگام ؟	
۱۸۔ مومن صاب	(بب گام)	کُنوٛہمہٕ صدی ہُنٛد گوڈٕ حصہ
۱۹۔ کرم بلند	(واتھور بڈگام)	۱۸۲۳ء
۲۰۔ سوچھِ کرال	(یندرن پلووم)	کُنوٛہمہٕ صدی ہُنٛد نصف
۲۱۔ محمود گامی	(اَروادی ڈورو)	۱۷٦۵ء وفات ۱۸۵۵ء
۲۲۔ ولی اللہ متو	(نوشہر سرینگر	٦۰-۱۸۵۸ء
۲۳۔ ظریف شاہ ظریف	(صفاپور گاندربل) ۱۸۵٦ء	
۲۴۔ بیب دبد	(حضرت بل)	۱۸٦۰ء
۲۵۔ رحم سوپوری	(محلّہ تبلیاں)	وفات ۷۵/۱۸٦۵ء
۲٦۔ عبدالاحد ناظم	(وینٛجہِ بیور)	وفات ۱۸٦۵ء
۲۷۔ شکر ریوٚش	(بدرہ کوٹ بانگل)	وفات ۱۸۷۰ء
۲۸۔ رسول میر	(سہہ پور شاہ آباد ڈورو) وفات ۱۸۷۰ء	
۲۹۔ میر سیف الدین منطقی	(نارہ بل سرینگر بڈگام) وفات ۱۸۷۴ء	
۳۰۔ میر شاء اللہ کریری	(کریری ورمل)	۱۸۱۳ء/۱۸۷۵ء
۳۱۔ مقبول شاہ کرالہ وٲری		۱۸۲۰ء/۱۸۷٦ء

۳۲۔ پنڈت آنند رام پر مانند	(مٹن)	۱۷۹۱ء/۱۸۷۹ء	
۳۳۔ نعمہ صائب	(سرینگر)	وفات ۱۸۸۰ء	
۳۴۔ پنڈت نیل کنٹھ شرما	(ڈب واگورہ گاندربل)	۱۸۸۸ء	
۳۵۔ لچھمن جو بُلبُل	(ناگام)	۱۸۱۲ء-۱۸۷۲ء	
۳۶۔ پڑاکاش رام کوریگام		وفات ۱۸۸۵ء	
۳۷۔ خواجہ اکرم دردمند	(ژرارشریف)	وفات ۱۸۸۶ء	
۳۸۔ شاہ ابراہیم	(تلگام پٹن)		
۳۹۔ پیر غلام حسن شاہ کھویہامی مورخ	(بنڈپورہ)	۱۸۳۳ء-۱۸۹۹ء	
۴۰۔ علی بن حقانی	(سویہ بگ بڈگام)	۱۸۷۸ء	
۴۱۔ ماسٹر زندہ کول	(شالہ ٹینگ سرینگر)	۱۸۸۴ء	
۴۲۔ پیر شمس الدین فطرت	(جامع مسجد سرینگر)	۱۸۹۰ء	
۴۳۔ حسن شاہ حسن	(ژرار)	۱۹۰۰ء وفات	
۴۴۔ رحمان ڈار	(چھتہ بل)	۱۹۰۰ء وفات	
۴۵۔ مولوی صدیق اللہ حاجن	(بنڈپور)	۱۸۳۲ء-۱۹۰۰ء	
۴۶۔ محی الدین گنے	(ترال)	۱۹۰۰ء وفات	
۴۷۔ مرزہ میر	(ووٹن ٹنگمرگ)	۱۸۱۱ء-۱۹۰۱ء	
۴۸۔ پیر عبدالقادر قدیر	(وانتہ پورہ سرینگر)	۱۹۰۲ء	

۴۹۔ حضرت عبدالصمد بٹ (شمس فقیر) کرشپورہ بڈگام ۱۸۳۹-۱۹۰۳ء

۵۰۔امر چند ولیؔ (بڈیار سرینگر) ۱۸۹۳ء

۵۱۔مولانا حیرت

۵۲۔عبدالوہاب پرے (وہاب) حاجن بنڈ پور ۱۸۴۵ء-۱۹۱۴ء

۵۳۔سید امیر شاہ کریری (کریری) ۱۸۴۶ء-۱۹۰۵ء

۵۴۔غلام احمد حبیب (سرینگر) وفات ۱۹۰۸ء

۵۵۔عبدالاحد نام (کھویہامہ بانڈی پورہ) وفات ۱۹۱۱ء

۵۶۔لالہ تانترے (حاجن) ۱۸۴۸ء-۱۹۱۲ء

۵۷۔وہاب کھار (کھریو) وفات ۱۹۱۲ء

۵۸۔مولوی عبدالغفار تائب۔اصل پٹن دفن خانپورہ۔۱۸۲۵ء-۱۹۱۴ء

بر دروازہ آستان سید جانباز ولیؒ

۵۹۔مُلا حبیب اللہ حکیم (شہلہ ٹینگ سرینگر) ۱۸۴۸ء-۱۹۰۵ء

۶۰۔محمد سراج (سرینگر) وفات ۱۹۱۸ء

۶۱۔رمضان بٹ گنستان (سمبل) ۱۸۸۷ء-۱۹۱۸ء

۶۲۔اسد پرے (حاجن) ۱۸۶۲ء-۱۹۲۰ء

۶۳۔حاجی محی الدین مسکین (سرینگر) ۱۸۶۵ء-۱۹۲۱ء

۶۴۔احمد بٹہ واری (بٹہ وارہ سرینگر) ۱۸۴۵ء-۱۹۱۸ء

۶۵۔وازہ محمود (نواب بازار سرینگر) ۱۸۳۴ء-۱۸۲۴ء

۶۶۔شری کرشن راجانک ونپوہ (رازدان) وفات ۱۹۲۵ء

۶۷۔ بہاوالدین نقشبندی	(وندہامہ لار)	وفات ۱۹۲۵ء
۶۸۔ پیرعزیز اللہ حقانی	(زرپرستان سرینگر)	۱۸۵۴ء-۱۹۲۸ء
۶۹۔ اسد میر		۱۸۷۷ء-۱۹۲۸ء
۷۰۔ عبدالرحیم اعمیٰ	(نوگام بانہال)	۱۸۸۴ء-۱۹۳۰ء
۷۱۔ ملہ خالق	(پلہالن)	۱۸۸۱ء-۱۹۳۱ء
۷۲۔ سید مظفر شاہ	(کریری)	۱۸۶۷ء-۱۹۳۵ء
۷۳۔ احمد پرے	(شورہ گری محلّہ سرینگر)	۱۸۷۶ء-۱۹۳۶ء
۷۴۔ پیر غلام محمد حنفی	(سوپور۔ حاتی شاہ)	۱۸۶۹ء-۱۹۳۷ء
۷۵۔ محمد اسماعیل نامی	(کاوڈارہ سرینگر)	۱۸۸۴ء-۱۹۴۰ء
۷۶۔ محمد الیاس ژراری	(ژرار شریف)	۱۸۸۱ء-۱۹۴۱ء
۷۷۔ پیر عبدالقادر آشم	(سرینگر)	۱۸۹۷ء-۱۹۴۶ء
۷۸۔ غلام نبی دلسوز	(نٹی پورہ)	۱۹۱۹ء-۱۹۴۵ء
۷۹۔ عبدالاحد آزاد	(رانگل بڈگام)	وفات ۱۹۴۸ء
۸۰۔ عبدالستار عاصی	(سرینگر)	وفات جنوری ۱۹۵۱ء
۸۱۔ مجید میر	(اسلام آباد)	۱۸۶۴ء -۱۹۵۲ء
۸۲۔ پیرزادہ غلام احمد مہجور	(مترگوم پلوامہ)	۱۸۸۵ء-۱۹۵۳ء
۸۳۔ احد صوفی	(پانپر)	وفات ۱۹۵۴ء
۸۴۔ غلام قادر سایل	(کلال دوری سرینگر)	۱۸۹۱ء-۱۹۵۴ء

۸۵۔ کیشو ناتھ مندلو رنجور (سرینگر) وفات ۱۹۵۷ء

۸٦۔ محمد شعبان ڈار (پشواری حاجن) ۱۹۲۴ء أندی پکو

۸۷۔ کبیر لون (آرہ موٗل)

۸۸۔ لسہ خان فدا اسلام آباد

۸۹۔ فتح جو (یازدار کشتوار) ۱۸۹۷ء

۹۰۔ عبدالقدوس رسا جادوانی (بھدرواہ) ۱۹۰۱ء

۹۱۔ صمد میر (نمبل ہار) ۱۹۰۱ء

۹۲۔ پیر غلام نبی (ناوپورہ سرینگر) ۱۹۰۲ء

۹۳۔ سید شمس الدین اندرابی غمگین (رتن پور) ۱۹۰۲ء

۹۴۔ غلام مصطفٰے منظور تیلونی (اسلام آباد) ۱۹۰٦ء

۹۵۔ قاضی نظام الدین قاضیؔ (خانیار سرینگر) ۱۹۰۷ء

۹٦۔ غلام حسن ڈرائیور (سرینگر) ۱۹۰۷ء

۹۷۔ عبدالاحد زرگر (احد زرگر) (بٹہ پورہ سرینگر) ۱۹۰۸ء

۹۸۔ مرزا عارف (اسلام آباد) ۱۹۱۰ء

۹۹۔ دینا ناتھ المست سرینگر ۱۹۱۵ء

۱۰۰۔ غلام حسن انقلاب (پانپور) ۱۹۱۱ء

۱۰۱۔ غفار ڈار (ژکر تحصیل پٹن) وفات ۱۹۷۴ء

۱۰۲۔ نندہ لعل انبار دار (سُر پورہ) ۱۹۱۸ء

۱۰۳۔غلام رسول آزاد	(کرسو پادشاہی باغ)	۱۹۱۵ء
۱۰۴۔عبدالحق برق	(سرینگر)	۱۹۱۵ء
۱۰۵۔ہنس راج وزیر	(کشتوار)	۱۹۱۶ء
۱۰۶۔دینا ناتھ نادم	(سرینگر)	۱۹۱۶ء
۱۰۷۔غلام نبی عارض	(رانگر بڈگام)	۱۹۱۶ء
۱۰۸۔غلام محمد اُلفت کشتواڑی	(کشتوار)	۱۹۱۷ء-۲۰۱۹ء
۱۰۹۔محی الدین حاجنی	(حاجن)	۱۹۱۷ء
۱۱۰۔عبدالستار اعظمی	(کیگام پلوامہ)	۱۹۱۷ء
۱۱۱۔پی ابن پشپ	(سرینگر)	۱۹۱۷ء
۱۱۲۔پتامبر ناتھ درفانی	(وبڑار ناگ سرینگر)	۱۹۱۹ء
۱۱۳۔نور محمد روشن	(سرینگر)	۱۹۱۹ء
۱۱۴۔غلام احمد مقبل	(سرینگر)	۱۹۱۹ء
۱۱۵۔خضر مغربی	(کنہ کدل سرینگر)	۱۹۲۱ء
۱۱۶۔ملک امام الدین مخمور	(دروگجن سرینگر)	۱۹۲۱ء
۱۱۷۔غلام نبی فراق	(سرینگر)	۱۹۲۲ء-۱۹۱۸ء
۱۱۸۔ارجن دیو مجبور	(زآنہ پور کولگام)	۱۹۲۳ء
۱۱۹۔غلام احمد نار کولگامی	(سوپٹ کولگام)	۱۹۲۳ء
۱۲۰۔امین کامل کاپرن	(کولگام)	۱۹۲۳ء-۱۹۱۶ء

۱۲۱۔عبدالخالق ٹاک زینہ گیر	(زینہ گیر)	۱۹۲۴ء
۱۲۲۔سید محی الدین نواز	(رتن پورہ)	۱۹۲۶ء
۱۲۳۔محمد احسن احسن حاجن	(بنڈپور)	۱۹۳۰ء-۱۹۱۷ء
۱۲۴۔پیر مبارک شاہ فطرت	(سرینگر)	۱۸۹۸ء
۱۲۵۔شمس الدین کافور	(شرت پور شوپیان)	۱۹۱۲ء
۱۲۶۔سید عبدالجبار شاہ بخاری خاموش کریری		۱۹۱۲ء-۱۹۷۴ء
۱۲۷۔عبدالمجید سائرؔ	(سرینگر)	۱۹۱۵ء
۱۲۸۔عمہ خوجہ (احمد اللہ اُلفت)	(سوپور)	۱۹۱۷ء
۱۲۹۔غلام نبی گوہر	(ژرار شریف)	۱۹۳۴ء-۲۰۱۸ء۔
۱۳۰۔نشاط انصاری	(دلنہ ورمل)	۱۹۳۰ء
۱۳۱۔رشید نازکی	(بنڈپور)	۱۹۳۵ء-۲۰۱۸ء
۱۳۲۔سید میر شاک کاشانی	(شالمار سرینگر)	۱۸۹۵ء-۱۹۱۷ء
۱۳۳۔تنہا انصاری	(دلنہ ورمل)	۱۹۱۴ء-۱۹۶۹ء
۱۳۴۔فاضل کشمیری	(راول پورہ سرینگر)	۱۹۱۶ء
۱۳۵۔کامگار کشتواری	(کشتوار)	۱۸۸۸ء-۱۹۸۴ء
۱۳۶۔نشاط کشتواڑی	(کشتوار)	۱۹۱۰ء-۱۹۸۸ء
۱۳۷۔محمد امین شکیبؔ	(سوپور)	۱۹۳۹ء-۲۰۱۸ء
۱۳۸۔علی محمد شہباز	(ہندوارہ)	۱۹۹۳ء

۱۳۹۔غلام محمد غمگین	(شر پورہ بٹن)	۱۹۴۳ء-۲۰۱۵ء
۱۴۰۔نظام الدین سحر	(عشہ پورہ ہندوارہ)	۱۹۴۶ء-۲۰۱۸ء
۱۴۱۔محی الدین گوہر	(سوپور)	۱۹۹۴ء
۱۴۲۔منظور ہاشمی	(وترگام ورمل)	
۱۴۳۔ڈاکٹر جی ایم آجر	(سوپور)	۱۹۴۲ء/۲۰۲۱

(۴۲)

چِٹھِہ تہٕ مضمون نگأری

(الف) چِٹھِہ

چِٹھبن ہٕندی چھِ ترٛے قسم وَنہِ آمٕتی۔

ا۔ سرکأری۔ ۲۔ ذأتی / نجی ۳۔ کاروبأری

ا۔ سرکأری:۔ یِمن چِٹھبن اندر ہیکو کھأسی یِیمہٕ قسمٕکی تحریر وَنہِ کڈِتھ:

ا۔ ایڈمشنہٕ خأطرٕ درخاس۔

۲۔ چھُٹی خأطر درخاس۔

۳۔ ایکسکرشن خأطر درخاس۔

۴۔ محلہٕ چہِ بہبوٗدی خأطرٕ افسرس درخاس۔

۵۔ آر۔ ٹی۔ آئی درخاس۔

۶۔ گھاٹ تبدیل کرنہٕ موکھہٕ درخاس تہٕ۔

بیترِ بیترٕ ہتہٕ قسمٕکی روقہٕ۔

۲۔ ذأتی:۔ اگر چہ موبائل بارسس یِنہٕ کِنی اَمہِ قسمہٕ چِبن چِٹھبن ہُنٛد

خأتمے چھُ سپدیمُت تاہم چھ اتھاسس منٛز اَسہِ نِشہِ ترٛشہِ مثالہٕ تہٕ یِیتہٕ کینٛہہ

نمایندٕ کأشرِ چِٹھہِ ووٗنی کتأبی صورتس منٛز تہٕ کأشرس ادبہٕ کس سرمایس ہُر بر چھ

کران ۔ یێمہِ تلہٕ یمن چِٹھبن ہٕنٛدی انہار تہٕ مضموٗن ذہنس منٛز ییٚتھ انسانی فطرٕتکی فطری جذبہٕ بروٗنہہ چھ کُن چھ یوان۔

۳۔ کاروبأری :- کارِ بأری چِٹھبن ہُنٛد رٕواج تہِ چُھ وُچھوے تہٕ موبائیلن ژھو کہٕ رأوی تھےٚ تھوومُت ۔ ووں گوذأتی دِلچسپیو تہٕ مجبوٗریو سببہ چھ کُنہِ کُنہِ پٔرشن چِٹھبن ہُنٛد کانٛہہ اَتاپتاہ بروٗنہہ کُن یوان۔ مگر گوڑ کرو أسی چِٹھہِ لیکھنٕکی آداب پیٚتھن پیش۔ مثالے:

چِٹھبن چھ عام پأٹھی ژور حصہٕ آسان۔ نجی چِٹھبن ہٕنٛدِ خأطرِ چھ۔

ا۔ پیشأنی ۔۲۔ روے سخن یا القاب ۔۳۔ نفسِ مضمون ۔۴۔ اند

پیشأنی :- اتھ اندر چھ تمہِ جایہِ ہُنٛد ناو تہٕ تأریخ لیکھنہٕ یوان ییٚتہٕ پٹھہٕ چِٹھی لیکھنہٕ ییہِ ۔ اگر چِٹھی مقأمی دأیرہٕ اندر سوزٕنی آسہِ تیٚلہِ چھ محلک ناو کأنی۔ ریاستس منٛز آسہِ تیٚلہِ ہیٚکو ضلک یا اگر ریاستہٕ پٹھ آسہِ تیٚلہِ ہکو ریاست یا وادی ہُنٛد ناو تہٕ لیکھِتھ۔

۲۔ روے سخن یا القاب:- اتھ اندر چھ تسُنٛد ناو یا القاب وآداب لیکھنہٕ یوان یسنٛدِ ناوٕ روقہٕ آسہِ۔

۳۔ نفسِ مضمون:- سُہ اصل مدعا مقصد ییٚمہِ موکھہٕ روقہٕ لیکھُن مطلوب اوس۔

۴۔ اَند:- اتھ اندر چھُ پنُن ناو نوٗس تہٕ اند درج کرنہٕ یوان ۔ نموٗنہِ چھ ییٚتھٕ کنہِ۔

(نموٗنہٕ ۱)...... باباغلام شاہ یونیورسٹی منٛز پران پنہٕ نِس بأیس چِٹھی لیکھنہٕ زِ عیٖذ پٮ۪ٹھ ییٚہِ پانٛژھ شیٚے دوہ بروٚنٛٹھے گرٕ۔ مثالے:

ورمُل

۷/ اکتوبر ۲۰۱۸ء آتھوار

میانہِ ٹاٹھ بایہِ

السلام علیکم ورحمۃ اللہ وبرکاتہ

سلامہِ پتہٕ چھم گذٲرش زِ ووٚنی چھے ژٕے فون اکثر بنٛدٕ ے

آسان۔ اکرم جبین وٕنم ژٕے چھےفون پھٕٹمُت۔ مگر کأنٛسہِ دوستہٕ سٕنٛدِ فونہٕ

پٮ۪ٹھ تہِ ہیٚکہٕ ہکھ فون کٔرِتھ۔ خٲر پاپہٕ چھے ونان زِ عیٖذ پٮ۪ٹھ ژٔرٕ زِ پانٛژھ داہ دوہ

بروٚنٛٹھے گرٕ۔ اکھٕتے تٲری زِ فون تہِ ستی پیٚتی شیٖہر ناوون۔ چِٹھی رٕژٕ تھے کٔری زِ

کأنٛسہِ یارٕ سٕنٛدِ فونہٕ پٮ۪ٹھ کتھ۔ ممی چھ سخ پریشان۔

والسلام

چون بوٚڈ بوے

اکبر علی

(نموٗنہ ۲)۔ یارس کھاندرس پٮ۪ٹھ مبارک یُس ریاستہٕ نبر چھُ۔

کٔشیٖر

۹/ اکتوبر ۲۰۱۸ء۔ ژٔندروار

میانہِ لوکچار کہِ یارٕ نذیر احمد

السلام علیکم ورحمۃ اللہ وبرکاتہ

زمانہٕ گوز ِچون اتاہ پتاہ ہے چُھنہٕ۔فون نمبر تہٕ چھُے ظٕہر یا بدلوومُت۔ پرٲنس نمبرس کٔرِی واریاہ فون۔ سُہ چُھ بند یوان۔ گوڈٕ چھ یم کمپنی وٲلی تہٕ ہنگہٕ منگہٕ نمبرن پرابلمہٕ کران مےٚ تہٕ پے یہٕ نٔوی نمبر کڈٕنی۔ایرٹیلس چھنہٕ ییٚتہٕ سکنلے۔ راتھ بوزُم زِ ژےٚ چھُے کس تام امریکی کورِ ستی خاندر کوٚر مُت۔ اکبرن وۄنم سُہ چھُے ژےٚ اتہٕ سمکھیامُت۔ تمی دیۄتم ایڈریس تہٕ۔میانہٕ طرفہٕ چھُے مبارک۔ بھابی تہٕ وٲنی زِ مبارک۔ اللہ تعالیٰ کٔری نو زندگی ہنٛز تمام خوٚشیہ عطا۔ ییٚہٕ سوزی نے پان سے ہیٚوٕ فرمانبردار نیچوٕ لی ہے۔ میانہٕ طرفہٕ ییٚہٕ اکہٕ لٹہٕ مُبارک۔ مےٚ سوزی زِ پنُن فون نمبر تہٕ یا کٔرِی زیتھ نمبرس پٹھ فون ۳۸۷۶۵۴۱۲۳۰۔ والسلام

چون لوکچارُک یار

عبداللہ نارنگی

کچھ ڈور۔رام گڈھ

ذٲتی یا نجی روقن ہنٛدِس ضمنس منٛز چھ یہ وُچھنہٕ آمُت زِ ووٚنی چھ موبائل فون بارسس ینہٕ کنٛی یہ رِواج واریاہ کم بلکہِ وُچھوٚ تہٕ اند ہیٚتھے ختم گومُت۔ چِٹھی سوزٕنی دون ورقن پٹھ یوسہٕ اُٹھ داہ منٹ تہٕ کیٚہ آسہِ چھ وول موبائلس پٹھ گانٹہٕ وادن دوٚہی دوہس کتھ کرنہٕ کنٛی فرسودٕ عمل بنیٚمُت۔ تاہم چُھ گٔنہٕ گٔنہٕ ترٛشہٕ مثالہٕ تہٕ بروٚنہہ کُن یوان زِ گٔنہٕ جایہٕ چُھنہٕ موبائل ترٛشہ کٲم

یژھتھ تہٕ گرِتھ ہبکان یژھ ازتہِ چِھٹھی گرِتھ چھ ہبکان مثالے۔

محمد سلطان چُھ پنہٕ نہِ وأنسہِ ہٕنٛدِس (لوکٹس) پترِس بأیس یعنے محمد سلطان نِس مألس ہٕتی ملالہٕ دأری تراونک صلاح ییٚمہِ آیہِ دِوان۔

فتح پور

۳/۱اکتوبر۲۰۱۸ء

ٹاٹھِ پچھہِ لالہٕ

السلام علیکم ورحمۃ اللہ وبرکاتہ

وار یاہ کال وونم سونچان زِ بہ کرے ژےٚ فون تہِ کیاز ژےٚ تہٕ چأنس بڈِس بأیس یُس میون مول تہٕ چھ درمیان یوس ملالہٕ دأری پتیٚ موکیٛژٕ ورتو پتھ چلان چھ سُہ وُچھِتھ چھم نہٕ دِل مطمئن مگر ہتی آم خیال زِ فونس پیٹھ ییٚمہٕ کتھ اور یورٕ ون ٹو ون (1-2-1) گژھان چھ خبرتمہٕ دِنا اصل مقصدس تام واتنہٕ۔ چِٹھہِ منز چھنہٕ تیٚتھ چیز ممکن ییٚتہِ پیٚیہٕ یوتو ہہِ میأنی کتھ پورٕ پرٕنی ممکن چھ پوٚز چِٹھی پرِتھ گژھہِ تہنٛد دِل تہٕ ذہن یلہٕ۔ مےٚ چھ ییٚمہِ کتھِ ہنز خوشی تہٕ اَمہِ کُے چھس فأیدہ تہِ ٹلان زِ توہی چھوٚ مےٚ نِش زِ ےٚ وٕری زِٹھی لہاذا ہیکہٕ بہٕ تہنٛدِس خدمتس منز کینٛہہ کتھ کرِنچ گستأخی گرِتھ۔ اَوے چھم دس بستہٕ عرض زِ مےٚ چھ تہنزٕ ےٚ یہٕ کتھ یاد یُس توہی اکثر ونان اَسو زِ دون ہُنٛد صلاح چُھ تربن خأطرٕ واویلا تہِ کیاز زِ ہرگاہ توہی بارٕنی صلاح گرِ دتہنٛد بن بدخھن پے یہٕ پانے ماتم۔ توہی چھو فرماوان زِ بہٕ چھنس ٹاٹھِ صأبن یعنی میأنی مألی پنہٕ نِس نچوِ یعنے

مےٚ میأنس ٹأٹھس بأے ہنڈ کھوتہٕ زیادٕ روٚچھمُت ۔ لہٰذا چُھ زیٹھ آسنہٕ
کِنہ مےٚ مأنس برابرتہٕ توٚ ی وٚنی تو مأنس چھا کانٛہہ روشان ۔ سُہ چھ ازتہٕ
تہنٛد اور فون نہ کرنہٕ کِنہ ووہ دأسی آسان یٔوتےٚ نہٕ بلکہِ چھ تہنٛدِس فونس
پیارانی آسان تہٕ بار بار پرٛژھان زکانٛسہِ ما کوٚرُن فون ۔ مےٚ چُھ وومید زِ
توٚہی سمجھو کتھ تہٕ کٔرِو پاپس فون یتھ معاملہٕ پیٹھ ہیٚکہِ صحی وتہٕ پیٹھ یِیہِ ۔ والسلام

تہنٛد بأیس برابر بابہٕ تھر

اکرم

ووٚنی کرٛ وأسی سرکأری چِٹھہِ متعلق کتھ

سرکأری روقن چھ زٕ قسم ۔ اکھ تم یِم اورِ ین دوٚیم تم یِم یورٕ پیش کرنہٕ چھ
یوان ۔ یورٕ پیش کرنہٕ ینہٕ واجنہِ چِٹھہِ چھِ یتھہٕ کنہِ حِصہٕ آسان:

۱۔ خطاب۔ ۲۔ مختصر عنوان۔ ۳۔ نفس مضموٗن۔

۴۔ درخاس گذارسُنٛد پتاہ۔ مثلن

نموٗنہٕ ۴:

ڈپٹی کمشنرس درخاس زِ سُہ کرناوِ مجلس منٛز ڈرینج (بدرو) نظام درست پیٚٹھہِ
کرناوِ یوٚسیدٕ بجلی کوٚٹھ تبدیل تہٕ پیٚٹھہِ کرِ گلی ین میکڈم تراوُنک حکم اجراء۔

بگذارش جناب، ڈسٹرک ڈیولپمنٹ کمشنر بڈگام

مضموٗن :۔ درخواست باشندگان نیوٗ لایٹ کالونی بذریعہ محمد الیاس

صدر محلّہ کمیٹی نیوٗ لایٹ کالونی ۔ بمراد صدورِ احکامات بمعاملہ ذیل۔

جنابِ عالی!

عرض چھُ زِ سون محلہٕ چھا کھ پرٲنۍ بُستی ۔ یِیتہِ چھُ بجلی ہُند نظام سیٹھاہ پرٛ ون آسنہٕ موکھہٕ واریاہ ابتر۔ پول چھ بوسیٖد گامتۍ ۔ تارٕ چھےٚ گُلوٕ پیٹھی ۔ مہربٲنی کرِتھ کری تو بجلی والین ہدایت زِ تِم کرِہن بوسیدٕ بجلی پول تبدیل تہٕ اکھتے لاگہٕ ناوہن مناسب جاین گُلوٕ پیٹھ تاربۄن وٲلتھ نٔوی پول۔

مزید چھ یِیتہِ گذٲرِش زِ محلُک بدرو نظامُک حال چھُ یوٗت ابتر زِ نوسرٕ تعمیر تجدید چھ لٲزمی بنیمُت ۔ براہِ کرم کری تو اَمہِ خاطرٕ تہِ متعلقہ محکمس ہدایت۔ محلہٕ گلی یہِ چھ انتہائی خراب گامژٕ بدرو نظام مناسب نہٕ آسنہٕ کِنۍ چھ آبن گلی یہِ تباہ کرِمژٕ ۔ یہنٛدِ میکڈمہٕ موکھہٕ تہِ کرناوی تو احکامات اجراء۔ شکریہ۔

۳ رنومبر ۲۰۱۸ء

باشندگان نیوٗ لایٹ کالونی

بذریعہ محمد الیاس صدر

نیوٗ لایٹ کالونی

نموٗنہٕ ۵:

ڈیویژنل کمشنرٕ سٕنٛدِس دفترس منز پبلک انفارمیشن آفیسرس یِیمہٕ موکھہٕ درخاس زِ سُہ کرِ وادی منز عیٖدٕ پیٹھ کرنہٕ یِنہٕ والین احکاماتن ہنٛز کاپی حق اطلاعات قونٛونس تحت اجراء۔ مثلن:

بخدمت پبلک انفارمیشن آفیسر دفتر ڈیویژنل کمشنر کشمیر سرینگر

مضمون: درخاس محمد اکبر ولد غلام محمد ڈار ساکن بڈگام
تحصیل...... ضلع...... بمراد اجرائی دستاویزات
تحتِ حق اطلاعات قونون ۲۰۰۹ء

ناو..................

پتاہ..................

۲ے

۳ے

عرض چھُم زِ دہن روپین ہُنڈ بینک ڈرافٹ/حلفی بیان/
ٹریجری رسید زیر نمبر...... مورخہ..... چھ حق اطلاعات قونون ۲۰۰۹ ءتہٕ قاعدن
تحت یتھ درخاسس ستی وأٹِتھ۔

بہٕ چھُس ذمہٕ ہوان زِ ہرگاہ قأید مطأبق دستاویز فوٹوسٹیٹ کرنہٕ موکھہٕ
مزید رقم دِنٕک حکم آسہِ بہٕ کرٕ تمہٕ تہِ ادا۔

بہٕ چھُس مذکورٕ اطلاع/فوٹوسٹیٹ/سی ڈی/ای میل/مصدقہ کاپی
حأصل کرُن یژھان یُس بوٗنہٕ درج پتاہ مطأبق ارسال کرنہٕ گوٚژھ یُن۔

بہٕ چھُس یہِ انفارمیشن حأصل کرنٕک قونٗنی حق تھاوان۔

دستخط درخاس گذار معہ ناو

مقام ٹیلی فون نمبر

تاریخ میل ایڈریس پتاہ

اگر اطلاع أ کس رتبس یا مقرر وقتس تام واتہٕ نہٕ یا اڈلیچ آسہِ یانہٕ وانہٕ مسخ شُدٕ، غلط یا گمراہ کُن آسہِ باسان تیلہِ ہیکہِ درخاس گذار گوڈنکس اپیل بوزن وألس افسرس نِش ییمہٕ آیہِ اپیل کرِتھ۔ مثلن

نموٗنہٕ ۶

گوڈنیچ اپیل تحتِ قونوٗن حقِ اطلاعات ۲۰۰۹ء

بخدمت..........................

ڈسلابہٕ اپیلیٹ اتھارٹی

محکمہ..............................

حکومت جموں وکشمیر سرینگر

۱۔ ناو:۔ (درخاس دِنہٕ وألی ہٕندِ ناوٕ)

۲۔ پتاہ:۔ (//)

۳۔ یہ اطلاع چھ بکار

ا۔........................

۲۔........................

۳۔........................

۴۔........................

۴۔ آر ٹی آئی دأخل کرنک گوڈنیگ تأریخ........................

۵۔ تأریخ ییمہِ دوہہ اکھ رتبھ پور گیاو

۶۔ یہ اپیل دأیر کرنٕک وجہ

(الف) کانٛہہ وجہ چُھنہٕ پے

(ب) دستاویز چھنہٕ تسلی بخش

(ج) یہ چُھنہٕ تہٕ یہٕ مےٚ موٗ نگمُت اوس۔

(د) مےٚ چھنہٕ کاروائی ہٕنٛز خبرٕ ے

۷۔ اپیل دأیر کرنٕک تأریخ..............................

۸۔ تفصیل اطلاع یہ بکار چھے..............................

مقام............ دستخط اپیل کرن وول

تاریخ............ ناو

پتاہ

ای میل/فون نمبر

نموٗنہٕ ۷۔ کارٕ بأرک خط

توہہِ چھُ گرِ فرنیچر بناونٕچ کأم چلان۔ توٚہی چھو فونس پٮ۪ٹھ ہارڈ واریو أرِس سامان منگان سُہ چھُ ساماٗنک تفصیل سوزنہٕ موکھہٕ ونان۔ توٚہی چھِو ییٚمہِ آیہٕ خط ارسال کران۔ مثلن

ناگرنارورمل

۱۰/اکتوبر۲۰۱۸ء

محمد شفیع ایم ایس ہارڈویر اینڈ کو مین بازار ورمل

جناب!

یتھ کنہِ فونس پیٹھ از صُبحٲے کتھ سپز ساما نٕک تفصیل یہ چھانس ضرورت چھُ چُھس پنہٕ نِس نیچِوس اَتھِ ارسال کران۔ وٕمید چھ یمہٕ چیز گرِ ووٗلی ۆلی أزی روانہٕ۔

١۔ پلے بورڈ	....	١٢/ایم ایم	....	٣اشیپٹ
٢۔ پلے بورڈ	....	٦/ایم ایم	....	٣اشیپٹ
٣۔ گولک فیس	....	٦/بنڈل		
٤۔ قبضہٕ	....	٦ آنچہِ	....	١٧جورٕ
٥۔ قبضہٕ	....	٤ آنچہِ	....	١٨جورٕ
٦۔ تھپہٕ	....	٦ آنچہِ	....	٣٠پیس

تہُندتابیاہ دار

٣نومبر ٢٠١٩   امتیاز عالم ڈار

ناگرنار بونیار

''کارٕباری'' خط

نموٗنہٕ ٨۔ یونائیٹڈ پرنٹنگ پریس ورملی کِس منیجرس لیکھو چِٹھۍ سہ چھاپہِ تہنٛدِس نیچوِی سِندِ سالٕک کارڈ۔

دلبتین

٣/اکتوبر ٢٠١٨ء

مکرمی عبدالرحمان منیجر یونائیٹڈ پرنٹنگ پریس ورمل

السلام علیکم ورحمۃ اللہ وبرکاتہ

سلامہٕ پتہٕ چُھم عرض زِ تہٕنٛد فون بند آسنہٕ کِنۍ ہیوٚکُس نہٕ توہہٕ ستۍ کتھ کٔرِتھ لہٰذا چھس پننہٕ نِس بأیس محمد افضلس اتھِ یہٕ چِٹھۍ ارسال کران یہ ووٚمید ہێتھ زِ بوٚنہٕ کنہِ درج نموٗنہٕ مطأبق بنأوِ و میأنِس نیچوٚی سُنٛد خاندرٕکس سلسلس منٛز سالہٕ چِٹھۍ۔ اکھتٕے سوزی تو پنٛن سہٕ فون نمبر تہٕ یُس توہہٕ چلان چھُوتہٕ یتھ وٕسف ذریعہ دعوت کاڈک نموٗنہٕ سوزِتھ ہکو۔ مےٚ چھ پڑونٕے نمبر توتہِ ہکوتوٚ ہی محمد افضلس نِش میٚون نمبر حأصل کٔرِتھ۔

تہٕنٛد پڑ ون دوس

غلام عباس ربانی

ووٹن

''سالہٕ چِٹھِ'' ہُنٛد نموٗنہٕ چھ یتھہٕ کٕنۍ:

بِسۡمِ اللہ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡم

مکرمی.....................

السلام علیکم ورحمۃ اللہ وبرکاتہ

میأنِس ٹأٹھِس نیچوٚس امتیاز عباس صأبن کھاندر چھ بوٚنہٕ درج پروگرامہٕ مطأبق ورملی کس مکرمی محمد اکرم خان صأبنہٕ رٕژ کورِ فرید لالس ستۍ سپدن وول۔ اَتھ موقعس پیٹھ چھُ اَسہِ اکھِ سالک اہتمام کوٗرمت ووٚمید

چھ زِ تُھی تھاۓ وِ وسائِنس آلوس لاج تہٕ ہُر رٲوِ مجلسہِ ہنز شان۔

یٔزمن تہٕ یٔزمن باے

حلیمہ تہٕ غلام عباس ربانی

راتھر محلّہ ووٹن

پروگرام

ا۔مائنزِ راتھ / ۲۷رنومبر ۲۰۱۸ء/بٔڈ وار/ ۷ بجے شام/مرد/خاتون

۲۔برأ ژٕ ستی / ۲۸رنومبر ۲۰۱۸ء/آٹھوار/ا بجے دوہ)/

۳۔وَٹھل ۲۹رنومبر ۲۰۱۸ء/ژٔ ندروار/ا بجے دوہہ/

وومید چھ وختک روزِ خاص خیال

(ب) مضموٗن نگٲری

مضموٗن نویسی چُھ اکھ بارٕ فن ۔ وُچھوٚ ے تہٕ یہٕ چھا اکھ اٚدیبانہٕ عمل ۔ اَمہِ خاطرِ چھ واریاہ محنت بکار ۔ اکھ کامیاب مضموٗن نگار ہیکہِ بہترین قلمکار ثابت سپدِتھ ۔ کاشرِ زبانۍ اندر چھ یتھ اکھ بارٕ کمی محسوس کرنہٕ یوان۔ مضموٗنس چھ انگریزی پأٹھی (Essay) ونان تہٕ اصل اَسے نگار چھنہٕ ازتام کاشرزبانۍ پادے گٔری ہتی ۔لغوی (یعنے ڈکشنری) معنہِ مطابق چھ اسے کوشش کرنس، جدوجہد کرنس، کوشش تہٕ محنت کرنس ونان تہٕ ییلہِ اَسی اَسے لکھنس دوران لفظ ژارنچ، جملہٕ بناوِنس منز ، دٔ پتی ، گنڈتی ، کہاوٕژ تہٕ محاورٕ استعمال کرنچ تہٕ

پریگراف ترتیب دِنۍ عمل چھِ وُچھان واقعی چھ اِسے اکھ اَزمائیش۔ پیٚتھن کرو اَسی اتھ ضمنس منز کینٛہہ کوشِشہٕ۔ مگر ڈسلابس کرو مضمون نوٚیسی ہنٛدی کینٛہہ لازم چیز بیان مثلن مضمونس اندر گژھہِ

۱۔ بہترین تہٕ تھپھ دِنہٕ وول ڈسلابہٕ آسُن یُتھ پرن والی سُند توجہ اَتھی کُن آور روزِ۔

۲۔ مواد گژھ عنوانہٕ مطابق تہٕ اَمہِ کہِ ہیے دائریس منز آسُن۔

۳۔ اندازِ بیان گژھہِ عام فہم تہٕ لوبہٕ وُن آسُن۔

۴۔ پریگرافن ہنٛز مناسبت اَمکی حصہٕ چھ یِیمہِ آیہِ ونہٕ آمتی۔

۱۔ تعارف۔ سبٹھاہ دِلچسپ تہٕ ژھوٚٹ۔

۲۔ نفس۔ یہِ چھُ اصلی حصہٕ یُس عانِ عنوان آسُن گژھہِ۔

۳۔ اَند۔ اتھ چھ زٕ چیز وُچھنہٕ آمتی

اَکھ یہِ زِ پرن وول کرِ پانے امیُک اَند خیال۔ یا یہِ زِ اتھ روزِ پرٕتھ کانٛسہِ پن پنُن سوچ بناونک درواز یلہٕ گویا کہ گژھہِ نہٕ مضموٗن لیکھن وول یہِ آنٛپھرِ تھانٛپھرِ وٲٹُن۔ ژھوٚٹی پاٹھی وَنو زِ نتیجہِ گژھہِ پرن والی ہٕندِس ذیہنس منز یِتھ زوِ پیٹھ خوٗشی ہٕندی پاٹھی پھولُن یُس یہِ تقاضہٕ چھ کران زِ مضموٗن نگار گژھہِ گوڈٕ کینٛژس کالس مضمون ذیہنس منز سونچان روزُن یِتھ قلمس روانی ای یہِ۔

لفظن ہنٛز روانی رچھنہٕ موکھ گژھہِ لیکھنہٕ پتہٕ بییہٕ نظر دِنی یُتھ خیالس تہٕ

خیالس فرق تہٕ محسوس سپد بس تہٕ یہِ چیز ہیکہِ أمِس پریگراف بناونس منز تہٕ مدتھ کٔرِتھ۔ مضمونن تہٕ چھُ قسم۔ مثلن

اگراَدبہٕ خأطرِ لیکھنہٕ یِن	زبان گژھِ أدیبانہٕ آسٕنۍ
اگرعلمہٕ خأطرم آسن	زبان گژھہِ عالمانہٕ آسٕنۍ
اگر عام لۄکن ہنٛدِ خأطرِ آسہِ	زبان گژھِ عام فہم تہٕ سادٕ آسٕنۍ

اگر چھاپنہٕ خأطرِ آسن اِملاّ کس بارس منز پزِ بڈٕ محتاط روزُن۔ اِملائس کُنہِ ہمسایہِ زبأنۍ اندر تہٕ پننہِ زبأنۍ اندراَننہٕ آسہِ آمُت سُے گژھِ اختیار کرُن۔ اگر کانٛہہ کُھر دُنیہس منز آسہِ تیٚلہِ گژھِ لۄکن ہُنٛد اجتمأعی شوق تہٕ مزاج نظرِ تل تھاوُن۔ تحریر گژھِ صاف، پرُن لایق تہٕ نمایاں آسُن۔ جملہٕ گژھن نہٕ تیٚتۍ زیٖٹھۍ آسٕنۍ زِ گرامرک روزِنہٕ خیالے یا اصل معنہ مدعا ای یہٕ نہٕ سمجھے یا پتہٕ دِیہٕ نہٕ جُملہٕ کانٛہہ تیٚتھ معنہ یہِ زَن مقصد آسہِ ہے۔

تکرار گژھہِ نہٕ آسُن یعنے اکأے کتھ گژھِ نہٕ بار بار ونہٕ ینۍ۔ گژھن نہٕ غأرضروری لفظ تہٕ جُملہٕ زیٖٹھراونہٕ موکھہٕ لچہ ووتلاونہٕ پننہِ۔ مثالے

"سہٕ اوس تور تمہِ وِزِ آمُت۔ تمہِ ساعتہٕ آمُت۔ تمہِ وقتہٕ آمُت ییٚلہِ نہٕ بہٕ پانہٕ بہٕ نفس نفیس اوسہٕ ہے تتہِ۔ موجودٕ ے اوسس نہٕ۔ آمتے اوسس نہٕ وُنہِ......" بعض لۄکھ چھ تیٚتھۍ طریقہٕ تقریرن اندر تہٕ کران۔ مگر یہِ چھنہٕ جان عمل۔

طالب علمن ہنٛدِ خأطر ییٚمہٕ مضموٗن لیکھنہٕ یوان چھِ تمہٕ ہرگاہ آزمأیشی

تہٕ آسان چھ مگر ییمہٕ کتھہِ ہُنٛد چھ خیال تھاوُن زیوٗ ہے چھ نیاسہٕ پوو۔

عام پأٹھی چھہِ مضموٗنن ہنٛدی ترٛے قسم وننہٕ یوان۔

ا۔ بیانیہ ۲۔ تأرٟیخی ۳۔ فکری

یہ کرتریشوٗنی ہُنٛد تعارف صرف اکے مثالہِ ستی۔ مثلن ترٛے نفر گے کُنہِ دوٚیمس ملکس منٛز سفرس۔ تِمن اوس یورے وننہٕ آمُت زِ توہہِ چھو سفر نامہٕ لیکھن۔

☆ گوڈنِکی لیٚکھی واقعات ترتیب وار گوڈٕ کوٚت وأتی پتہٕ کیا کوٚر۔ ہوٹل کتہٕ اوس۔ تتہِ کیا کوٚر۔ تتہٕ ییمہٕ باقٕے نفرتہٕ سٹاف اوس تِمو کیا کوٚر اَسہِ ستی۔ اَسہِ کیا کوٚر تِمن ستی وہ تھنس بہنس منٛز۔ یہِ چھُ سألم مضمون بیانیہ۔ یہِ سپُد تہٕ کوٚرُن بیان۔

☆ دوٚییم نفرن کوٚر نیرُونے ائیر پورٹُک تذکرٕ زِ یہِ کر بنیاو۔ کُہ بنوو۔ کُہ کمہٕ کمہٕ کامہِ کرا َتہِ کیا کیا چھِن کورمت۔ یہِ ائیر پورٹ چھ اَتہِ کیا اوس اَمہِ برونٛٹھ۔ یُس ہوٹل اَسہِ دِنہٕ آوسہٕ کُہ تہٕ کراوس بنوومُت۔ تتھ شہرس کُس اوس حأکم۔ تہنٛدی اسلاف کمہٕ اَسی بیترِ بیترِ یہِ بیان چھ تأریخی۔ یہِ گو تأریخی مضمون۔

☆ ترٛییم شخص گوز بردس متأثر جہازس کھسنہٕ ستی امیک پرواز وُچھتھ۔ أمی لیوٚکھ پنُن سفر فلسفی اندازس منٛز مثالے۔ مےٚ زنتہٕ أس نِنٛدرٕ پیمٕژ یہ اوسس خابس منٛز اَسمانہٕ چھِن گرأنبن اندر دأخل سپدان ییتہِ تارکھ اَسی۔ تمہٕ زنتہٕ اَسی مےٚ ستی کتھہِ کران زِ وُچھ تِمس انسانہٕ سُنٛد کمال ییٚمی یہِ جہازٕ بنوو بیترِ بیترِ یہِ بیان

چُھ فِکری۔

تہٕ تژیشوٕنی ہنٛز اہمیت چھ درٕس دُنیاکس لسانیاتس منٛز ماننہٕ تہٕ زاننہٕ آمٕژ۔ مضمون لیکھنہٕ کِنہٕ ولن منٛز چھ ووٚنی وارِیاہ نوبر آمٕت۔ بعض اُدیب/ لکھاُری چھ ڈٕسلابس منٛزٕ ے کُنہٕ چیزُک دعویٰ کران تہٕ پتہٕ چھ تِم دعویٰ دلیلو سٟتی ثابت کران۔ مثلن

’’کاشُر زبان‘‘

کاشُر چُھ عالمہٕ چو زندٕ پایندٕ عظیم تہٕ قدیم ترین زبانٕو اندرٕ تہٕ کیازِ یہٕ چھےٚ تمے آدمی زبانٕی ہنٛز مقامی تہٕ زمانٕی روٗپ یُس بابہٕ آدم پنٕنِس آگر بترٕاُژ پیٹھ بولان اوس بیٚیتہِ سُہ پنہٕ نبن دہن پیر بن تام پنہٕ نبن شُربن مُربن تہٕ زُربن درمیان اَکِس ساسس وٕرِیس زندٕ روٗد۔ یمہٕ اَتھ دوران اُمِس اَندٕ ئ پکھی اَتھی آگرِ بتراَژ پیٹھ گرٕوڈٕ گرِتھ مقیم روٗدی۔

تاریخ چھ شاہدٕ زِ عالمس لُج تمام اَندی پکھی طرفاتن تمے وِزِ بستی بیٚیلہِ بابہٕ آدمہٕ سٟتِرٕ ستمہِ پیرِ منٛز آمتی شاہ ادریسن پنٕنی شاگرد، حکمت، فلسفہٕ، سیاست، شہریت، عقاید تہٕ نوٚین نہٕ طرز چہِ بستی بساوٕنکی علوم ہیٚچھنٲوِتھ عالمہٕ کِنہٕ طرفاتن مستقل رہایشی بُستی قایم کرنہٕ موکھہٕ روانہٕ کٕری۔ اَمی سُندٕ ے اکھ شاگرد تور ماوراء النہر یعنے اَمو دریاوِ پیور تہٕ کٕرن سندھ ناوٕچ وسیع وعریض مملکت قایم یمیٚک دارالخلافہ پراچین گشیرِ ہُند ماُری مۆند شہر بابل اوس۔ تہٕ کاشُر زبان

چھ یہنز ے تمہِ زبأنۍ ہنز مقأمی تہٕ زمأنی رۄپ یُس تمہٕ آگر بترأ ژپٹھ بابہٕ آدمس ءستۍ بولان أسی۔

تنہٕ پتہٕ روزیہِ زبان انسأنی تأریخن ہنٛدِ بن ادوارن ءستۍ ءستۍ تہٕ اَتھ لرِ لۄر ارتقاتہٕ مقامیت پراوان یۄت تام موجود بولن ورتاوکس مقامس تام وأ ژ۔ انسأنی تأریخہِ ہنٛد بن ادوارن دوران روزیہِ پنہٕ والبن لۆکن تہذیبن تہٕ تمدنن ہنٛد بن یلغارن دوران تہِ پنُن ناوتہٕ انفرأدیت برقرار تھاوِتھ بامے سنسکرت دوراوس یا اِدِ فارسی، اُردوزبأنۍ ہُنٛد لسأنی یلغاراوس یا اَدِ انگریزی۔ أمی کُریمن زبأنبن ہندنے لفظن گُرِنۍ تہٕ گُرن یم پننہِ زبأنۍ ہنٛدِس بولن ورتاوس لایق۔ أمی کۆریمن زبأنبن ہنٛدی آنٛتھ رٕستی الفاظ دٔخیل بنأوِتھ پننہِ زبأنۍ ہنٛدِس اچھرسرمایس بے پناہ ہُربر یُس یٮ۪مہِ زبأنۍ ہنٛدِس زندٕ تہِ پاینٛدٕ آسنس پٮ۪ٹھ دلالت چھ کران۔

یہِ چھَ یٮ۪مہِ قومٕچ خۆش بختی یمن اژھ عظیم زباں باگہِ آیہِ یٮ۪مہِ کِس مزاژٕ سے منز یلغارن منز تہِ صحی سألم نیران اُڈرِتھ چھُ۔

سوٗنٛتھ

موسمن ہنٛز تبدیلی چھ اکھ فطری عمل یُس أسی کأئنات بننہٕ نِکہِ دوہہ پٮ۪ٹھ وُچھان چھ۔ سائنس دانن تہٕ کأئناتس متعلق علوٗمن ہنٛدی گیانی چھ تبدیلی ین ہنٛدی یم وجوہات زانان تہٕ عام پأٹھی چھِ أ کِس وٕریس ژۄن موسمن منز تقسیم کران۔

ا۔ بہار۔۲۔خزان۔۳۔سرما۔۴۔گرما

بہارس چھ أسی عام پأٹھی سوٗنتھ ونان۔یہ چھُ سہ کأف تہٕ مستی کھالن وول سہ موسم یتھ منز پربتھ طرفہٕ گلاب تہٕ کوسم چھ پھولان۔گُل لالہ تہٕ یمبرزل باغ پھولتھ چھ یوان۔پربتھ انڈہٕ چھ لوٗکن ہنٛز نقل وحمل ووسہٕ دزٕ وسہٕ منز ہربرکران۔

سوٗنتس منز چھُ دانہٕ ڈارن ہندی تھٕج وان اکہ محدوٗد سبزارُک احساس روان تہٕ اکہٕ وسیع سبزارُک تصور ذیہنس منز پأدٕ کران یُس زمینٛدأری خأطرٕ ابتدأئی عمل چھِ۔

کأشرِ چھ ۲۱/مارچ سوٗنتُک ڈسلابہٕ قرار دِوان اتھ نوروز ونان یعنے سہ دوہہ ییٚمہٕ ستی أکِس نوِ موسمٕچ شروعات چھ سپدان۔تتھ موسمس یُس لاگنیہٕ ہُنٛد چھ ییٚمیُک لأزمی پھل بُتھہٕ پنہٕ وأرِس زمانس منز وٹنہٕ ییہ۔۲۱/مارچ چھ زمیندار زمینس پٹھ گرٛھتھ برکتہٕ تہٕ ڈسلابہٕ موکھہٕ گُلی لاگنٕچ عمل شروع کران۔شایدٕ ے آسہِ کانٛہہ زمینداریُس نہٕ اَمہِ دوہہٕ زمینس پٹھ وچھنہٕ ییہ۔

اَتھ موسمس منز چھ گُلبن ہُنٛد سبزار،مرگن ہنٛد گلزار تہِ آبشارن ہُنٛد گربز اکھ نوٚوٗ ے انداز تہٕ انمان پأدٕ کران تہٕ لوٗکھ چھ اَمہِ بہارُک شادیانہٕ کران پنہٕ نبن آینٛدٕ خابن ییٚمہِ آیہ تعبیر بخشان زِ

وندٕ ژوٚل شین گوٚل ییہ آو بہار

ہَرُدُ

نفسیٲتی طورسوچن وٲلی چھ ہردس منفی اندازٕ پیش کران تہٕ اَتھ زوالٕچ علامت قرار دِوان مگرأرٕ پأٹھی ہے وُچھوہرُ د چھ سونتہٕ مبخزٕ ہُند پھل وَٹہٕ نُک موسم ۔اوے چھ کُملی اتھ موسمس دوران زبردس آورٕ روزان ۔ کُمی تام کأشرِ چھ وۆنمت زِکمس تام گذرے یاو ہردس منز مول تُمی دۆپ گوڈٕ وَٹوفصل اَدٕ وڈراوون ۔یہٕ واقعہٕ چُھ ہرٕ دٕچ اہمیت محسوس کرنہٕ موکھہٕ کأفی ۔

کأشرٕ ئٕ پٕ تہٕ مطأبق چُھ ہرُ دواتُل ۔شاید اَوموکھہٕ زِ اَتھ موسمس منز چھ وُاتلہٕ ہنٕدی پأٹھی زمیندارس سأئلم کینٛہہ پانس أندی پکی چھکرِتھ آسان ۔ دانہٕ چُھس لوٗنتھ ہوکھنأوِتھ شرایہ شرایہ گوٗنہِ لاگن آسان ۔ کُلی چھ تُھلِتھ پتھر آسان ۔گاسہٕ چُھ لوٗنتھ آنگنن منز چھکرِتھ آسان ۔اوے أسی پرأنی کأشرٕ اَز تہٕ اکثر گامہٕ وأسی پنہٕ نین خاندرن ہنٛدِ خأطرٕ تأریخ ہردموکلنہٕ پتے مقرر کران ۔

ہردس منز چھ کھلن تہٕ ڈوٗ ربن منز موننجہٕ گرٕی ، گوجہٕ وألی ، کترٕ بانہٕ کنن وألی ، پٔنزٕی وألی تہٕ ہاہٕت وألی ، ڈُلجہٕ واین وألی ، سحرخان تہٕ پیشہٕ ورٕ پنٛنۍ پنٛنۍ مانگے سۆمبرنہٕ موکھہٕ دَودَوکران لبنہٕ یوان ۔ وتہٕ چھ دانہِ ہلیو تہٕ دانہِ ڈیرٕوستی بڑتھ آسان ۔ گویا کہٕ ہردس منزأرٕ پأٹھی دُعامطأبق وتن بتہٕ چھکرِتھ آسان ۔ تاہم چھ کأشرس لسانیاتس اندر ہردس متعلق آنتھہٕ رسہٕ مثالہٕ تہٕ ضرب المثل

موجود مثالے

''ہرِ دِ واو، ہرِ کال، ہرِ گڑکھ، ہرِ زُزر، ہرِ بُزٕ گرٕ ژھن، ہرِ دلگُن، ہرِ دسوسُن پھیرُن تہٕ ہرِ دواپس پھیرن۔''

زُو اوٚر جہاں اوٚر

یہ کتھ چھِ ساٗری زانان زِ صحت چھا اکھ عظیم دولت۔ یہِ چھُ صحتہٕ کِس کمال زِ انسان چھُ افروٗٹھ تھنٛگس کھٔسِتھ تہِ شینس پیٹھ رِکنہٕ تژ اوان۔ بیمار انسان چھِ ۴۰ ڈگری گرمی منز تہِ لیف تہٕ کانگرژ ھانڈان یا شیپنہٕ سردی منز تہِ وتارِ ہتھ گرم پلو ہور چھکان۔ کمن کمن واز وانن چھس نہٕ مزے یوان۔ امر بتہٕ چھس زہر لگان۔ ہسپتال وانن ہندی ٹیٹھی دوا چیتھ چھُ مزٕ تہٕ مدر بر واپس حاٗصل کرُن یژھان۔

بیمار انسان ہرگاہ نشاط، شالماٗرس تہِ پھروون ہتہِ تہِ ییٚس نہٕ آرام یا سکون۔ کانہہ ہے خاٗر پاٹھ کر بس تس ہتی کتھ کرِنی تہِ چھس گوبان۔ أندری چھُ سوچان زِمے ورأے چھنا أمِس بیٚیہ کانہہ یَس یہِ میانہٕ بدلہ مبنگہٕ واٗلتھ انہِ ہے۔ کتھ کرٕنی تہِ چھس کھران۔ یورِ چھس دپان چھس ماز چھُ رٕونمت و وٗتھ ژوٹ کھبے تورِ چھ بتھ کھوان۔

أرِس انسانس چھنہٕ ییمہٕ چیز آسان اوٚر انسان چھُ دُنیاہس پھیران۔ دوستن ہتی اُسن رِگندُن کران۔ دُشمنن ہندی دِل تبدیل گرِتھ تمن ہتی دوستی

ہنٛدی مارکہٕ زینان۔ یپأری پھیرِ تپأری چُھس مزے مزٕ۔ کنڈی زارس منٛز تہٕ ہے الغأبہٕ لگہِ تتھ تہٕ پھولراوِ گُلزار۔ دربارٕچ روأنی کرِ تبدیل تہٕ بال انہِ وألِتھ۔

صحت تہٕ تندرستی ہنٛز نعمت حأصل کرنہٕ مو کھہٕ چھ لأزِم زِ انسان واتہِ پننہٕ نِس پانس، پننہٕ نِس صحتس کرِ قدر، امہِ مو کھہٕ کرِ غذا کھنٛک اکھ تیٚتھ طریقہٕ قأیِم یُس بیمار بۄ نِشہِ دوٗر تھاوٕنٛک ذریعہِ بنہِ۔ صُبحُک سأل تہٕ ورزشہِ ہُنٛد کرِ اہتمام۔ سوچن ترایہِ کرِ بلاوجہ فکرو نِشہِ آزاد۔ منأسب تہٕ معیأری کھنٛن چھ لاگ دار بیمار بو نِشہِ مُچھ تھاوٕنٛک ضأمن ، سأدر وار موٕ تہٕ شود ماحول چھِ صحتس رأچھ کرنٛک ذمہٕ وار اوے ہیکہِ انسان جہانس منٛز خوٗشی تہٕ سکون حأصل کرِتھ۔ اوے چھِ ونان زُ واٗور جہاں اٗور۔

میون یارِ جأنی

یار لفظ بۄزی تھے چُھ انسانس ہیٚر مہِ سہارٕ پتہٕ اکہِ بڑٕ سہارُک احساس سپدان مگر یار گوژ کہِ سُے یُس سختی تہٕ مصیبت وِزِ بکار ییہِ۔ نتہٕ چُھ یتہٕ دُچھنہٕ آمُت زِ انسانس چھ سأری رشتہٕ دارانگ اُشناوتہٕ یار تمے وِزِ تراٗوِتھ ژلان ییٚمہِ وِزِ تمن ہنٛز اٗمس ضرورت چھ آسان یعنے ییٚمہِ وِزِ اٗمس کڈر دَخ تہٕ مصیبت بکار ییہِ۔ بہٕ ونہٕ ہاز مییٚتہِ چھ یار بنأوی مُتی مگر یہِ وَنُن چُھ پیٚٹھ بان نیے غلط تہٕ کیاز زِ یار چھنہٕ بناونہٕ یوان بلکہِ چُھ یہِ تتھے کن پانے بنان۔ یتھہِ کنہِ نِنٛدر

چھ پانے یوان۔ یتھہِ کنہِ ہنِدۍ رانہٕ یِیہِ سو چھنہٕ کامیاب روزان تِتھے کن چھنہٕ سو یار زتہِ کامیاب روزان یوسہ کرنہٕ یِیہِ۔ میٚتہِ چھ کینژن ستی یائے زگاہٕ ژیمن منز غلام حسن میون خاص یارِ جانی چھ۔

غلام حسن چھ مےٚ ستی اُٹھمہِ پران۔ سُہ چھ علاقس منز مانہٕ پنہٕ والنہِ عزت دار گرُک لڑکہِ۔ اُمی سُند مول چھ پنہٕ نس علاقس منز ڈاکٹرتہٕ پننہٕ کامیاب ڈاکٹری موکھہٕ چھ دوٗر دوٗر تام مشہور۔ ڈاکٹر آسنہٕ کنی مصروف آسنہٕ باوجود چھ محلہٕ والنو محلہٕ کمیٹی ہُند صدر بنومت۔ پانژھ وقت نماز پرنک رواج چھ یہند بن سائلمن باژن منز موجود۔ زنانہٕ چھ تمام گرِ پانژھ وقت نماز پران۔ غلام حسنن بوے چھ میانس بائیس ستی پران۔ دوشوے بارِنی چھ شکلہٕ صورژ تہٕ عادتو کنی مائلس پٹھ گامتی۔ اُمی سُند قد چھ سوٚم تہٕ سجہٕ وُن۔ بُتھِ چھ پرِ بتھ وقتہٕ اَسہٕ وُن باسان بامے خوٗشی آسہٕ یا غم۔ غلام حسنٔنی تمام چیز چھ مےٚ ٹاٹھی مگر اُمِس چھ گندنس ستی سخ رِژ یُس مےٚ کُنہٕ کُنہِ خبر کیٚتھ چھ باسان ووں گوتمہِ باوجود چھ یہِ مےٚ ستی سمجھوتہٕ گرتھ کُنہٕ کُنہِ گندنس دوران تماشہِ وُچھنہٕ موکھہٕ ستی یوان۔ پرنک شوق چھس زننتہ رتس منز اُڈرتھ۔ ژیری چھ کہن بجن تام پران روزان۔ اُمِس چھ گرِ مالی ہنز اسلامی کتابن ہنز اکھ جان لائبریری موجوٗد۔ لہاذا چھ مُنزی مُنزی تمو منز تہِ کانہہ کانہہ کتاب پران لبنہٕ یوان۔

غلام حسنن مام چھ اکھ جان شاعر۔ لہاذا چھ غلام حسنس تہِ وریاہن

کأشرٕ بن شأعرن ہندی شعر زبأنی یاد۔ باسان چھُ زِ بڈتھ گوٚژھ نہٕ یتہٕ کأشر شأعر بنُن۔ مامہٕ ہندی شعر یمہٕ ریڈیو پیٹھ گوٚبہٕ یوان چھِ چھس زبأنی یاد۔

أمی ہندِس مامس چھُنہٕ کانٛہہ اولادٕ ے تمہ چھ دوٚشوے بأژ غلام حسنس رچھان۔ یہٕ ییلہٕ غلام حسنس ستی تہنٛد گرٕ گژھہٕ تمہٕ چھِ اَسہِ تتھٕ کنہٕ رچھان زنتہٕ چھُ پنُن مول موج آسان۔

غلام حسن چھُ باقٕے لڑکو نِشہِ سکولس منٛز پننہِ انہار زیادٕ پرٕ گٔشش لگان۔ دوٚرِ چھُ نواب خاندانٕک مأری موٚنٛد رئیس زادٕ باسان۔ گرِ ییلہِ خان ڈریس چھِ لاگان وارے چھ أمی ہندی مأری منٛز پھٔٹتھ نیران۔ غلام حسن چھُ پنٕہٕ نس مألِس ماجہِ زبردس فرمانبردار۔ أمی ہندی عادت چھ خوش کرٕونی۔ مول موج ہرگاہ آلو دِنس کنی ٹٲکھ کڈِتھ چھُ یمن بروٚنٛہہ کنہٕ حأضر سپدان۔ اگر کأنٛسہِ دوستس تکلیف ؤ چھ گرٕیٕک چیز چھس دِوان۔ اَڈبن لڑکن چھ پننہِ ماجہِ نِشہٕ پأنٛسہٕ وصوٗل کرتھ مدد کران۔ تہٕ یوہے چھُ أمی ہنٛزٕ دوستی ہُنٛد بجرتہِ زِ یہٕ چھُنہٕ پتہٕ ہرگزتہِ منّت تھاوان تہٕ نہ واپس منگان۔

لل دید

لل دید چھ کأشرِ شأعری ہنٛز ڈسلابہٕ میلہٕ گٔنز وننہٕ یوان۔ دپان أمِس بروٚنٛہہ تہٕ اَسی کأشری شأعر مگر تہنٛد چھُنہٕ کانٛہہ ریکارڈ موجود شاید چھ اَمہِ بروٚنٛٹھم شأعر بدل رسمل خطس منٛز لیکھنہٕ کٔنز گُم نأمی ہندِس سٔدرس پھٔڈ ہتی یمن منٛز

للہِ ہُنٛد گروسٕد مول تہٕ شتی کنٹھ تہِ چھ بلکہِ کینٛہہ کأشرۍ بادشاہ تہٕ ییمہٕ شأعرأسی۔

کأشرۍ چھ للہِ اکھ مذہبی شخصیت آسنہٕ کنٛی تہِ عزت کران۔ ممکن چھ زِ یِہنٛز شأعری ہُنٛد سینہٕ بہ سینہٕ اَسہِ تام واتنس آسہِ یتہٕ اکھ وجہ۔ دپان یہٕ اُس مجذوٗب۔ ننگے اُس پکان۔ تہٕ ییلہِ امیر کبیرؒ أمۍ ہنٛدے زمانہٕ کٔشیرِ ژاو۔ یہٕ ژٕج یہِ ونان ونان زِ ووٗنی آو اورِ مرد۔ کٔشیرِ منٛز چھ اَتھ ضمنس منٛز تہِ کتھ مشہور۔ زِ یہِ آیہِ بزأزی وأنس۔ دوٗپنس مے دِل کپرٕ تمۍ دِتُس نہٕ کپرٕ ے تہٕ گٔیہِ کاندرس اَتہِ تژأون تندورس منٛز ووٹھ۔ کاندر کھوٗژ زشوٹھس کھوٗت مار مٹہِ۔ دپان تمۍ دِتُس پیٹھہٕ ڈکنہٕ یوٗت تام امیر کبیرٕ اَپأرۍ درٛاو تہٕ دوٗرگو۔ لل کھڑٕ دزوٕنہِ تندورِ منٛز زندے۔ دپان یہِ کأشرۍ پیٖت ''آیے وأنس گٔیہِ کاندرس'' چھ أتھی واقعہٕ ہس کن اشارٕ۔

یہِ چھُ للہِ ستۍ کأشرین ہنٛدِ عقیدٕ کُے کمال زِ ییمو چھ للہِ ستۍ تِتھی آنتھ رٔسی واقعات وأرِتھ تھأوی متۍ۔

لل اُس اکھ فلسفی شأعر۔ أمۍ سُنٛد کلامہٕ چھُ شوٗی فلسفہٕ ستۍ بٔرتھ تہٕ اَمہِ کلامُچ صنف چھ واکھ یوسہٕ للہِ ہنٛدِ زمانہٕ مقبول صنف اُس تہٕ کمالس اُس وأژمُژ اَوَے چھ أمۍ ہنٛدِس کلامس للہٕ واکھ ونان۔ ییلہِ زن شیخ العالمہٕ سُنٛدس کلامس شرٛکۍ چھ ونان یوسہٕ تِہنٛدِ زمانُچ مشہور تہٕ مقبوٗل صنف اُس۔ کأشرۍ لسأنی وبدوان چھ للہِ تہٕ شیخ العالمہٕ سُنٛد کلامہٕ یوٗت معیارٕ تھوٗرقرار

دِوان زِسہ ہیکہٕ ادبی ، ادبہٕ کیٚن عقیدن تہٕ عظیم ادبی قلم پارن فخرٕ سان مدِ مقابل تھاونہٕ یِتھ ۔للہِ ہُند زمانہٕ چُھ کأشرِ زبأنی ہُند شباب ییٚس پیٚٹھ اوسمُت ییٚلہِ زن اَمہِ وختہٕ وُنہِ انگریزی زبان چھنا چھپرے أس۔

للہِ أس ہندو عقیدس سیٚتی تعلق تھاوان مگر ہیٚنڈی کیو مسلمان أسی أمِس برابر مانان ۔ بعضن ہُند وُنُن چُھ أمی سُند اصل ناو اوس پدماوتی تہٕ أس شہر سرینگرٕ چ روزن واجنی ۔ییٚلہِ زنہٕ باقے أمِس سیمپور پانپرٕ چ روزن واجنی چھ ونان ۔ دپان یہِ گذرے سلطان شہاب الدین نِس زمانس منٛز تہٕ یہند کلامہٕ ووت یہند بن عقیدت مندن ہنٛدِ ذریعہِ سینہٕ بہ سینہٕ اَسہِ تام۔

☆

(۴۳)

ادبی مرکز کمراز جموں وکشمیر کی کیہنہ ماڈل پرچہ

کاشُر امتحان-۱۹۸۱ء

میٹرکہ ہیوٚ ر پرن والین بچن ہنٛدِ خاطرٕ

وقت: ۳ گانٹہٕ   کُل نمبر: ۱۰۰

۱۔ یوٗنہٕ کنہِ درٕج عنوانو منٛز لیکھو کُنہٕ أکِس پٮ۪ٹھ مضموٗن:

کرکٹ میچ۔ اگرٕ بہٕ پرنسپل آسہٕ ہا۔ میانہِ پسندٕچ کتاب۔ میون ٹوٹھ شاعر۔ ییلہِ سون سکول/کالج سأرِس گو۔ (۳۰)

۲۔ پننِس دوستس لیکھو چٹھِ منٛز زِ ''کاشُر امتحان'' دِنہٕ سٟتی کیا فائیدٕ چھُ۔(۱۵)

۳۔یوٗنہٕ کنہِ درٕج اُردو عبارژ کرِو کأشرِ پأٹھی ترجمہٕ: (۱۵)

(ا) ایک چڑیا بہار اور گرمی میں گانے کے سوا اور کچھ نہ کرتی تھی۔ جب جاڑا آیا تو اُس کے پاس کھانے کو کچھ نہیں تھا۔ ساری زمین برف سے ڈھکی تھی۔ ایک بھی پتی یا پھول دکھائی نہ دیتا تھا۔ جب وہ بھوک سے مرنے اور ٹھنڈ سے ٹھٹھرنے لگی تو وہ ایک چیونٹی کے پاس گئی اور مُٹھی بھر اَناج مانگا۔ چیونٹی نے کہا ''ہم نہ اُدھار دیتے ہیں اور نہ اُدھار لیتے ہیں۔ مگر یہ تو بتائے کہ سردی آنے سے پہلے آپ کیا کرتی رہیں۔ چڑیا نے جواب دیا کہ میں نے اپنا سارا وقت گانے میں گزارا۔ چیونٹی نے کہا تو

اب جایئے اور جاڑے بھر روز ناچیے۔

(ب) ایک ہاتھ سے تالی نہیں بجتی۔ جس کی لاٹھی اُس کی بھینس۔ جیسا بوؤ گے ویسا کاٹو گے۔ جو گرجتے ہیں سو برستے نہیں۔ چور کی داڑھی میں تِنکا۔ اندھوں میں کانا راجہ۔ (۱۰)

۴۔ بوٚنہٕ کنہٕ دِرج لفظن مُقابلہٕ لیکھِو یہنٛدی ضِد۔ (صرف کٔرِو پانژھ) (۱۰)

دوس۔ راتھ۔ پوٚز۔ گٹہٕ۔ ہٕتر۔ چھوٚت۔ پوٚپ۔

۵۔ یِموٚ منٛزٕ کٔرِو صرف پانژھ لفظ پننین جُملن منٛز استعمال۔ (۱۰)

ژٕلہٕ لار۔ ترٛپہٕ ترٛپھ۔ اَرٕ سرٕ۔ اَتھٕ واس۔ بُتھۍ ہُن۔ لَتہٕ موٚنڈ۔ کالہٕ داس

☆

ادبی مرکز کمراز (سوپور)

کأشر امتحان-۲۰۰۱ء، سکوٗل سطح

وقت: ۳ گأنٹہٕ — کُل نمبر: ۷۵

۱۔ بوٚنہٕ کنہٕ دِتۍ متنوٕ عنوانو منٛزٕ لیکھِو کُنہٕ اَکِس پیٹھ مضموٗن۔ (۳۰)

میون ٹوٹھ وُستاد۔ سوٚنتھ۔ اسکول ایکسکرشن۔ کُنہٕ میچک حال۔

۲۔ پنٕنہٕ نٕس یارس لیکھِو چِٹھۍ یُس چھاُپن پنٕنہٕ نٕس کھاندرس پیٹھ پنٕنہٕ ماجہِ زِیوٚ منٛزٕ دعوت نامہٕ۔ (۱۵)

۳۔ کأشرِس منٛزٕ کٔرِو یِوٚنۍ مہِ عبارٔژ ترجمہٕ: (۲۰)

ایک تھا کوّا۔ وہ بہت پیاسا تھا۔ پانی کی تلاش میں اِدھر اُدھر پھرتا تھا۔ ایک باغ میں پہنچ کر اُس نے ایک گھڑا دیکھا۔ گھڑے میں تھوڑا پانی تھا۔ کوّے کی چونچ پانی تک نہ پہنچ پائی۔ کوّے نے تدبیر سوچی۔ ارد گرد پڑی کنکریاں اُٹھا کر گھڑے میں ڈالدیں، پانی اوپر آیا اور کوّے نے پیاس بُجھائی۔

۴۔ واحِد ن لیکھِو جمع تہٕ جمعن واحِد (صرف پانٛژھ)

ژٕر۔ کوٚٹ۔ گاڈ۔ کُلۍ۔ ٹٕژ۔ بوے۔ أچھ۔ زوٚر۔ گگُر۔ ژٕر۔ (۵)

۵۔ نرن لیکھِو مادٕ تہٕ مادن نٔر۔ (صرف پانٛژھ)

گاو۔ کوکُر۔ کأوِنۍ۔ کانٛدر۔ مہرنۍ۔ رازٕ۔ ہانٛزٕنۍ۔ ووٚژھ۔ بٔٹہٕ۔ گوٚبُر (۵)

☆

ادبی مرکز کمراز (سوپور)

کأشر امتحان-۱۹۸۴ء

(میٹرکس تام پرن والین بچن ہنٛدِ خأطرٕ)

کُل نمبر: ۷۵

وقت: ۳ گانٛٹہٕ

ا۔ بونہٕ کنہِ درٕج عنوانو منٛز لیکھو کُنہِ اکِس پٮ۪ٹھ مضموٗن: (۲۴)

میانہِ پسندٕچ کتاب۔ جنگلن ہنٛدی فأیدٕ۔ میون ٹوٹھ ووستاد۔ سونٛتھ۔ میون گام/قصبہٕ۔

۲۔پننہِ ماجہ لیکھو چِھٹی یتھ منزٕ تس بجہِ عیدٕ پٮ۪ٹھ گرنہٕ واجِنج خبر اَترٕ ونو۔ (۱۰)

۳۔بونہٕ کنہِ دَرٕ ج اُردو عبارژ گرِ وکأشر ترجمہٕ (۱۶)

موسمِ خزان شروع ہوا۔ باغوں میں میوے پکنے لگے۔ ندیوں میں پانی کی کمی ہوگئی ہے۔ لوگ پانی کے لیے ترس رہے ہیں۔ دھان کٹائی شروع ہوچکی ہے۔ کسان لوگ خوش نظر آتے ہیں۔ وہ سال بھر کی کمائی کے انتظار میں ہیں۔ اب بازار میں مہنگائی نہیں رہے گی۔

۴۔ یمو منزٕ گرِ وپانژھ ہٕ لفظ جُملن منز استعمال۔ (۱۰)

ووڈُر۔ سۄرٕ۔ شوۄ۔ نبٕنہٕ کاد۔ وِجہِ واو۔ کنہٕ وول۔ آرٕ۔ یأر۔ لاوٕ۔ مۄ دُر

۵۔ نَر لفظن لیکھِو ماد تہٕ ماد لفظن نَر۔ (صرف گرِ وپانژھ) ۲/۱ ۷

ووستاد۔ گب۔ ہاپُت۔ ژر۔ نۄل۔ پۄ ذھ۔ سوٗنٛ۔ راز۔

۶۔ وأحد لفظن لیکھِو جمع تہٕ جمع لفظن وأحِد۔ (صرف گرِ وپانژھ) ۲/۱ ۷

اۄڈ۔ روپیہِ۔ وَتھ۔ نارِ۔ ہور۔ گاو۔ مۄ ہنٛیو۔

ادبی مرکز کمراز

کأشر امتحان۔۱۹۸۳ء

(میٹرکس تام پرن والین بچن ہٕندِ خأطرٕ)

وقت:۳ گأنٹہٕ   گُل نمبر:۷۵

۱۔ یمو منزٕ لیکھو کُنہِ اَکِس عنوانس پٮ۪ٹھ مضموٗن: (۲۵)

گرٛؤس ۔میٛون گام ۔ہرٕ د۔فٹ بال میچ۔

۲۔پننہٕ نٕس مائٕلس لیٛکھِو چِٹھۍ یتھ منٛزٕ تٔس پننہِ پاس گژھنچ خوش خبر سوٗ زِو۔(۱۵)

۳۔بوٚنہٕ کنہِ درٕج اُردو عبارژ کرِو کاشُر ترجمہٕ: (۱۵)

میں آٹھویں جماعت میں پڑھتا ہوں۔ میرا دوست ایک اچھا لڑکا ہے۔
وہ ہر سال امتحان میں اوّل آتا ہے۔ اُس کا باپ ایک مزدور ہے۔ وہ
سخت محنت کرتا ہے۔ اُن کے پاس ایک گائے ہے۔ میں اپنے دوست
کے ساتھ جا کر وہاں پر دودھ پیتا ہوں۔

۴۔نَرٕ لفظن لیٛکھِو مادٕ تہٕ مادٕ لفظن نَرٕ (صِرف کرِو پانٛژھ) (۱۰)

کاو۔مول۔پیٚچِنٛز۔نٔول۔ژھاوِج۔مہرازٕ۔ماس۔موٗکُر۔

۵۔واحِد لفظن لیٛکھِو جمع تہٕ جمع لفظن واحِد۔(صرف کرِو پانٛژھ) (۱۰)

موٗہنیو۔کوٗر۔ژوچہٕ۔تیٛوٗر۔گُپن۔دوانٛژ۔لوٚٹھ۔

ادبی مرکز کمراز

کاشُر امتحان۔۱۹۸۴ء

(میٹرکہٕ ہیوٗر پرن والین وومیدوارن ہنٛدِ خاطرٕ)

گُل نمبر:۱۰۰

وقت:۳ گانٹہٕ

۱۔ بوٚنہٕ کنہِ درٕج کُنہِ اَکِس عنوانس پیٹھ لیٛکھِو مضموٗن: (۴۰)

ا۔جمہوٗریت۔خاب کِنہٕ حقیقت۔۲۔سانہِ زِندگی منٛز سائینسچ اہمیت۔

۳۔ کانْہہ مشہوٗر کاشُر شاعر۔ ۴۔ یُہس چھِ اولمپک کھیلہٕ۔ ۵۔ سکولن تہٕ کالجن منز کاشُر پرناونٕچ ضروٗرت تہٕ اہمیت۔

۲۔ پننس مأٔلس لیٖکھو چِٹھہِ منز زِ اَسہِ ہیوٚک نہٕ سکوٗلہٕ/کالجہِ سورُے نصاب موکلٲوِتھ یِیمہِ موجوٗب میانہِ خاطرٕ پرائیویٹ پرناونک انتظام سپدُن گژھہِ۔ (۱٦)

۴۔ بونہٕ کنہِ دَرٕج اُردوٗ عبأژ کرِو کاشُر ترجمہٕ۔ (۲۴)

گرمی کے بعد برسات آتی ہے۔ جولائی اور اگست کے مہینوں میں بارش کا زور رہتا ہے۔ برسات کے موسم میں آسمان پر ہمیشہ کالی کالی گھٹائیں چھائی رہتی ہیں۔ ندی نالے اور تالاب سب بھر جاتے ہیں۔ ایسا معلوم ہوتا ہے کہ خشک زمین کی قسمت جاگ اُٹھی ہے۔ زمین سبز پوشاک پہن لیتی ہے۔ جنگل میں منگل ہو جاتا ہے۔ پرندے خوشی سے آسمان پر منڈلاتے ہیں۔ سانپ، بچھو اور کیڑے مکوڑے بھی کافی تعداد میں نکل آتے ہیں اور رات کو مچھر ستاتے ہیں۔

۴۔ یتھ شعرس کرِو وبژھنَے (۱۰)

بہٕ تہٕ یُتھے اوسُس نہٕ، اوسُس وقتہٕ اکہِ بااختیار
دِن گواٗہی میانہِ کنہِ یِم پرأنی کنہِ دیوار میأنی (مہجور)

۵۔ صِرف پانژن لفظن ہندی ضِد کرِو جُملن منز استعمال: (۱۰)

ٹوٹھ۔ دوٗبل۔ بُتھ۔ دُشمن۔ لوٹھ۔ آب۔ دوگنیار۔

ادبی مرکز کمراز

کأشرِ امتحان-۱۹۸۵ء

(ئوی مہ پتہ ڈہی مہ جماژمنز پرن والین بچن ہندِ خأطرٕ)

وقت: ۳ گأنٹہٕ گُل نمبر: ۷۵

۱۔ یوٚنہٕ کنہِ درِج عنوانو منز لیکھو کُنہٕ اَکِس پٮ۪ٹھ مضموٗن: (۳۰)

جنگلن ہندی فأیدٕ۔ ژُو اور جہاں آور۔ میأنہِ پسندٕچ کتاب۔ کرکٹ میچ۔ سکول ایکسکرشن۔

۲۔ پننِس دوستس لیکھو چٹھہِ منز زِ میٹرک پاس کرنہٕ پتہٕ کیازِ پزِ اَسہِ کأشُر بحیثیتِ اکھ مضمون پرُن۔ (۱۵)

۳۔ اُردو عبارژ کٔرِو کأشُر ترجمہٕ: (۱۵)

ایک غریب آدمی بہت بھوکا تھا۔ اُس نے گھر گھر جا کر لوگوں سے عاجزی کی۔ لیکن اُس کو کھانے کے لیے کچھ نہ ملا۔ کسی نے اُس پر رحم نہ کھایا۔ اس لیے نہیں کہ اُن کے گھر میں کھانا موجود نہ تھا بلکہِ اس لیے کہ بھکاری ہٹا کٹا تھا اور خود کما سکتا تھا۔ اگر چاہتا تو دوسروں کو بھی پال سکتا تھا۔ لیکن وہ عادت سے مجبور تھا۔ اور صرف بھیک مانگا کرتا تھا۔

۴۔ صرف پانژن لفظن ہندی ضِد کٔرِو جُملن منز استعمال۔ (۱۰)

کوج۔ دوہ۔ ترُن۔ ربتہٕ کول۔ گنٹہٕ۔ ووگن۔ دُشمن

۵۔ نَر لفظن لیکھِو ماد تہٕ مادٕ لفظن نَر (صرف کَرِو پانژھ) (۵)

پیٔتر۔ کوکُر۔ بٲچھ۔ ماس۔ اَنز۔ مہرٛنز

ادبی مرکز کمراز

کاشُر امتحان۔۱۹۸۴ء

(اَٹھِمہِ جمأژ تام پرن والین بچن ہِنٛدِ خاطرٕ)

وقت: ۳ گانٹہٕ   کُل نمبر: ۷۵

۱۔ بونہٕ کنہِ درٕج عنوانو منٛز لیکھو صرف اَکِس پیٹھ مضموٗن: (۲۴)

میون مدرسہٕ۔ میوٗن گھر۔ میون ٹوٹھ یار۔ کٔشیرِ ہُنٛد کانٛہہ موسم

۲۔ پنٔنِس مأٔلِس لیکھِو چِٹھی یتھ منٛز تَس کاشرِ کتابہٕ ہٕنہٕ خٲطرٕ ہارٕ منگِو۔ (۱۰)

۳۔ اُردو عبارژ کَرِو کاشُر ترجمہٕ: (۲۰)

میں ایک اچھا لڑکا ہوں۔ میں ساتویں جماعت میں پڑھتا ہوں۔ صُبح سویرے اُٹھتا ہوں۔ منہ ہاتھ دھوکر خدا کی عبادت کرتا ہوں۔ پھر چائے پیتا ہوں۔ میرا بڑا بھائی میرے ساتھ ہوتا ہے۔ وہ بہت ہوشیار لڑکا ہے۔ سکول کا کام ختم کر کے کھانا کھاتے ہیں۔ اور اکٹھے سکول چلے جاتے ہیں۔ پورے دس بجے سکول میں داخل ہوجاتے ہیں۔

۴۔ واُحد لفظن لیکھِو جمع تہٕ جمع لفظن واُحد۔ (صرف کَرِو پانژھ) (۱۰)

ژوٗنٹھ۔ گاڈ۔ شُر۔ ژوچہٕ۔ روپے۔ نٔژ

۵۔ نَر لفظن لیکھِو ماد ِتہٕ ماد لفظن نَر۔ (صرف گرِ و پانژھ) (۱۰)

ژھاول۔ ژُر۔ کوکر۔ مول۔ بوے۔ کاُوِنی۔

ادبی مرکز کمراز

کاشُر امتحان-۱۹۸۸ء (مڈل سطح)

وقت: ۲/۱ ۲ گانٹہٕ کُل نمبر: ۷۵

۱۔ یونہٕ کنہِ درِج عنوانو منز لیکھو کُنہِ أکِس پیٹھ مضموٗن: (۳۰)

میون ٹوٹھ ووستاد۔ فٹ بال میچ۔

۲۔ پننِس ہیڈ ماسٹرس لیکھِو سأرس گژھنہٕ خاطرِ درخاس۔ (۱۵)

۳۔ اُردو عبارژ کرِو کاشُر ترجمہٕ۔ (۱۵)

ایک کتا بھوکا تھا۔ وہ اِدھر اُدھر جا رہا تھا۔ میرا دوست اُس کے پیچھے پیچھے چل رہا تھا۔ وہ ایک اچھا لڑکا ہے۔ ساتویں جماعت میں پڑھتا ہے۔ وہ گلی ڈنڈا کھیلتا ہے۔ ہم اکٹھے کھیلتے ہیں۔ شام کو ایک ساتھ پڑھتے ہیں۔ اُس کی ماں مجھے پیار کرتی ہے۔ مجھے بھی وہ پیاری لگتی ہے۔

۴۔ نَر لفظن لکھِو، و ماد ِتہٕ ماد لفظن نَر۔ (صرف گرِ و پانژھ) ۲/۱ ۷

أنز۔ أنی۔ مام۔ دٔوب۔ ژُر۔ کاو۔ شاُج

۵۔ واُحِد لفظن لیکھِو جمع تہٕ جمع لفظن واُحد۔ (صرف گرِ و پانژھ)

گری۔ بوٚڈ۔ أڈِج۔ ژھاوٗل۔ کھاسی۔ گگر۔ شری ۲/۱ ۷

ادبی مرکز کمراز

کأشر امتحان - ۱۹۸۷ء

وقت :۳ گأنٹہٕ - (سکینڈری سطح) گُل نمبر :۷۵

۱۔ یوٚن ہٕ کنہٕ درٕج عنوانو منٛز لیکھو کُنہٕ أکِس پیٹھ مضموٗن : (۲۵)

ییلہٕ أسی سأرس گٔے ۔ میون ٹوٗٹھ کأشر شأعر۔ وٚتھ

۲۔ پننِس دوستس لیکھِو چٹھ منٛز زِ کأشرِس امتحانس منٛز شأمِل سپدنہٕ ستی کیا

ہیوٚچھ تو ہہٕ ؟ (۱۵)

۳۔ اُردو عبارژ گٔرِو کأشُر ترجمہٕ (۱۵)

ایک غریب آدمی بہت بھوکا تھا۔ اُس کے بچے بھی کھانے کے لیے ترس رہے تھے۔ بچوں کا باپ گھر گھر جا کر لوگوں سے عاجزی کرنے لگا۔ لیکن اُس کو کہیں سے کچھ نہ ملا۔ بیچارہ جب خالی ہاتھ گھر لوٹا تو کیا دیکھتا ہے کہ اُس کا ایک بچہ دم توڑ گیا تھا۔ غریب آدمی زار زار رونے لگا۔ ایک نیک آدمی نے اُن کے کھانے کے لیے کچھ چیزیں لائیں۔

۴۔ یوٚن ہٕ کنہٕ درٕج لفظن ہٕنٛدی ضِد لیکھِو (صرف گٔرِو پانٛژھ) (۱۰)

دوٗر ۔ نب ۔ عأقل ۔ زندٕ ۔ سوٚت ۔ سوکھ ۔ شُہل

۵۔ صِرف پانٛژھ لفظ گٔرِو جُملن منٛز استعمال۔ (۱۰)

لول ۔ وانٛگ ۔ ژوکبر ۔ ژوٚش ۔ اگادِ گرٕژھن ۔ وٚرٕ ہوٚل ۔ نیاے

ادبی مرکز کمرازو

کأشر امتحان-۱۹۸۸ء (سیکنڈری سطح)

وقت: ۲/۱ ۲ گانٹہٕ کُل نمبر: ۷۵

ا۔ یِمو منٛز لیکھِو کُنہٕ اَکِس پٮ۪ٹھ مضموٗن۔ (۳۰)

کرکٹ میچ۔ میون ٹوٹھ شاعر۔ یِلہٕ اَسی سأرس گے۔ کٔشیرِ ہُنٛد وَندٕ

۲۔ پننِس دوستس لیکھِو چِٹھی یتھ منٛز تس بأے ہِنٛدِس کھاندرس پٮ۪ٹھ سالس یِنٛچ دعوت کٔرِو۔ (۱۵)

۳۔ یونہٕ کنہٕ درٕج اُردو عبارژ کٔرِو کأشر ترجمہٕ (۱۵)

ایک چڑیا گرمی میں گا رہی تھی۔ درخت پر ایک کوّا بھی بیٹھا تھا۔ وہ کائیں کائیں کر رہا تھا۔ کوّے کے پنجوں میں گوشت کا ایک ٹکڑا تھا۔ اُس نے اس ٹکڑے کو کھانا چاہا۔ لیکن گوشت کا ٹکڑا نیچے گر گیا۔ درخت کے نیچے ایک کتا تھا۔ کُتے نے گوشت کا ٹکڑا کھایا۔ کوّا بیچارہ دیکھتا رہا۔ لیکن چڑیا ابھی تک مزے میں گا رہی تھی۔

۴۔ یونہٕ کنہٕ درٕج لفظن ہِنٛدی ضِد لیکھِو (صرف کٔرِو پانٛژھ) ۲/۱ ۷

دوس۔ گٹہٕ۔ توٗت۔ ہٕتر۔ دوہ۔ اون۔ وَنٛدٕ

۵۔ خأﻟی جایہٕ کٔرِو پوٗرٕ۔ (صرف کٔرِو پانٛژھ) ۲/۱ ۷

ا۔ شال ژٔلتھ .... لورِ۔

۲۔ أکر ژٹ سُم ....گوکولہِ۔

۳۔ پڑھی کھیوٚ وکوگُر پننہِ کھیون..................

۴۔ آیہِ وأنِس گیہِ ....

۵۔ گاونہٕ ہوٚان ....نہ چوان۔

۶۔ اکھ تہٕ اکھ گو.....................

۷۔ اوخن صأب باگُراوان ژاٹن ہنٛزٕ ....

ادبی مرکز کمراز

کأشر امتحان۔ کالج سطح

وقت: ۲/۱ ۲ گأنٹہٕ   گُل نمبر: ۱۰۰

۱۔ یوٚنہِ کنہِ درِج عنوانومنٛز لیکھو کُنہِ أکِس پیٹھ مضموٗن: (۳۵)

جنٛگلن ہنٛدی فأیدٕ۔ ماجہِ زیوٚ ہنٛز اہمیت۔ میون ٹوٹھ شاعر۔

۲۔ پرنسپل صأبس لیکھو درخاس زِ توٚہی کیازِ چھو کأشُر تہٕ اکہِ مضموٗنہٕ رٛنگی پرُن پرٛھان۔ (۵)

۳۔ یوٚنہِ کنہِ درِج عبارژ کٔرِو کأشُر ترجمہٕ۔

وہ ایک چھوٹے قد مگر مضبوط جسم کا مالک تھا۔ زیادہ پڑھا لکھا نہ ہونے کی وجہ سے وہ جاہل بھی تھا۔ لمبی لمبی مونچھیں دِکھا کر لوگوں کو ڈراتا تھا۔ لوگ

اسکے کردار سے تنگ آچکے تھے۔ کرتے تو کیا کرتے۔ زیادہ سننے والا بھی کوئی نہ تھا۔ آخر پر لوگوں نے اتفاق کر کے اسکے خلاف مُہم چلائی اور وہ کمزور ہوتا گیا۔ چھوٹے چھوٹے بچے بھی اُس کے پیچھے پڑے۔ اسی اثناء میں وہ گھر چھوڑ کر بھاگ گیا۔ (۲۵)

۴۔ بوٚنہٕ کنہِ درٕج لفظومنٛز لیکھو پانٛژن ہنٛدی ضِد۔

اوم۔ زیٹھ۔ ژُھن۔ ژھوٚٹ۔ تَھر۔ ژوٚک۔ گاٹہٕ جار۔ (۵)

۵۔ ورٕژُس کٔرِتھ لیکھِو۔

ژٕ راوس وُڈان۔ راتھ چھ زیٹھان تہٕ دوہ چھےٚ ژھوٹان۔ رامہٕ ہونٛ بُتھِ گٔب۔ شال ژٕلتھ سرٕ کن لورِ۔ جہاں آورزواٚور۔ (۱۰)

۶۔ یتھ شعرس کٔرِو وضاحت (۱۰)

بییہِ پہن پوشہِ لٔنجن دِنٛ ڈٔکھ واون ہیٚتۍ تھکیہٕ ناوٕنۍ زور (کأمِل)

ادبی مرکز کمراز

کأشر امتحان-۲۰۰۲ء

وقت: ۲/۱ ۲ گأنٹہٕ گُل نمبر: ۷۵

۱۔ بوٚنہٕ کنہِ درٕج عنوانو منٛز لیکھو کُنہٕ أکِس پیٹھ مضموٗن: (۲۵)

سون مدرسہٕ۔ میون ٹوٹھ ووستاد۔ میون مول۔ وبتھ۔ سون گام/قصبہٕ/محلہٕ۔

۲۔ پنٔنس ہیڈ ماسٹرس لیٖکھِو درخاس یتھ منٛز تس سأرس گرٕ ژھنٛچ گُزأرِش کٔرِو۔

۳۔ اُردو عبارژ کٔرِو کاشُر ترجمہٕ:

ہم دو بھائی بہنیں ہیں۔ میرا بڑا بھائی دسویں جماعت میں پڑتا ہے۔ وہ اپنی جماعت میں ہمیشہ اوّل رہتا ہے۔ وہ ایک اچھا کھلاڑی بھی ہے۔ میں اُس کی کافی عزت کرتا ہوں۔ وہ بھی مجھے پیار کرتا ہے۔ ہم دونوں اپنے والدین کی فرمانبرداری کرتے ہیں۔ (۱۵)

۴۔ وأحِد لفظن لیٖکھو جمع تہٕ جمع لفظن وأحِد (صرف کٔرِو پانٛژھ) (۱۰)

مول۔ کتاب۔ نوٚٹ۔ ژوچہِ ؤرِی۔ وگو۔ دارِ۔ وژھی۔ وتہٕ۔

۵۔ نرٕ لفظن لیٖکھِو مادٕ تہٕ مادٕ لفظن نرٕ (صرف کٔرِو پانٛژھ) (۱۰)

گٔب۔ وٚوژھ۔ بیٚنہٕ۔ کاو۔ أنٛز۔ گاو۔

ادبی مرکز کمراز

کأشر امتحان

وقت: ۳ گأنٹہٕ (مڈل سطح) کُل نمبر: ۷۵

۱۔ یوٚنہٕ کنہِ درج عنوانو منٛز لیٖکھو کُنہٕ أکِس پیٹھ مضموٗن: (۲۵)

سانہِ سکولُک ہیڈ ماسٹر۔ وَنٛدٕ۔ سون گام/قصبہٕ۔ میون مول

۲۔ پنٔنس مأٔلس لیٖکھِو چِٹھی یتھ منٛز تٔس سأٔلس گژھنہٕ خأطرٕ ہارٕ منٛگو۔ (۱۰)

۳۔ اُردو عبارژ کٔرِو کاشُر ترجمہٕ (۱۰)

ہم دو بھائی ہیں۔ میرا بڑا بھائی دسویں جماعت میں پڑھتا ہے۔ وہ اپنی اپنی جماعت میں ہمیشہ اول رہتا ہے۔ وہ ایک اچھا کھلاڑی بھی ہے۔ میں اُس کی کافی عزت کرتا ہوں۔ وہ بھی مجھے پیار کرتا ہے۔ ہم دونوں اپنے والدین کی فرمانبرداری کرتے ہیں۔ (۱۵)

۴۔ وأحِد لفظن لیکھو جمع تہٕ جمع لفظن وأحِد (صرف ژٕھ گرِو پانژھ) (۱۰)

مول۔ کتاب۔ نوٗٹ۔ ژوچہِ وٗرؠ۔ وگو۔ دارِ۔ وژھی۔ وتہٕ۔

۵۔ نرٕ لفظن لیکھِو مادٕ تہٕ مادٕ لفظن نرٕ (صرف ژٕھ گرِو پانژھ) (۱۰)

گب۔ وٗوژھ۔ بیٚنہِ۔ کاو۔ أنٛز۔ گاو۔

ادبی مرکز کمراز (سوپور)

کأشر امتحان ۲۰۰۲ء

(سیکنڈری تہٕ ہائیر سیکنڈری سطح)

وقت: ۳ گأنٹہٕ　　　　کُل نمبر: ۷۵

۱۔ بوٚنہٕ کنہٕ درج کُنہِ أکِس عنوانس پېٹھ لیکھو مضموٗن: (۲۵)

کرِکٹ میچ۔ ییٚلہِ سون سکول سأرس گو۔ میون ٹوٹھ شأعر۔ جنگلن ہنٛدی فأیدٕ۔ کٔشیرِ منٛز اسمبلی الیکشن۔

۲۔ ریڈیو کشمیر پېٹھ پننہِ پسندٕک بأتھ بوزنٕچ فرمأیش کرِو۔ انچارج فرمأیشی

پروگرامس لیکھو کُس بأتھ تہٕ کس گیوٗن وأکی سٕنزِ زبأنی چھو بوزن پزھان۔ (۱۵)

۳۔ اُردو عبارژ کرِو کأشری پأٹھی ترجمہٕ: (۲۰)

گرمی کے بعد برسات آتی ہے۔ جولائی میں بارش کا زور رہتا۔ ہر طرف سیلاب کا خطرہ رہتا کئی سال سے بارش نہ ہونے کی وجہ سے سوکھا پڑ جاتا ہے۔ برسات میں آسمان پر ہمیشہ بادل چھائے رہتے ہیں۔ بہار میں لوگ صحت افزا مقامات کی سیر کو جاتے ہیں۔ مغل باغات میں لوگوں کی بڑی تعداد نظر آتی ہے۔ جون میں ہمارا اسکول بھی پہلگام کی سیر کرنے کے لیے چلا گیا۔ بڑا مزا آیا آیندہ بھی وہاں جانے کی خواش ہے۔

۴۔ یِمو لفظو منز لیکھِو پانژن ہندی ضِد:

شام۔ژھوٚٹ۔ گاش۔ گوٚب۔ بوٚڈ۔ دوٚہل۔

۵۔ پانژھ لفظ کرِو جُملن منز استعمال:

موٚدُر۔ ووگُن۔ نیٚر۔ ژاکھ۔ اتھہٕ روٚٹ۔ نالہٕ موٚت۔ وُشنیر۔